

Rapport nr. 2/07

Brukerrapport – med hovedvekt på landbruket

Utvidelse av Ormtjernkampen nasjonalpark

<p>Utvidelse av Ormtjernkampen nasjonalpark</p> <p>Brukerrapport – med hovedvekt på landbruket</p>	<p>Rapport nr: 2/07</p>
<p>Forfatter: Per Arne Skartlien</p>	<p>Dato: 26. februar 2007</p>
<p>Prosjektansvarlig: Kolbjørn Hoff</p>	<p>Faggruppe: Naturforvaltning</p>
<p>Finansiering: Fylkesmannen i Oppland</p>	<p>Antall sider:86</p>
<p>Emneord: Brukerinteresser, historikk, landbruk, administrasjon, lovverk</p>	<p>ISSN- nummer: 0801-8367</p>
<p>Sammendrag:</p> <p>I forbindelse med verneplanarbeidet med utvidelsen av Ormtjernkampen nasjonalpark er det utarbeidet ulike fagrapporter. Denne rapporten tar for seg bruken av området, med hovedvekt på landbruksnæringen. Den inneholder en oversikt over den historiske bruken, bruken slik den er i dag, gjeldende lovverk og inngrepssituasjonen for området.</p> <p>Utredningsområdet for rapporten innbefatter deler av de sju kommunene Øystre Slidre, Nord-Aurdal, Etnedal, Nordre Land, Gausdal, Sør-Fron og Nord-Fron. Området består i hovedsak av statsallmenning, men også private sameier, bygdeallmenning og noe privat grunn ut over dette. Alle de berørte kommunene har kommuneplaner som dekker utredningsområdet. Områdene er i hovedsak avsatt til LNF- områder. Utredningsområdet dekker et område på ca. 1450 km². Brukerrapporten skal sammen med de andre fagrapportene være grunnlagsdokumentasjon for det videre arbeidet med verneplanen, herunder konsekvensutredning.</p>	
<p>Referanse: Fylkesmannen i Oppland, 2007. <i>Brukerrapport- Utvidelse av Ormtjernkampen nasjonalpark. Fylkesmannen i Oppland, miljøvernnavdelingen, Rapport nr. 2/07, 86 s.</i></p>	

Forord

Brukerrapporten er utarbeidet som et ledd i verneplanarbeidet for en utvidelse av Ormtjernkampen nasjonalpark, og den skal sammen med de andre fagrapportene være grunnlagsdokumentasjon for den videre prosessen. Rapporten tar for seg brukerinteresser i deler av kommunene Øystre Slidre, Nord-Aurdal, Etnedal, Nordre Land, Gausdal, Sør-Fron og Nord-Fron. Utredningsområdet er fastsatt av Fylkesmannen i samråd med referansegruppene i de berørte kommunene og Direktoratet for naturforvaltning. Referansegruppene har vært med på å kartlegge de brukerinteressene som finnes i utredningsområdet.

Store deler av utredningsområdet har mange av de samme hovedtrekkene når det gjelder natur og bruksgrunnlag. Informasjonen som blir trukket fram innen en kommune, vil derfor i større eller mindre grad også gjelde for en annen kommune. Det har likevel vært ryddig og et ønske lokalt å dele utredningsområdet inn i kommunenes administrative grenser.

Brukerrapporten tar for seg den betydningen bruken av utredningsområdet har for landbruksnæringen, herunder jordbruk, skogbruk, setring og beite, i tillegg til den næringsmessige siden av jakt, fangst, fiske og seterturisme. Ut over dette dokumenterer rapporten plan- og inngrepssituasjonen for området samt motorisert ferdsel.

De viktigste bidragsyterne til brukerrapporten har vært de fem referansegruppene og administrasjonen i de sju berørte kommunene. I tillegg har flere enkeltpersoner bidratt. Uten denne informasjonen hadde det ikke vært mulig å skrive rapporten. En stor takk til disse!

Sigurd Tremoen
fylkesmiljøvernssjef
Fylkesmannen i Oppland

Lillehammer 26. februar 2007

Innhold

1. INNLEDNING	1
2. BESKRIVELSE AV UTREDNINGSOMRÅDET	3
3. HISTORISK BRUK AV OMRÅDET	7
3.1. LANDBRUK	7
3.2. JAKT, FANGST OG FISKE	9
4. EIENDOMSRETT OG BRUKSRETT I UTREDNINGSOMRÅDET	10
5. INNGREP	17
5.1. BIL OG TRAKTORVEGER	17
5.2. KRAFTUTBYGGINGER/REGULERINGER	18
5.3. KRAFTLINJER/EL- ANLEGG I UTREDNINGSOMRÅDET	19
5.4. FORSVARET	20
5.5. INNGREPSFRIE OMRÅDER	22
6. TAMREIN	23
7. KOMMUNEVIS BESKRIVELSE AV BRUKEN I UTREDNINGSOMRÅDET	24
7.1. ØYSTRE SLIDRE KOMMUNE	25
7.1.1. <i>Utredningsområdene, grenser og eiendomsforhold</i>	25
7.1.2. <i>Områder med store naturforvaltningsinteresser i utredningsområdet</i>	26
7.1.3. <i>Landbruket</i>	27
7.1.4. <i>Andre næringsinteresser</i>	35
7.2. NORD-AURDAL KOMMUNE	37
7.2.1. <i>Utredningsområder, grenser og eiendomsforhold</i>	37
7.2.2. <i>Områder med store naturforvaltningsinteresser</i>	38
7.2.3. <i>Landbruket</i>	38
7.2.4. <i>Andre næringer</i>	39
7.2.5. <i>Annet</i>	39
7.3. ETNEDAL KOMMUNE	42
7.3.1. <i>Utredningsområder, grenser og eiendomsforhold</i>	42
7.3.2. <i>Områder med store naturforvaltningsinteresser</i>	43
7.3.3. <i>Landbruket</i>	43
7.3.4. <i>Andre næringer</i>	46
7.3.5. <i>Annet</i>	46
7.4. NORDRE LAND KOMMUNE	48
7.4.1. <i>Utredningsområder, grenser og eiendomsforhold</i>	48
7.4.2. <i>Områder med store naturforvaltningsinteresser</i>	49
7.4.3. <i>Landbruket</i>	50
7.4.4. <i>Andre næringer</i>	52
7.4.5. <i>Annet</i>	53
7.5. GAUSDAL KOMMUNE	57
7.5.1. <i>Utredningsområder, grenser og eiendomsforhold</i>	57
7.5.2. <i>Områder med store naturforvaltningsinteresser</i>	60
7.5.3. <i>Landbruket</i>	60
7.5.4. <i>Andre næringer</i>	65
7.5.5. <i>Annet</i>	70
7.6. SØR-FRON KOMMUNE	77
7.6.1. <i>Utredningsområder, grenser og eiendomsforhold</i>	77
7.6.2. <i>Områder med store naturforvaltningsinteresser</i>	78
7.6.3. <i>Landbruket</i>	78
7.6.4. <i>Andre næringer</i>	78
7.6.5. <i>Annet</i>	79
7.7. NORD-FRON KOMMUNE	80
7.7.1. <i>Utredningsområder, grenser og eiendomsforhold</i>	80
7.7.2. <i>Områder med store naturforvaltningsinteresser</i>	81

7.7.3.	<i>Landbruket</i>	81
7.7.4.	<i>Andre næringer</i>	82
7.7.5.	<i>Annet</i>	84
8.	LITTERATURLISTE	85

Stimerking i Espedalen

Foto: Inger Nes

1. Innledning

Ormtjernkampen nasjonalpark ble vernet i 1968 og har et areal på ca. 9 km². Den ble opprettet for å bevare et urskogsområde i naturlig tilstand der planter og dyr får mulighet til å utvikle seg fritt. Nasjonalparken viser hvordan granskogen var på Østlandet før øksa gjorde sitt innhogg. I tillegg til barskogen er det noe bjørkeskog og høyfjell innenfor grensen av eksisterende nasjonalpark.

Bilde fra toppen av Ormtjernkampen tatt nordover Dokkvatnet mot Hornsjøkampen Foto: Kristin Selvik

Denne brukerrapporten skal se på brukernes interesser i utredningsområdet for en utvidelse av Ormtjernkampen nasjonalpark. De plandokumenter og politiske føringer som danner utgangspunktet for dette arbeidet er følgende:

- 1) NOU 1986:13- Ny landsplan for nasjonalparker.
- 2) Stortingsmelding nr. 62 (1991-92) ”Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge”.
- 3) Innstilling til stortinget nr. 124 (1992-1993) om nasjonalparkmeldinga, behandlet i stortinget 19. april 1993.

Utredningsområdet i brukerrapporten er deler av de 7 kommunene Øystre Slidre, Nord- Aurdal, Etnedal, Nordre Land, Gausdal, Sør- Fron og Nord- Fron.

Denne rapporten er basert på tilgjengelig litteratur, de 5 oppnevnte referansegruppene for planprosessen, administrasjonen i kommunene i tillegg til andre kilder, enkeltpersoner mv. som har kunnskap om utredningsområdet.

En god hjelp for å få oversikt over historikken i området har vært boka «*Vide vidder i vest*», av Jarle Bye¹. Denne boka beskriver den allsidige bruken av deler av området gjennom tidene. I boken får man et innblikk i hvor viktig dette området har vært for næringsgrunnlag og bosetting.

Annen viktig litteratur har vært kommunale planer, årsmeldinger, driftsplaner, statistikk mv.

Møter, samtaler og innspill fra referansegruppene, grunneiere og bruksberettigede vedr. bruksforhold i det aktuelle utredningsområdet har også vært en meget viktig kilde. Kart har også vært til god hjelp og brukes som illustrasjon for å vise arealbruken. Kontakten med de ulike kildene har foregått over en lengre periode fra 2004 og fram til slutten av 2006. Datainnsamlingen har foregått bl.a. via møter, oversendelser av skriftlig materiale på mail eller post eller tilbakemeldinger i forbindelse med høringsuttalelser vedr. oppstartsmeldinga. Mye er også blitt gjennomgått og diskutert over telefon. Datasikkerheten er varierende da datainnsamlingen har foregått over relativt lang tid. Det kan f. eks. ha kommet nyere datamateriale i årsrapporter o.s.v. Dette er forsøkt sett på igjen, men det kan forekomme mangler. Et eksempel er tall over beitedyr i samme område der tallene varierer noe fra kilde til kilde. Tallene som er brukt i rapporten vil uansett gi en pekepinn på hvor omfattende de forskjellige aktivitetene innenfor området er.

Vi vil gjøre oppmerksom på at innholdet under hver kommune/kapittel er noe ulikt da det har foreligget ulike data for de ulike områdene og ulike ønsker om måten å presentere denne rapporten på og hva denne skal legge vekt på. Overskriftene under hver av kommunene er derimot de samme for å kunne dele opp rapporten på en ryddig og kommunevis lik måte.

I tillegg til denne brukerrapporten er det blitt gjort et omfattende faglig registreringsarbeid. Oppland fylkeskommune har gjort kulturlandskap- og kulturminneregistreringer, Miljøfaglig Utredning AS har utført landskapsregistreringer, beskrevet biologisk mangfold i kulturlandskapet og vegetasjon samt berggrunnsgeologi og kvartærgeologi, Interconsult- COWI har registrert grusforekomster i utredningsområdet for Ormtjernkampen med randområder som grunnlag for bl.a. grusing av veger i området, NINA har registrert reiselivet, friluftsliv samt jakt og fiske og Norsk Ornitologisk forening, avd. Oppland (NOF, avd. Oppland) har registrert fugle- og dyrelivet.

Opplysningene som har kommet frem i disse rapportene er viktige for arbeidet videre i verneprosessen. Registreringer og områdebeskrivelsene er med på å danne et faglig beslutningsgrunnlag for et mulig framtidig vern i et område med rike natur- og kulturlandskapskvaliteter.

¹ Tidligere heredskogmester i Gausdal kommune. Redaktør for boka "Vide vidder i vest".

2. Beskrivelse av utredningsområdet

Området som er undersøkt i denne rapporten er på ca. 1450 km² og berører deler av de 7 kommunene Øystre Slidre, Nord-Aurdal, Etnedal, Nordre Land, Gausdal, Nord-Fron og Sør-Fron. Det er i rapporten utarbeidet et oversiktskart (se side 5) over utredningsområdet. Utredningsområdet er også beskrevet kommunevis.

Ved værstasjonen på Beitostølen (822 m.o.h.), viser målinger at det er lave vintertemperaturer og relativt lave sommertemperaturer. Området har typisk innlandsklima. Middeltemperaturen ligger på ca. 0 °C. Januar er kaldest med ca. - 10 °C, mens juli er varmest med ca. 11 °C.

Klimaet gjennom året er preget av lave sommertemperaturer og liten fordamping. Årlig nedbør er mellom 700 - 800 mm. Det er relativt fuktig og bidrar til å sette preg på landskapet, plantelivet og dyreliv, bl.a. med store myrområder.

Karakteristisk for dette området er rolige fjellformer sentralt i nord, med skråninger mot nordvest, brattere mot øst og slake hellinger mot sør og vest. Dette er rester etter den kaledonske fjellkjedefoldingen som foregikk for 400- 600 millioner år siden. Siden dette har bergartene forvitret ned til det vi i dag ser som et karakteristisk landskap med rolig framtoning.

I følge berggrunnskartet «Lillehammer» i M 1:250 000 er utredningsområdet stort sett dekket av omdanna sedimentære bergarter av prekambrisk alder fra Valdresgruppa, hvor det meste er næringsfattig sandstein. Ved Hyllefjell og Søre Langsua er sandsteinen overleiret med et lag av kvartskonglomerat, og over dette er det som oftest et lag som er rikt på gabbromateriale (*Haugen 1952*) og dette gir bedre næringstillgang for plantevekster. I søndre deler av Dokklihamna og Ormtjernkampen nasjonalpark kommer det inn konglomerat med gabbro. (*Les mer om geologi for området i rapporten; Berggrunnsgeologi og kvartærgeologi, Miljøfaglig utredning, rapport 2004:26*)

Området karakteriseres som helhet som et lavfjellsområde. Likevel er det noen høyere fjell i området. Det høyeste er Skaget på 1686 m.o.h. Det nest høyeste er Nordre Langsua på 1554 m.o.h. I området Langsua finner vi det største området som er definert i INON- kartleggingen som villmarksområde, dvs. områder mer enn 5 km vekk fra tyngre tekniske inngrep. (INON- Inngrepsfrie områder i Norge).

Dette området er et yndet turområde med noen DNT- hytter og flere allmenningshytter og fjellstyrehytter.

Landskapet består av snaufjellspartier, større myr- og vierområder, skogkledde daler og seterlandskap. Opp mot snaufjellet og i vest består skogen i hovedsak av fjellbjørkeskog. I øst og sør er det også betydelige arealer med barskog, både gran og furu. Ulike naturtyper gjør at området har et rikt og vekslende dyre- og planteliv. Fem hovedvassdrag drenerer fra planområdet. Disse er Vinstra, Gausa, Dokka, Etna og Vinda. Etna og Gausa er varig vernet mot kraftutbygging. I Øystre Slidre har vi et vassdrag som består av elvene Oleåni, Javnåni og Yddeåni som danner Vinda. Vinda renner sørvestover mot Heggenes og renner ut i Volbufjorden. Langs vassdragene i området er det registrert mange kulturminner i form av tufter etter boplasser og rester etter tømmerfløting, sager, jernutvinningsanlegg etc. Boplassene/setrene ligger i nærheten av vassdrag. Vann var viktig for mennesker og dyr på setra.

Vegnettet er forholdsvis omfattende i deler av utredningsområdet og består i hovedsak av grusveier. Veiene er opparbeidet for å bedre tilgjengeligheten og bruken av området særlig i forhold til setring. Området er enkelte steder uten større tekniske inngrep og definert som villmarkspreget (>5km fra vei eller andre større inngrep.) Landsdekkende INON- kart er blitt utarbeidet og viser grader av områdepåvirkning jf. illustrasjon av INON områdene i utredningsområdet senere i rapporten.

Nedbørsfeltene til Etna- og Gausavassdragene, som er varig vernet mot kraftutbygging, ligger innenfor store deler av området. Det er innført rikspolitiske retningslinjer for verna vassdrag, og vassdragsvernet er nedfelt i kommunenes arealplaner. Nedbørsfeltene til Vinstervassdraget og Dokkavassdraget har også betydelige arealer innenfor utredningsområdet. Begge disse vassdragene er regulert. Dokkfløymagasinet samler vann fra sentrale deler av utredningsområdet.

Det beiter storfe, geit, sau, og hest i området. Tamreindrift forgår i store deler av utredningsområdet og det er Fram Tamreinlag som leier beite. Området blir brukt som vinterbeite for reinen. Reinen skal være på vestsiden av Valdresflya (fv. 51.) etter 1. juni. Sommerbeitet er lengre vest. Denne forflytningen mellom sommer og vinterbeite er med på å styre hvilke deler av terrenget reinen befinner seg i gjennom sesongen.

Området er mange steder spesielt og verdifullt når det gjelder kulturlandskap som har vært holdt i hevd lenge, med setrer, beite, veier, gjerder m.v. Høsting av naturen i seter- og fjellområdene har vært og er en viktig del av eksistensgrunnlaget for bygdefolket. Området er viktig når det gjelder landbruk, jakt, fiske, friluftsliv og turisme. Tilrettelegging for dette blir i hele området sett på som viktig både i et økologisk perspektiv og i et næringsperspektiv. Området har stor beiteverdi, og den ledige kapasiteten er stor. Antall dyr på beite var betydelig større, når det var mer setring, enn det vi har i området i dag².

I utredningsområdet har seterdriften holdt seg mer ”levende” enn i mange andre steder i landet. Gjennom seterdrift har innbyggerne her knyttet sterke bånd til sine fjellområder. I dette fjellområdet er det gjennom bruken blitt et karakteristisk ”stølsfjell/seterfjell”. De fleste stølene ligger i bjørkeskogbeltet, mellom 900-1000 m.o.h. Dette er et typisk trekk ved landskapet opp mot tregrensa. Landskapet er blitt skapt etter mange hundre år med stor menneskelig aktivitet. Stølsvidda i Øystre Slidre er et område med rike tradisjoner og med aktiv seter/stølsbruk også i dag. I tillegg til beite er det utført rydding og brenning av brisk, vier og dvergbjørk, krattknusing³ med traktor og krattknusemaskin for å hindre gjengroing.

Med sine store åpne vidder og tallrike støler samlet i avgrensede stølsområder, er området særpreget og sjeldent i norsk og internasjonal sammenheng. Endringen i jordbrukets driftsformer har ført til endringer i landskapsbildet. Bjørkeskogen er i ferd med å ta tilbake tidligere kulturlandskap.

Det er den omfattende og til dels intense arealbruken av lavfjellsområdet i tidligere tider som i stor grad har ført til det særpreget området har i dag. Dette kulturlandskapet er blitt formet av tidens bruk og innehar en verdi som i dag er sjelden å finne i en så stor skala. Med redusert seterdrift står kulturlandskapet i området i fare for miste sitt verdifulle preg.

² Se omtale for den enkelte kommune.

³ Krattknusing har foregått forsøksvis, og har i tillegg til å være et gjengroingstiltak vært et forsøk på å øke rypebestanden.

Sebusjøen- 2006

Foto: Inger Nes

Storhøliseter i Fron

Foto: Inger Nes

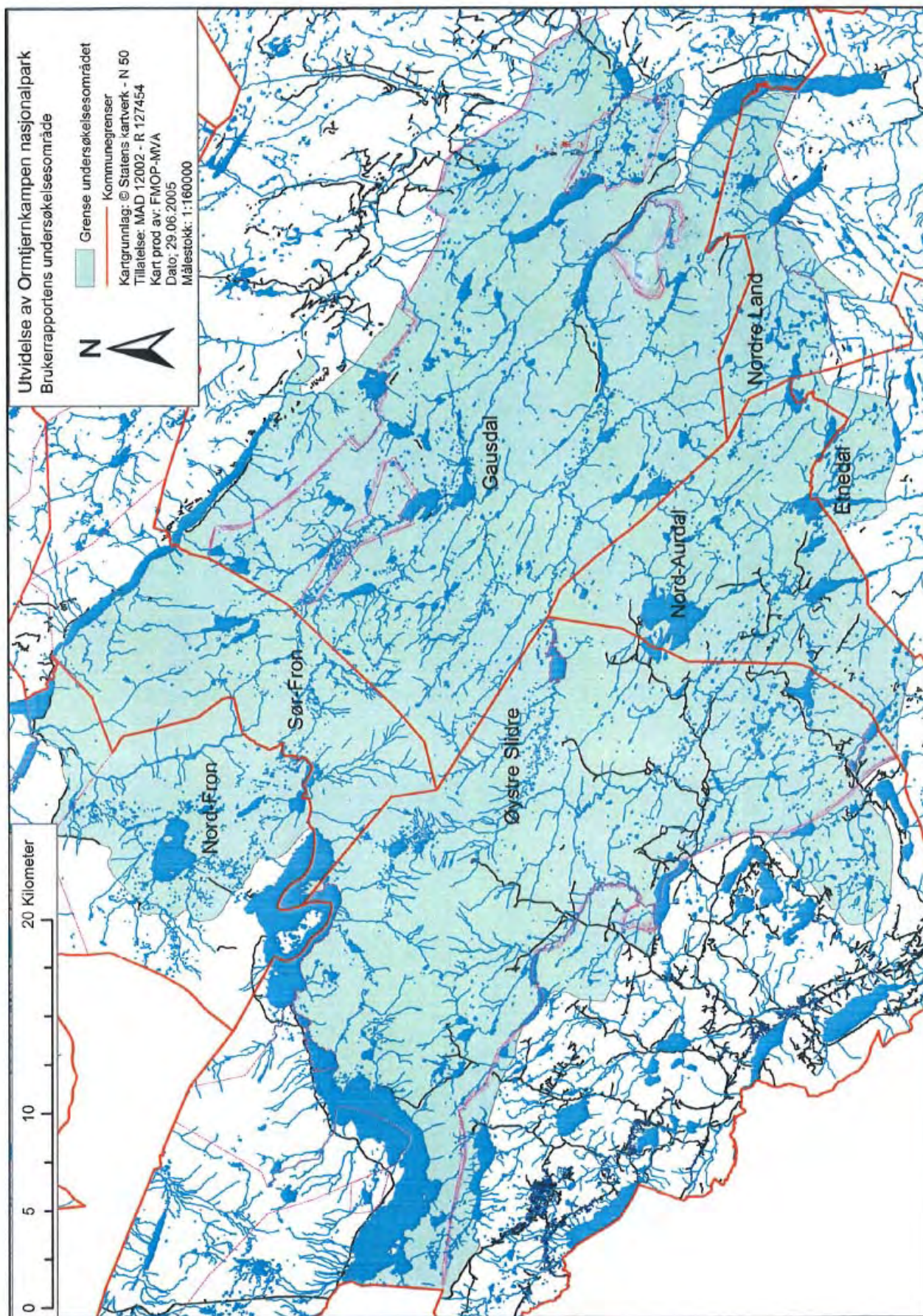

Fig 1 Utredningsområdet

Kartproduksjon: Fylkesmannen i Oppland

3. Historisk bruk av området

3.1. Landbruk

Landbrukets kulturlandskap omfatter jordbruksarealer, gammel kulturmark, kulturminner, små og store bygninger knyttet til gårdsdrift, arealer med spor etter jordbruksdrift i innmark, utmark og skog, udyrka mark som skogsbryn, rydningsrøyser, steingjerder, åkerholmer, våtmark og vannløp. Kulturlandskapet gir et speilbilde av jordbrukets driftsmetoder og gjeldende landbrukspolitik (Landbruks- og matdepartementet - LMD). Et kulturlandskap forteller derfor om den menneskelige aktiviteten eller bruken som har vært og er i et område.

Det er registrert at det har vært mennesker i dette fjellområdet mellom Gausdal, Fron og Valdres i ca. 10000 år. Det er blitt påvist rester etter jakt- og fiske, husdyr og korndyrking, dyregraver, elgjakt, kullbrenning og jernutvinning m.v. Utgravninger viser dette, og er omtalt i litteratur for området.

Seter- /stølsdrift er en gammel driftsform som går helt tilbake til ca 330 år f. kr da romeren Pythias omtaler setring i Norge. I Gulatingsloven nevnes seterdrift, og i Magnus Lagabøters landslov fra 1274 går det fram at setrene har vært brukt fra lang tid tilbake. I forrige århundre var det på det meste omkring 44.000 setrer i Norge. Antall setrer i drift har senere gått sterkt tilbake. Rundt 1950 var det halvert, mens det i 1979 var nede i ca. 3.000 aktive setrer. Fellesdrift er imidlertid en driftsform som er blitt mer og mer vanlig. Færre aktive setre er en tendens som også gjelder for utredningsområdet, men det er her fremdeles igjen forholdsvis mange aktive setrer sammenliknet med andre områder, noe som er med på å gjøre dette området særegent og spesielt.

Det har også vært vanlig at gården har hatt flere setrer/støler. Det var heimstøl og (lang)støl. Dette blir også praktisert i dag i deler av området. Til heimstølen, som ligger nærmest gården, flyttet de vanligvis rundt jonsok. Etter et par uker på heimstølen ble det flyttet videre til langstølen, som lå lengre inne i fjellet. Rundt 1. september var det tid for å dra tilbake til heimstølen, hvor de ofte var et par uker før turen gikk hjem til gården. Setervollen ble slått med lå og høyet ble oppbevart i løer til tidlig på vinteren, da det kunne fraktes hjem på snøføre. Dyra måtte beite utenfor vollen. De var inne i fjøset om natta, både på grunn av fare for rovdyr og for å kunne ta vare på mest mulig av gjødsla som siden ble spredd på vollen. På grunn av sterkt beitetrykk og stort behov for brensel, særlig til koking av seterprodukter ble seterlandskapet mye åpnere enn i dag. All vegetasjon ble utnyttet enten til brensel eller mat til dyra. Til og med starr ute i vannkanten ble slått. Dette var starr man først fikk tak i etter at isen hadde lagt seg, og man kunne gå på isen å slå. Konflikter og tvister når det gjaldt beite eller hogst var ikke uvanlig. Presset på naturressursene var store og hadde stor betydning for befolkningsgrunnlaget. (Bye, J. 1997)

Før 1900 var det i den sydlige delen av utredningsområdet vanlig å leie ut seter og beite til større gårder lengre sør i fylket. Hundslægeret i Nord- Aurdal har navnet sitt fra gården Hunn ved Gjøvik. Det var også noen som leide ut seter og beite til gårder i Hedmark. Trafikken med folk og dyr til og fra fjellet var stor vår og høst, og det dannet seg faste rasteplasser. Disse leieforholdene, og trafikken det førte med seg, bidro også til livsgrunnlaget i området. Dyretallet og beitepresset ble ofte for høyt slik at det kunne oppstå konflikter mellom de lokale gårdene som leide ut seter og beitearealer. Slåtte- og beitetrykket og bruk av ved var så stort at bjørkeskogen i de fleste områder ble holdt helt nede.

Etter omlegging til et mer intensivt landbruk har det blitt mindre beitedyr. Beitesesongen for ku er endret, det er mindre geit, men like mye eller mer sau en før. Bjørkeskogen har mange steder

fått vokse fritt. Dette fører til gjengroing og dårligere beite. Økt beitebruk og uttak av ved kan hindre gjengroing og bevare biologisk mangfold.

Utnyttelsen av naturressursene er fremdeles viktig for brukerne av området. Bruken i dag er et resultat av samfunnsutvikling, og er endret fra tidligere tider da utnyttelsen av naturressursene i fjellet var livbergende. Området er i dag brukt til seter-/stølsdrift, hamning, slått, skogbruk, jakt, fangst og fiske, men også til ulike typer fritidsaktiviteter. Måten dette blir gjort på har utviklet seg med ny teknologi og kunnskap som har endret driftsmetoder, utstyr og teknikk gjennom tidene.

I dag er det tradisjonelle landbruket effektivisert og nye driftsmetoder/teknologi er tatt i bruk. Det er økt fokus på utleie av jakt og fiske, hyttebygging og tilrettelegging i forbindelse med bygdeutvikling, bygdeturisme, gårdsturisme og seterturisme som satsningsområder.

Gjeterbu på Lenningen med Mellane i bakgrunnen

Foto: Inger Nes

3.2. Jakt, fangst og fiske

Jakt, fiske, fangst og samling var helt avgjørende for folk i området i tidligere tider, og er fremdeles en viktig del av bruken i dette området.

Elgen som ressurs har hatt stor betydning for dette området i lang tid, og er det fremdeles. Det er blitt funnet enorme fangstsystemer etter elg. Det er registrert et sted mellom 700 og 800 graver i området mot Vestre Gausdal – Auggedalen – Bødalen – Svatsum – Espedalen. Gropene ble plassert der elgen trakk mellom sommer og vinterbeite. Elgen trekker unna snørike områder og trekker til snøfattige områder om vinteren. Kjølene, åskammene og dalene ut mot Mjøsa – Auggedalen – Saksumdalen – Torpa – Biri – Snertingdal – Vardal er snørike. Her dominerer granskogen. Hovedtrekket går herfra til de mer snøfattige furuskogene i Skåbu – Murudalen – Sjødalen og lenger nordover. (*Vide vidder i vest – Jarle Bye*)

Dokkfløy elgregion er en sammenslutning av jaktrettshavere i deler av kommunene Vågå, Sel, Nord-Fron, Sør-Fron, Gausdal, Lillehammer, Gjøvik, Nordre-Land, Etnedal, Nord-Aurdal og Øystre Slidre. I følge § 2 i vedtektene er regionens formål å iverksette tiltak av praktisk og økonomisk art for en optimal avkastning for skogbruket og elgstammen i området. Elgstammens størrelse forsøkes avpasset i forhold til skade på skog og innmark, og tilgjengelig vinterbeite.

Elgstammen begynte å vokse etter krigen i 1945, men det var først på 1970-tallet at den kraftigste veksten kom. Tilveksten kom som et resultat av omlegging av avskytingsmodellen og et målretta driftsplansamarbeid der retta avskyting⁴ ble tatt i bruk. Viltloven som kom i 1952 var et viktig redskap for å få dette til. I dag er det opprettet et rådgivende interkommunalt organ for de samme kommuner, Forvaltningsrådet for Dokkfløy elgregion (FDE), med ansvaret for elgforvaltningen i regionen.

Det er ikke villrein i det aktuelle undersøkelsesområde i dag. Rundt 1880-90 var det ennå villrein i Valdresfjella. Det er blitt fortalt om flokker på 1000 dyr rundt Vinstervatnet. Når Øystre Slidre tamreinlag ble stiftet ble villreinen utryddet slik at tamreinen skulle bli lettere å gjete. Nedskytingen ble gjort i 1910, og var slutten på villreinen i Vestfjellet.

Fra enda eldre tid finnes det systemer av reinsgraver i Vestfjellet. De fleste dyregravene ligger i system og de er gitt navn etter stedsnavn i nærheten. Eksempler på fangstsystemer for villrein i Vestfjellet er Suluhø (Østsiden av toppen på Søre Suluhø, Massingholet (innunder bratte stupet på Nordre Langsua), Marsteinhøgda (vest for Søre Langsua), Raugrava (ved foten av østveggen på Nordre Langsua) og Storglenna (på baksida i Espedalen sør for Gravslettkampen).

Fisket har det vært drevet aktiv kultivering på i lengre tid. Dette blir gjort av fjellstyrene, bygdeallmenningene og private rettighetshavere.

Fiske i fjellområdet er den dag i dag svært populært. Salg av fiskekort er stort, og sier noe om hva området betyr for eksempel fritidsfiskere og rettighetshavere. Dagens fiske foregår stort sett i form av fritidsfiske, med salg av ulike typer kort. Reglene for bruk av redskap varierer, og i stat- og bygdeallmenningene er det forskjellige regler og tilgang avhengig av om du er «innenbygdsboende» eller «utenbygdsboende». Det blir drevet aktiv kultivering av vannene for å fremme forholdene for både fisk og fisker.

⁴ Retta avskyting: Større uttak av kalv/ungdyr, der man sparer produksjonsdyr.

4. Eiendomsrett og bruksrett i utredningsområdet

Mesteparten av området består i dag av statsallmenninger (ca. 70 % av arealet). Dette er Øystre Slidre statsallmenning, Gausdal statsallmenning, Torpa statsallmenning og Fron statsallmenning. I statsallmenningene er det et tredelt styringsforhold. Statskog SF er grunneier, allmenningsstyret administrerer bruksrettene til trevirket, mens fjellstyrene administrerer bruksrettene til seter, beite, jakt, fiske m.v. Området består også av private sameier (ca. 20 % av arealet), bygdeallmenning (ca. 10 % av arealet), rein statsgrunn samt andre private grunneiere og tomtefester.

I de private sameiene er det de sameieberettigede som administrerer driften. Hvordan sameiet blir fordelt mellom rettighetshaverne kan variere fra sameie til sameie. Det kan være selveie i sameiet, felleseie i sameiet eller en kombinasjon av begge deler. I Øystre Slidre kommune ligger det 21 sameier opp til statsallmenningsgrensa, noen av disse går også inn i utredningsområdet. I Skrautvål sameie i Nord- Aurdal er eierne selveiere på egen seter og andelseiere i de øvrige deler av sameiet. Dette gjelder også Steinsetbygda sameie. I Ton- Lenningen sameie i Etnedal er sameiet teigdelt. Forvaltningen av en bygdeallmenning ligger til allmenningsstyret. Allmenningsstyret i bygdeallmenning representerer både eierinteressene og brukerinteressene. Bruksrett i bygdeallmenning ligger til jordbrukseiendommer innen det bygdslag som fra gammel tid har utøvd bruksrett i allmenningen. Eier av eiendom med tilliggende bruksrett i bygdeallmenningen kan bare utøve retten til dekning av eiendommens behov ved jordbruksmessig drift.

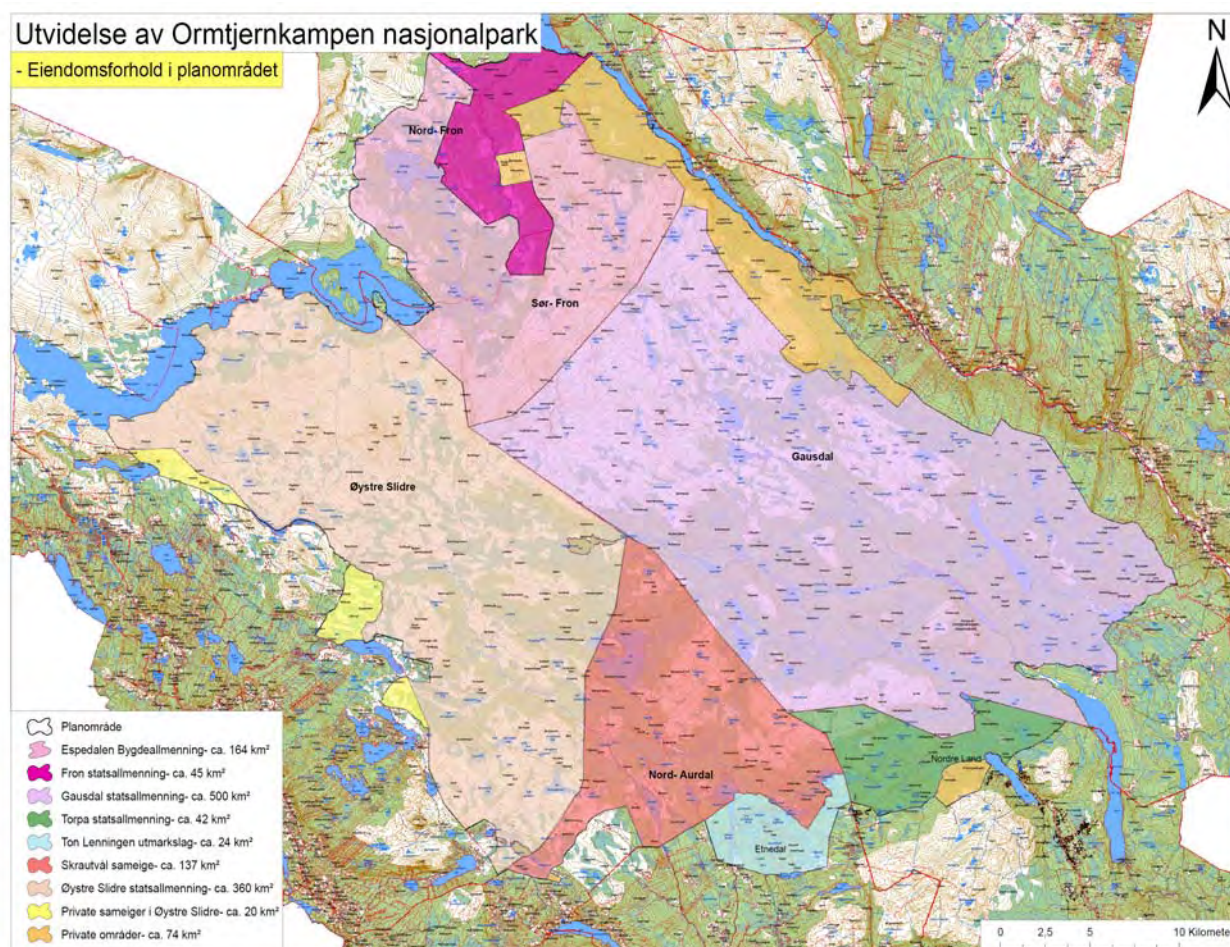

Fig 2 Eiendomsforhold i planområdet som det ble meldt planoppstart for i april 2006.

Kartproduksjon: Fylkesmannen i Oppland. (NB! I den private skogen i Espedalen finnes det noen statsteiger.)

Statsallmenninger i området:

- Fron statsallmenning
- Gausdal statsallmenning
- Torpa statsallmenning
- Øystre Slidre statsallmenning

Private sameier i området:

Etnedal

- Steinsetbygda sameie
- Ton Lenningen utmarkslag

Nord-Aurdal

- Skrautvål sameige

Øystre Slidre

- Bolstad sameige
- Sørre Beito sameige
- Okshovd og Lien sameige
- Sørre Hegge sameige
- Javnlie sameige
- Yddebu sameige
- Kollstad sameige
- Melby sameige
- Liekre, Alfstad og Sælid sameige
- Skattebu sameige
- Smørkoll sameige
- Lykkja sameige
- Fjellstølen sameige
- Hedalen sameige
- Brumma og Dale sameige
- Hovi sameige
- Juvike sameige
- Nordre Rogne sameige

Gausdal

Øvre Svatsum sameie

Bygdeallmenninger i området

- Espedalen bygdeallmenning

Historisk tilbakeblikk på allmenningsretten

Allmenningsretten har dype historiske røtter, og regler om allmenningsbruk finnes i våre første nedskrevne lover. Sammen med odelsretten regnes allmenningsretten som ett av våre eldste kjente rettsinstitutt.

Det har ikke vært mulig å tidfeste allmenningenes opphav, eller de første bruksreglene. Grunnlaget for allmenningene var de store områdene med skog og utmark som ikke ble benyttet eksklusivt av gårdbrukere i bygda, men som ble brukt i fellesskap, alt etter behov.

I Norge har grunnlaget for de fleste allmenningene vært felles bruk av store områder med skog og utmark. Bruken av allmenningene varierte med behovet, men ingen eide allmenningen eksklusivt.

Statsallmenningene og bygdeallmenningene har mye av den samme opprinnelsen. Utover 1600-tallet solgte Kongen ut allmenninger både til de bruksberettigede og utenforstående privatpersoner. Allmenningene som ikke ble solgt fikk betegnelsen kongeallmenninger. Etter hvert som kongemakten ble svekket, og den moderne stat vokste fram, ble områdene hetende statsallmenning.

I 1908 ble Høyfjellskommisjonen opprettet. Denne skulle arbeide for å ordne opp i rettsforholdene i statsallmenningene og innholdet av bruksrettene. Høyfjellskommisjonens arbeid fortsatte fram til 1952 og behandlet felter i Sør- Norge og Sør- Trøndelag. Det var også en "*Gudbrandsdalkommisjon*" før 1900 som fastla en del allmenningsgrenser.

Arbeidet med Fjelloven av 1920 ble startet opp gjennom nedsettelse av Fjellovkomiteen i 1912. Komiteen avga sin innstilling i 1916. Det var et viktig poeng for Fjellovkomiteen å få til en regulering av bruksforholdene, både av forvaltningsmessige og økonomiske hensyn. Komiteen gikk inn for at fjellbygdene skulle få større økonomiske muligheter ved å utnytte fjellets herligheter også gjennom adgang til bortleie. Fjelloven ble vedtatt i 1920 og ble stående uten vesentlige endringer fram til 1975.

Fjelloven av 1920 inneholdt en rekke detaljerte regler for allmenningsbruken. Etter hvert som de driftsmessige formene i jordbruket endret seg, ble flere av disse reglene uaktuelle. I tillegg var loven dårlig egnet til å regulere nye driftsformer og utnyttelsesområder som var under utvikling. På denne bakgrunnen ble det i 1965 opprettet en ny fjellovkomite som avga sin innstilling i 1969. Deres forslag ble fremmet i 1972-73, som ikke ble behandlet av Stortinget. Nytt forslag til fjellov ble fremmet for Stortinget gjennom Ot.prp. nr. 32(1973/74), og vedtatt i 1975. Proposisjonen innebar ingen vesentlige endringer i det tradisjonelle synet på allmenningsretten. Et viktig prinsipp i fjelloven ble at inntekter fra virksomheten i statsallmenningene skulle tilfalle lokalsamfunnet. Nytt i fjelloven av 1975 var en tilpasning av regelverket slik at det skulle gis rom for en tidsmessig utvikling av bruksrettene.

Bruksrettene skulle kunne nyttes på en slik måte som til enhver tid samsvarer med rasjonell bruk, og som er naturlig etter "*tida og tilhøva*". Utnyttelsen av bruksrettene skulle heller ikke være låst til en bestemt tilstand, og en tidsmessig utvikling av bruksrettene skulle stå sentralt.

Et utdrag av fjellova (Lov om utnytting av rettar og lunnende m.m. i statsallmenningane) av 1975.06.06 nr 31 sier bl.a. følgende:

Formålsparagrafen:

§ 2.

Retten til allmenningsbruk ligg til bygd eller grend som frå gamal tid har hatt slik rett. Retten skal kunne nyttast på ein måte som til kvar tid er i samsvar med rasjonell bruk, og som er naturleg etter tida og tilhøva.

Retten som er knytta til jordbrukseigedom kan berre utnyttast så langt det skjer i tilknytning til drifta av eigedomen som jordbruk, og så lenge eigedomen vert driven som jordbruk. Med dei unntak som går fram av lova her, kan slik rett ikkje avhendast, leigast bort eller krevjast avløyst mot vederlag. Vert gardsdrifta nedlagd og jorda teken i bruk til føremål utanom jordbruksnæringa, fell retten bort. Det same gjeld om ein eigedom ved sal eller oreigning misser så mykje av jorda at den ikkje lenger er å rekna som ei jordbruksmessig eining, eller vert delt på ein slik måte at ingen av jordpartane etter delinga er å rekna som jordbruk.

Tvist etter siste punktum i andre stykket vert avgjort ved skjøn.

Kap. VII. - Avhending.

§ 13.

Statsallmenningsgrunn kan til vanleg ikkje avhendast.

Allmenningsgrunn som er dyrka eller skal brukast som gardsbruk eller som tilleggsjord til gardsbruk kan likevel avhendast.

I særlege tilfelle kan grunn til byggjetomter avhendast. Føresegna i første stykket er ikkje til hinder for at tomt som er festa bort til bustadhus, vert innløyst etter lov om tomtefeste kapittel VI.

Føresegna i § 12 andre stykket andre punktum gjeld tilsvarande.

-Endra med lover 2. juli 2004 nr. 63 (i kraft 1. nov. 2004, etter res. 15. okt. 2004 nr. 1336), 30. juni 2006 nr. 52 (i kraft 1. juli 2006, etter res. 30. juni 2006 nr. 727).

Kap. VIII. - Vedtekter.

§ 14.

Fjellstyret kan vedta allmenne vedtekter om bruken av allmenningen. Vedtekter må stadfestast av Kongen før dei vert sette i verk. Om saksføreavinga gjeld reglane i § 10. Endring i eller oppheving av eldre vedtekter skjer på same måten.

Kap. IX. - Beite.

§ 15.

Jordbruket med beiterett i statsallmenning har rett til å beite med så stor buskap som han kan vinterfø på eigedomen.

Kap. X. - Seter og tilleggsjord.**§ 17.**

Utanom dei reinbeiteområde som er eller vert fastsette i medhald av lov kan tamreindrift i statsallmenning berre føregå etter særskilt løyve frå fjellstyret. Slikt løyve kan gjevast for inntil 10 år om gongen, men berre så framt tamreindrift ikkje vil medføre vesentleg skade eller ulempe for bruksrettshavarane og heller ikkje andre omsyn gjer det utilrådeleg.

Fjellstyrevedtak etter paragrafen her må stadfestast av departementet for å være gyldig. Departementet kan vise spørsmålet om tamreindrift vil medføre vesentleg skade eller ulempe for bruksrettshavarane til avgjerd ved skjøn.

§ 18.

Jordbrukar med beiterett i statsallmenning som godtgjer at det trengst seter til drift av garden hans, kan få utvist slik seter, anten åleine eller saman med andre beiterettshavarar.

§ 19.

Jordbrukarar med beiterett i statsallmenning kan - anten åleine eller saman med andre beiterettshavarar - få utvist grunn som er skikka til dyrking eller til kulturbeite som tilleggsjord.

§ 22.

Rett til oppteken seter med setervoll og tilliggjande kulturbeite fell bort:

1. Ved oppgjeving utan atterhald.

2. Når setra i eit samanhengande tidsrom av 20 år ikkje har vore i bruk som seter.

Bortfall av rett til seter etter første stykke nr. 2 får først verknad 5 år etter at lova har teke til å gjelde, med mindre retten etter § 20 i lov 12 mars 1920 ville ha falle bort før.

Rett til utvist tilleggsjord etter § 19, og som ikkje direkte er knytt til ei seter, fell bort:

1. Ved oppgjeving utan atterhald.

2. Når tilleggsjorda i 5 år samanhengande ikkje har vore i bruk.

Ut over dette gjelder «*forskrift om seter og tilleggsjord m.m. i statsallmenning*» fastsatt ved kgl.res. av 22. juni 1984 med hjemmel i lov av 6. juni 1975 nr. 31 «*om utnytting av rettar og lunnande m.m. i statsallmenningane*» (fjellova) §38. (referert fra over.)

Det er ventet at det skal komme en revidert utgave av denne forskriften

I tillegg til dette er det egen lov om skogsdrift i statsallmenninger.

I Statsallmenningsloven av 1992.06.19 nr 060: Lov om skogsdrift m.v. i statsallmenningene er det skrevet:

Kapittel 1. Forvaltning og administrasjon.

§ 1-1. (Statens skogforvaltning)

Skogsdriften i statsallmenninger forvaltes av Statens skogforvaltning i samråd med allmenningsstyret etter retningslinjer gitt av departementet, og slik som bestemt i § 1-3.

§ 1-3. (allmenningsstyrets oppgaver og myndighet)

Allmenningsstyret representerer de virkesberettigede i allmenningen, og har til oppgave å ivareta deres felles interesser.

Kapittel 2. Virkesrett.

§ 2-1. (vilkår for virkesrett)

Rett til trevirke (virkesrett) i statsallmenning ligger til jordbrukseiendommer innen det bygdelag som fra gammel tid har utøvd virkesrett i allmenningen.

Med jordbrukseiendommer forstås eiendommer som etter dyrket areal, beliggenhet, bebyggelse og bruk har karakter av jordbruk. For bureisingsbruk stilles ikke krav om eksisterende bebyggelse.

§ 2-2. (virkesrettens innhold)

Eier av eiendom med tilliggende virkesrett kan bare utøve retten til dekning av eiendommens behov ved jordbruksmessig drift. Retten skal kunne utøves på en måte som til enhver tid er i samsvar med rasjonell bruk, og som er naturlig etter tiden og forholdene.

Er allmenningens avkastning utilstrekkelig til dekning av det samlede virkesbehov, skal det foretas en forholdsmessig avkorting.

Lov om sameige- 1965-06-18 nr 06- Et utdrag av lova

§ 1.

Lova her gjeld der to eller fleire eig noko saman på ein slik måte at retten deira er rekna i partar etter delings- eller høvetal. Føresegnene gjeld så langt ikkje anna fylgjer av avtale eller serlege rettshøve.

Partshøvet.

§ 2.

Når det ikkje er grunnlag for anna, skal sameigarane reknast for å ha like stor part kvar. Der partane ligg til serskilt registrerte grunneigedomar og anna høvetal ikkje er kjent, vert dei rekna etter den skatteskylda kvart av bruka hadde då samegehøvet mellom dei kom opp. Er den ukjend, skal den skylda som galdt fram til lov 17. desember 1836, leggjast til grunn.

Endra med lov 23 juni 1978 nr. 70.

Bruk og utnytting.

§ 3.

Kvar av sameigarane har rett til å nytta sameigetingen til det han er etla eller vanleg brukt til, og til anna som høver med tida og tilhøva. Ingen må nytta tingen i større mon enn det som svarar til hans part, eller såleis at det uturvande eller urimeleg er til meins for nokon medeigar.

I lov om Bygdeallmenninger 1992-06-19 nr. 59 står bl.a. følgende:**Kapittel 1. Almennelige bestemmelser.****§ 1-1. (bygdeallmenning)**

Bygdeallmenning er allmenning hvor eiendomsretten tilligger minst halvparten av de jordbrukseiendommer som fra gammel tid har bruksrett i allmenningen. Retter i bygdeallmenningene i kraft av særlig hjemmel går ikke inn under loven.

Kapittel 2. Bruksrett i bygdeallmenning.**§ 2-1. (vilkår for bruksrett)**

Bruksrett i bygdeallmenning ligger til jordbrukseiendommer innen det bygdelag som fra gammel tid har utøvd bruksrett i allmenningen.

Med jordbrukseiendommer forstås eiendommer som etter dyrket areal, beliggenhet, bebyggelse og bruk har karakter av jordbruk. For bureisingsbruk stilles ikke krav om eksisterende bebyggelse.

§ 2-2. (bruksrettens innhold)

Eier av eiendom med tilliggende bruksrett kan bare utøve retten til dekning av eiendommens behov ved jordbruksmessig drift. Retten skal kunne utøves på en måte som til enhver tid er i samsvar med rasjonell bruk, og som er naturlig etter tiden og forholdene.

Er allmenningens avkastning utilstrekkelig til dekning av det samlede bruksbehov, skal det foretas en forholdsmessig avkorting.

Tilsvarende som i Statsallmenningsloven er det egne bestemmelser for virkesrett, beite, seter og dyrkingsjord jf. Kapittel 5 og 6 i Bygdeallmenningsloven av 1992-06-19 nr.59.

Annen privat grunn og tomtefeste

For de andre private grunneierne gjelder det privatrettslige lovverket.

For de med tomtefeste gjelder tomtefesteloven. Ny tomtefestelov er vedtatt, og det åpnes for muligheter for å løse inn tomter i statsallmenningen.

5. Inngrep

Under presenteres kart som viser tyngre tekniske inngrep som veger, kraftutbygginger/reguleringer og forsvarsaktivitet med bl.a. kjøretraséer for beltevogn. Det er ikke skilt på det som måtte være bil- og traktorveger. Kapittelet presenterer også kart over inngrepsfrie områder i utredningsområdet.

5.1. Bil og traktorveger

Kartet nedenfor viser bil- og traktorvegene i og rundt utredningsområdet. Det aller meste er bilveger. Det er ikke regnet på antall kilometer veg i utredningsområdet, men i enkelte områder er vegnettet mer utbygd enn i andre deler av utredningsområdet.

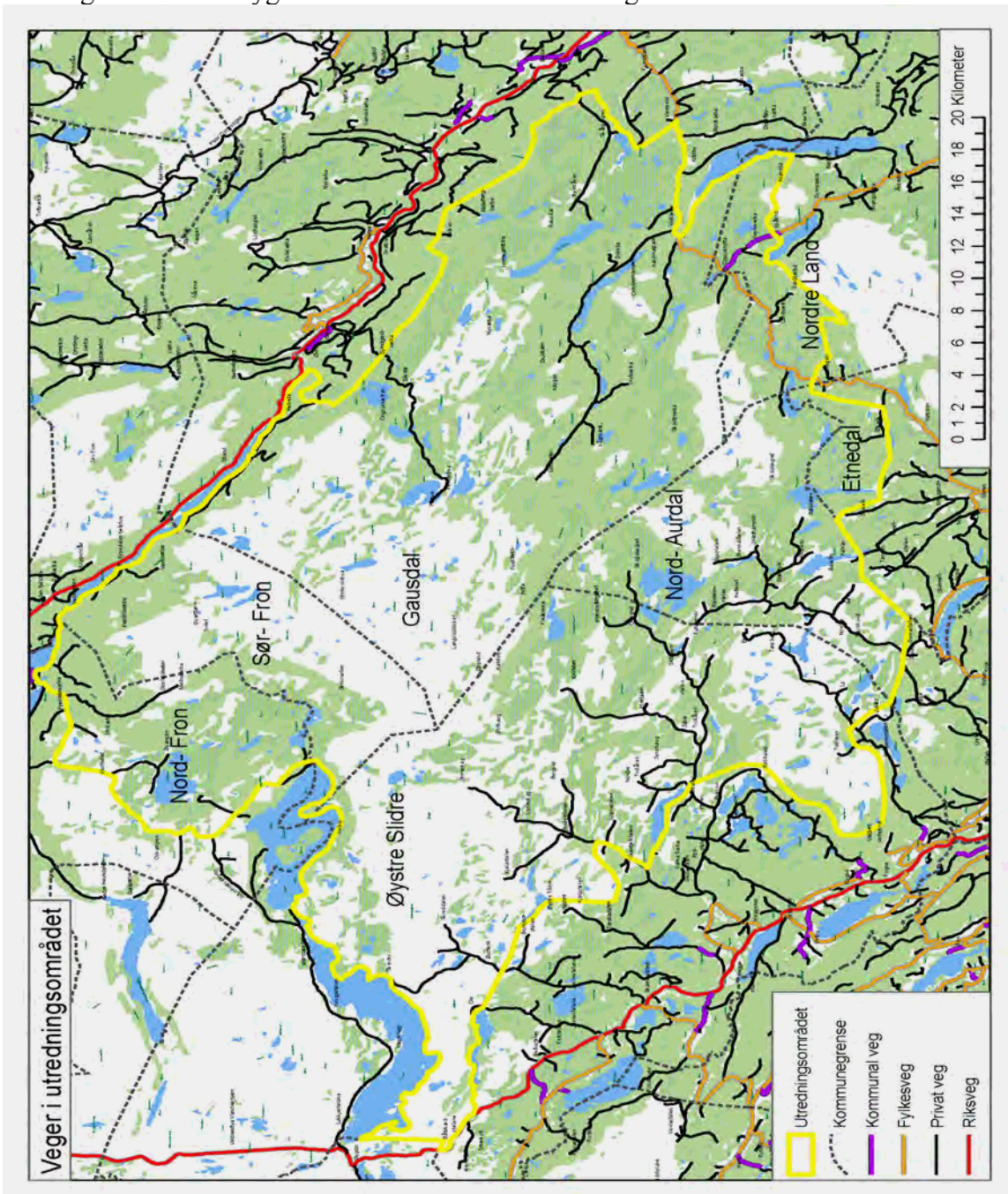

Fig 3 Veger i utredningsområdet

Kartproduksjon: Fylkesmannen i Oppland

5.2. Kraftutbygginger/reguleringer

Kartet nedenfor viser reguleringer med enten formålene kraftproduksjon eller bedring av fiske jf. tegnforklaringen i kartet.

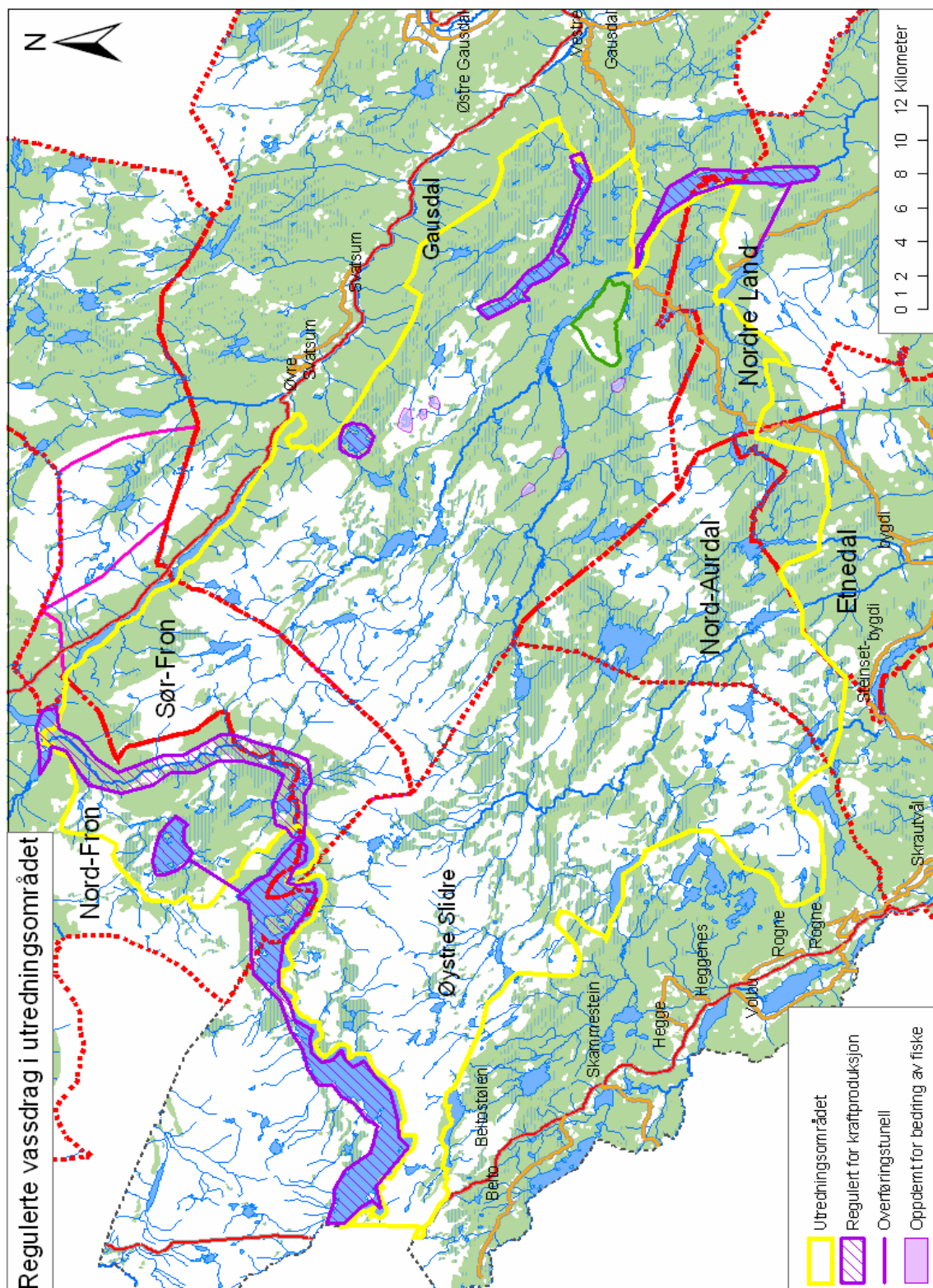

Fig 4 Vassdragsreguleringer og oppdemminger i utredningsområdet
Kartproduksjon: Fylkesmannen i Oppland

5.3. Kraftlinjer/el- anlegg i utredningsområdet

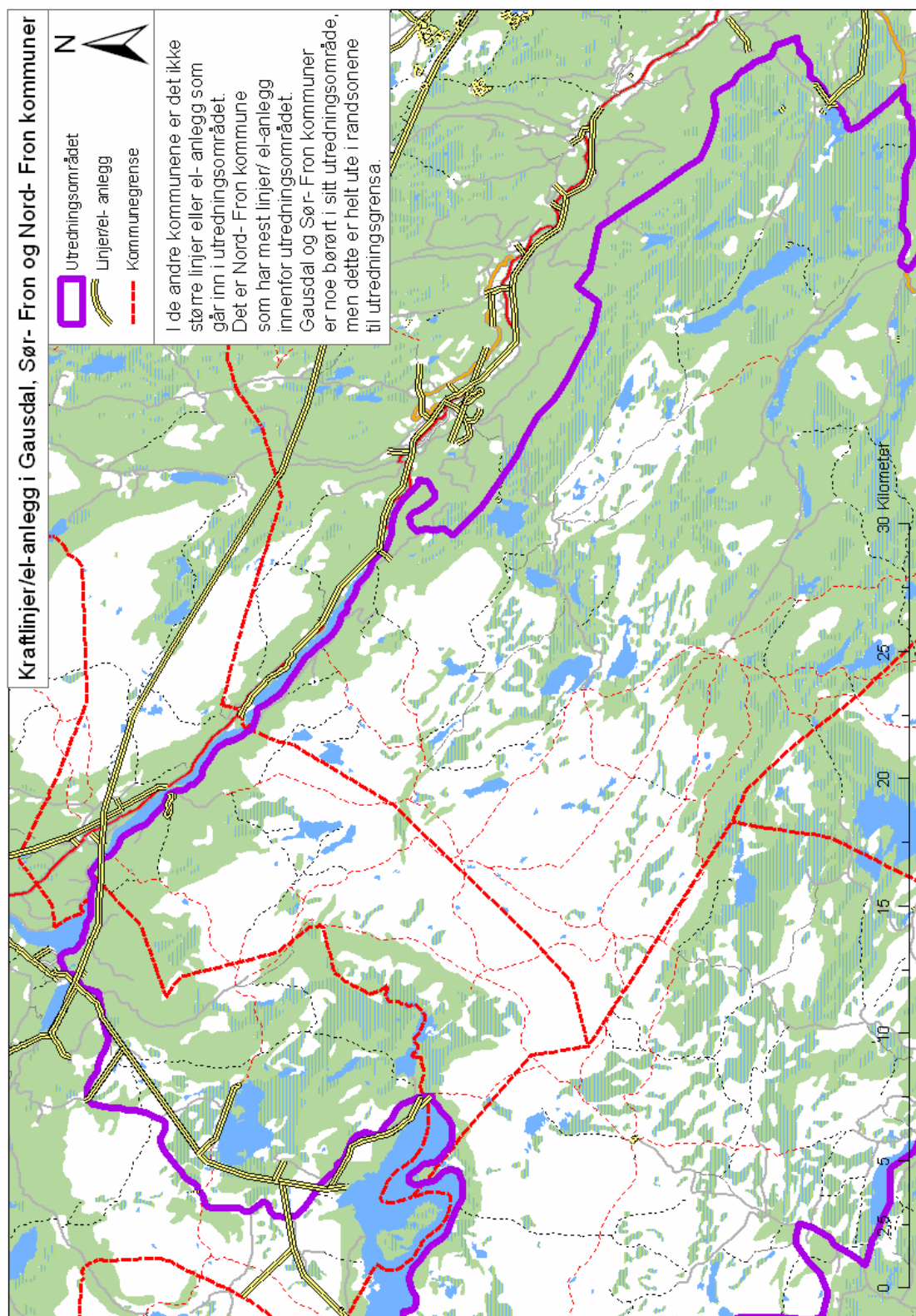

Fig 5 Kartet viser kraftlinjer og el- anlegg som finnes i utredningsområdet. Det er ikke registrert denne type inngrep i Nordre-Land, Etnedal, Nord- Aurdal eller Øystre Slidre kommuner sine deler av utredningsområdet. Regionalnettet består av 132 kV kraftledninger.

5.4. Forsvaret

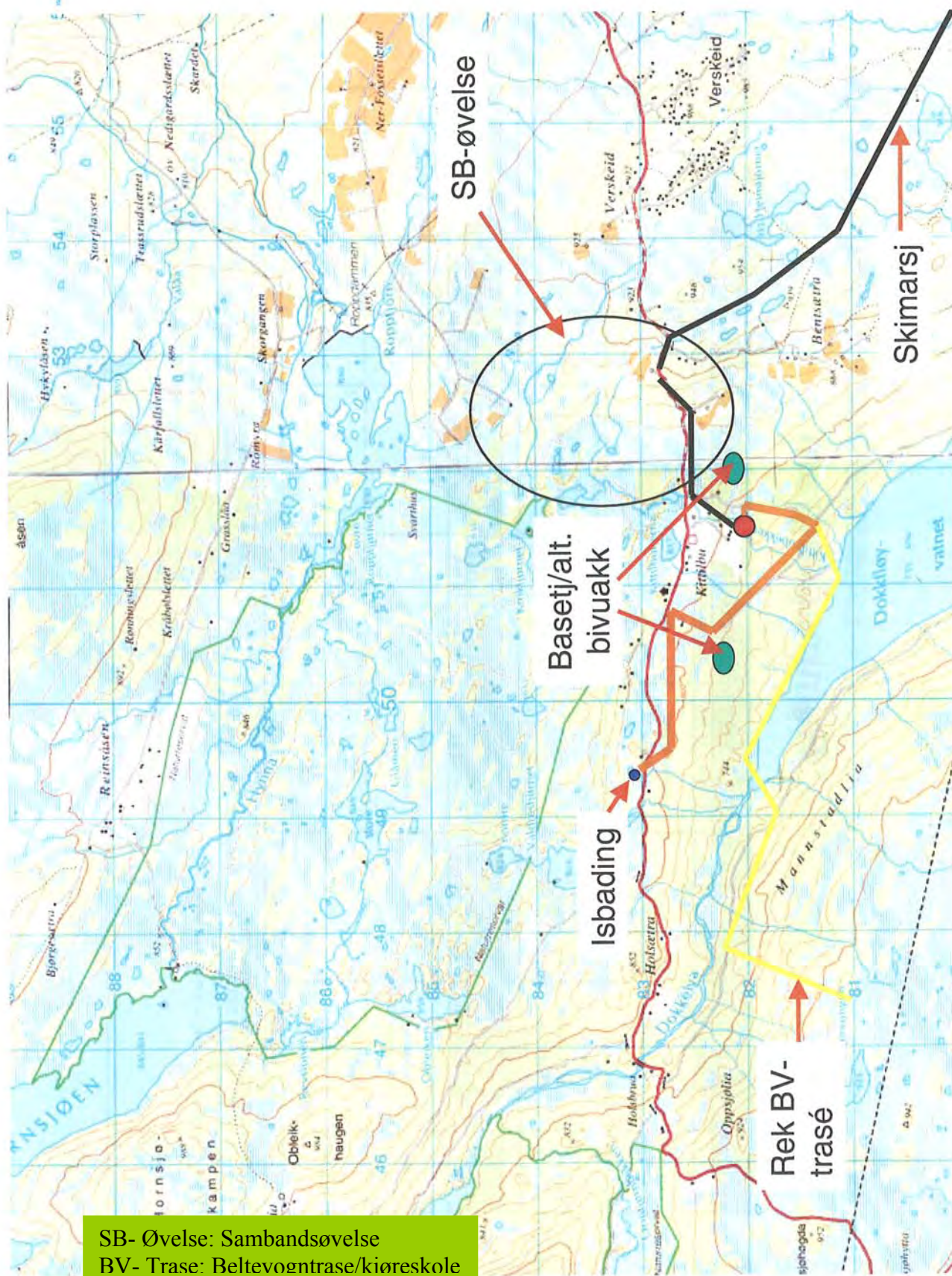

Fig 6 Områdeaktivitet for forsvaret rundt Kittilbu i Gausdal kommune
Kartproduksjon: Forsvaret

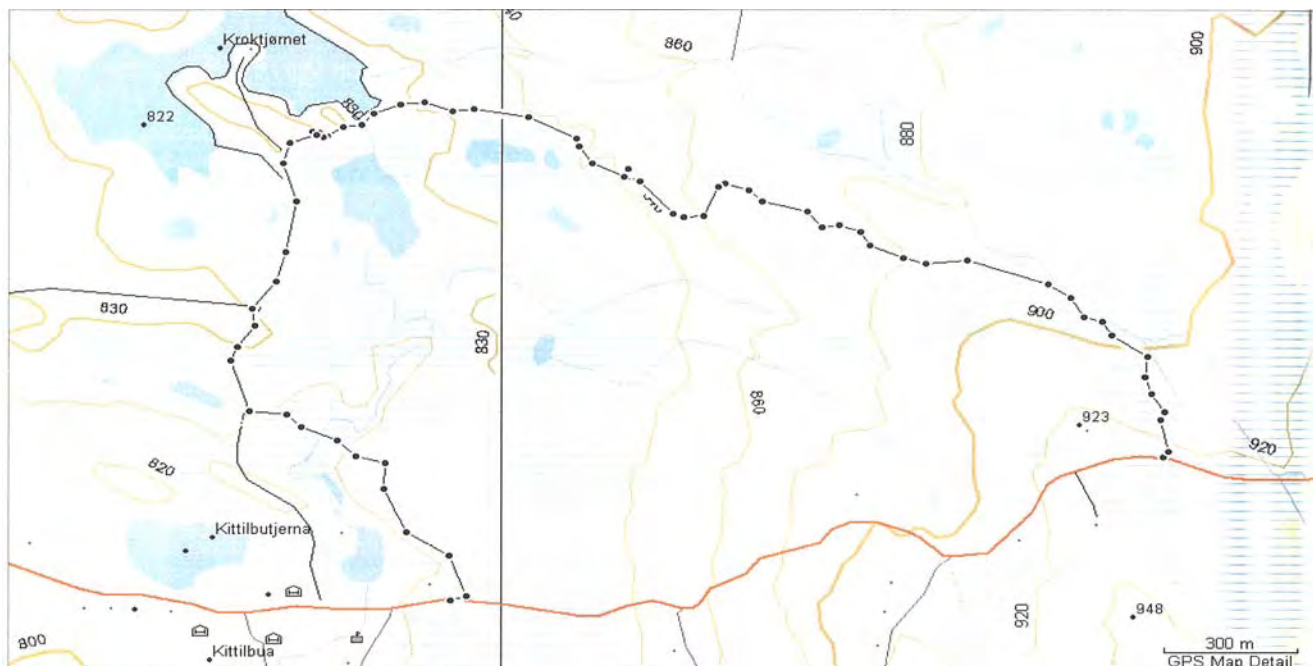

Fig 7 Beltevogntraséer ved Kittilbu/Kroktjønet (traséene blir stort sett brukt vinterstid)
Kartproduksjon: Forsvaret

Fig 8 Beltevogntrasé i Manstadlia vest for Dokkfløyvannet (traséene blir stort sett brukt vinterstid)
Kartproduksjon: Forsvaret

5.5. Inngrepsfrie områder

Inngrepsfrie naturområder (INON):

Inngrepsfrie naturområder er alle områder som ligger mer enn en kilometer (i luftlinje) fra tyngre tekniske inngrep. Inngrepsfrie naturområder er inndelt i soner basert på avstand til nærmeste inngrep:

Inngrepsfri sone 2: 1-3 kilometer fra tyngre tekniske inngrep

Inngrepsfri sone 1: 3-5 kilometer fra tyngre tekniske inngrep

Villmarkspregede områder: > 5 kilometer fra tyngre tekniske inngrep

Innenfor utredningsområdet er de tyngre tekniske inngrepene hovedsakelig veger, kraftlinjer og reguleringsmagasiner.

Det er et nasjonalt mål at omfanget av INON- områdene ikke skal reduseres. Dette gjelder spesielt de villmarkspregede områdene.

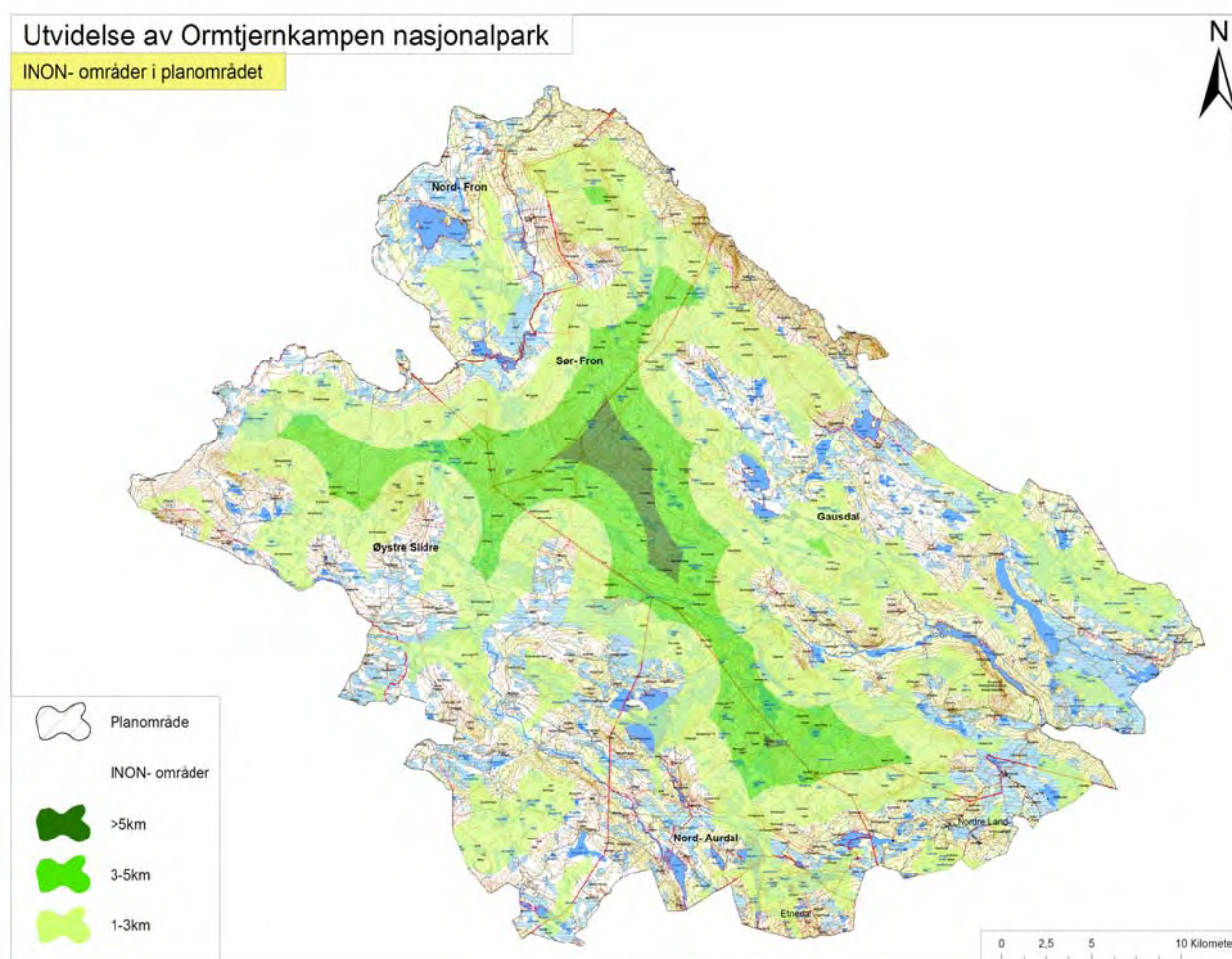

Fig 9 Kartutsnittet viser INON- områdene i planområdet per april 2006. (Dette området er noe mindre enn utredningsområdet i denne rapporten.) Kartproduksjon: Fylkesmannen i Oppland

6. Tamrein

Det drives i dag reindrift i fire tamreinlag i Sør- Norge; Lom, Vågå, Fram og Filefjell reinlag. Det kan dokumenteres reindrift i fjellområdene i Sør- Norge tilbake til 1700- tallet. Tidligere var denne driften drevet i et langt større omfang enn i dag. Dette gjelder både for antall reinlag og totalt antall tamrein. Innenfor utredningsområdet er det Fram Tamreinlag som leier beite. Hos Fram Tamreinlag var reintall på 2999 i 2002/03 fordelt på 1500 km². Området reinen går på om vinteren dekker sentrale deler av planområdet. Da spesielt Sør- Fron, Øystre Slidre, nordvestlige deler av Gausdal, Nordre Land samt i Skrautvål sameie i Nord- Aurdal. Reindriften drives på beitearealer leid av fjellstyrene og private grunneiere. Det blir i disse dager vurdert fremtidige leieforhold av reinbeite. I forbindelse med dette skal det foretas en beitevurdering av området i Nordre Land kommune og Gausdal kommune.

Kartet under viser reinbeiteområdene til Fram tamreinlag med beiteområder og trekkveger inntegnet. Området brukes som høst-, vinter- og vårbeite. Dette beitet er øst for Valdresflyvegen. Området består av både høg- og lavfjellsområder som berører store deler av utredningsområdet – spesielt i nordre del.

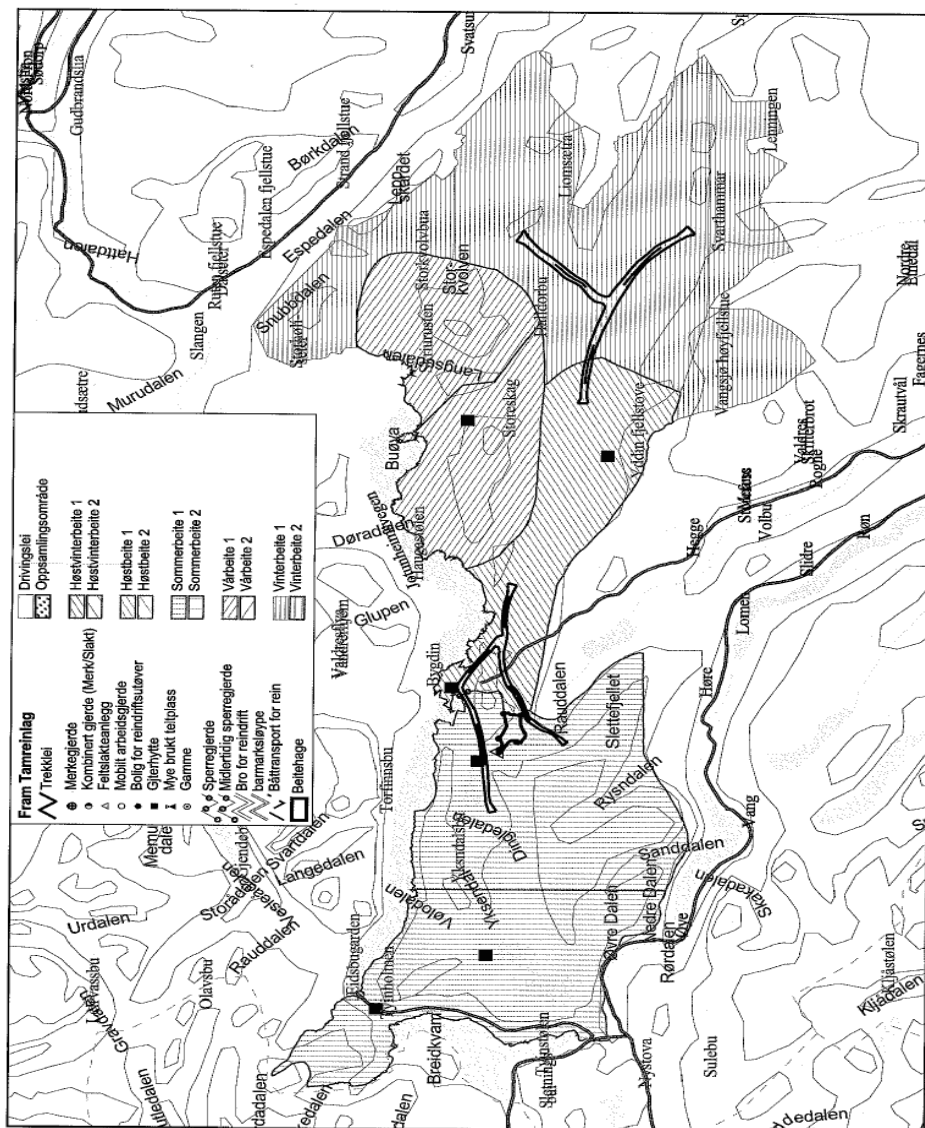

Fig 10 Kart fra Fram tamreinlag som viser beiteområdene, trekkveger m.v

7. Kommunevis beskrivelse av bruken i utredningsområdet

De berørte kommunene er tatt for seg enkeltvis og deretter sammenfattet i en samlet vurdering for planområdet i sin helhet. Denne delen av brukerrapporten omhandler jordbruket og skogbruket i området. Under dette kommer næringsutvikling tilknyttet landbruket. Den kommunevise delen av rapporten tar også for seg ulike typer ferdsel og inngrep, vassdragsregulering, kraftlinjer, masseuttak (egen rapport utført av Interconsult- COWI), gruvedrift, forsvarsaktiviteter/øvelser, motorisert ferdsel m.v. Planstatus i kommunene er beskrevet.

Næringsfordeling i kommunene

Sysselsatte	Gausdal	N- Land	S- Fron	N- Fron	Ø. Slidre	N- Aurdal	Etnedal	Fylke	Landet
Primærnæringa (SSB 2004)	18,8	8,7	18,9	9,7	10,2	6,8	20,9	7,5	3,5
Sekundærnæringa (SSB 2004)	18,6	24,6	13,7	22,9	20,4	17,2	14,3	21,2	20,5
Tertiærnæringa (SSB 2004)	62,6	66,7	67,4	67,5	69,4	76,0	64,8	71,4	76,0
Driftsenheter m/minst 5 daa jorbruksarel i drift (1999- SSB)	420	303	223	329	247	305	121		
Innbyggertall (SSB 2006)	6202	6737	3231	5843	3137	6425	1389		
Areal (km ²)	1189	955	732	1145	964	908	458		

Fig 11 Sysselsetting i kommunene fordelt på næring, kilde SSB. Tallene fra kommunene refererer seg til hele kommunen og ikke bare til utredningsområdet.

Slaveriet i Etneda kommunel. Våtmarksområdene mot Røssjøen og Steinbui i bakgrunnen, foto: Inger Nes

7.1. Øystre Slidre kommune

Øystre Slidre sin totale del av utredningsområdet utgjør ca. 28 % av det totale utredningsområdet. Planområdet har noen andre grenser og et mer begrenset areal enn utredningsområdet slik det er beskrevet og vist nedenfor.

7.1.1. Utredningsområdet, grenser og eiendomsforhold

Øystre Slidres del av utredningsområdet følger Vinstervatnet fra riksvei 51 ved Bygdin mot øst til grensen til Sør- Fron. Sørøver fra Bygdin følger grensa for utredningsområdet kommunegrensa til Vang sørøver mot Båtskaret og riksvei 51. Videre går grensa på nordsiden av Olavatnet og videre øst mot grensa til statsallmenningen. Ved Nordre Kjølenvannet går grensa ved Pipesteinshøgda og ved Skreostølen og videre til Yddin og på sørsiden av vannet. Videre er området rundt Rognlifjellet og Rundemellen tatt med. Den allerede eksisterende hyttebebyggelsen rundt Mellseenn og Hovsjøen er ikke tatt med og danner her grensen for utredningsområdet. Herfra går grensen videre sørøst til Nord- Aurdal kommune.

I utredningsområdet til Øystre Slidre er det meste av området avtegnet som LNF- område, men det finnes også regulerte hytteområder og masseuttak.

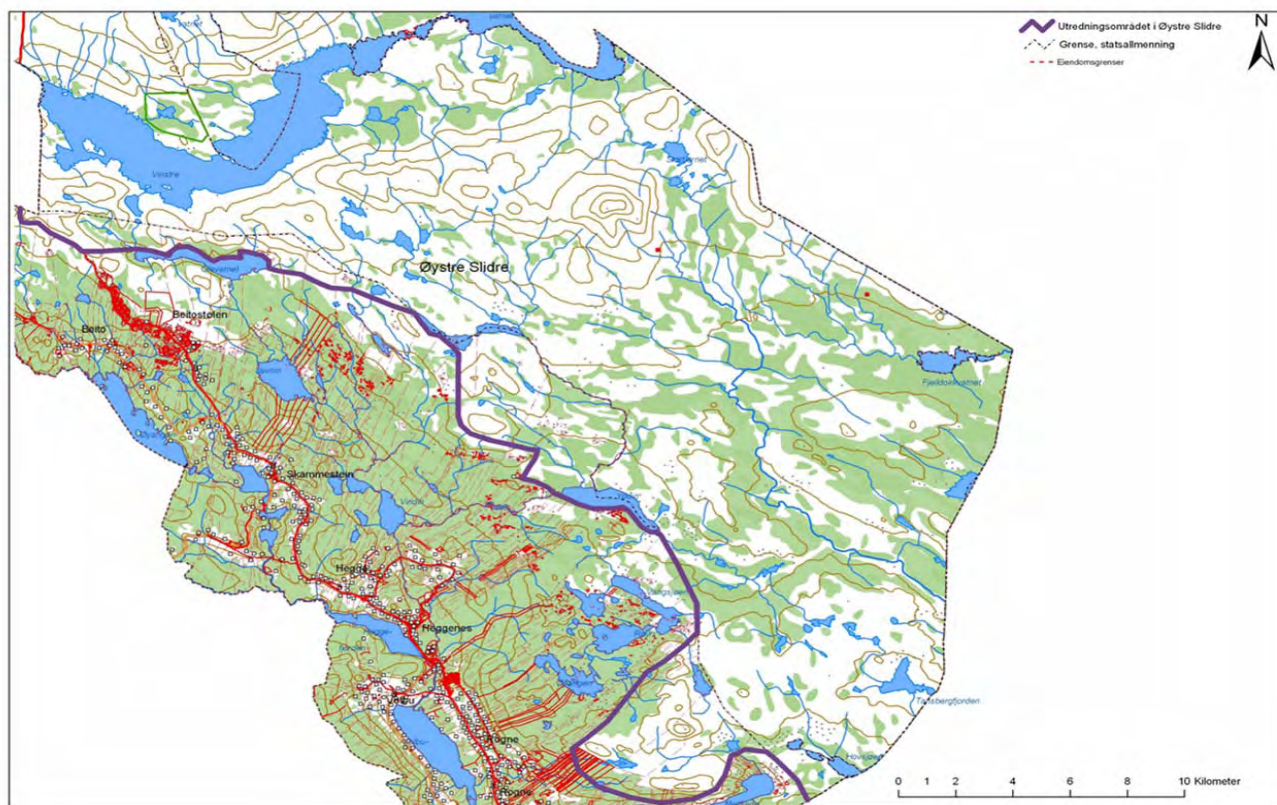

Fig 12 Utredningsområdet i Øystre Slidre kommune
Oppland

Kartproduksjon: Fylkesmannen i

Størstedelen av området er statsallmenning. Hele Øystre Slidre statsallmenning er på 498 000 daa. Fjelloppsynet utfører oppsyn i statsallmenningen og fører tilsyn med områdene for fjellstyret og for Statskog SF som grunneier. Fjellstyrets inntekter er særlig fra småviltjakt, elgjakt, fiske, festeavgifter (som er 50 % av festeinntektene fra hytter og hotell) og utleie av reinbeite.

Turistkart over Øystre Slidre er utarbeidet i målestokk 1: 80 000. Dette kartet inneholder stier, skiløyper, fjellstyrets åpne buer og steder for selvbetjent løsning av fiskekort.

Inntil grensa for statsallmenningen er det til sammen 21 private sameier. Mange av sameiene er om lag 200 år gamle. De sameiene som er innenfor planområdet, jf. melding om planoppstart april 2006, er Volbu, Skattebu, Yddebu, Brumma og Dale, Nordre Rogne, Hedal og Javnlie.

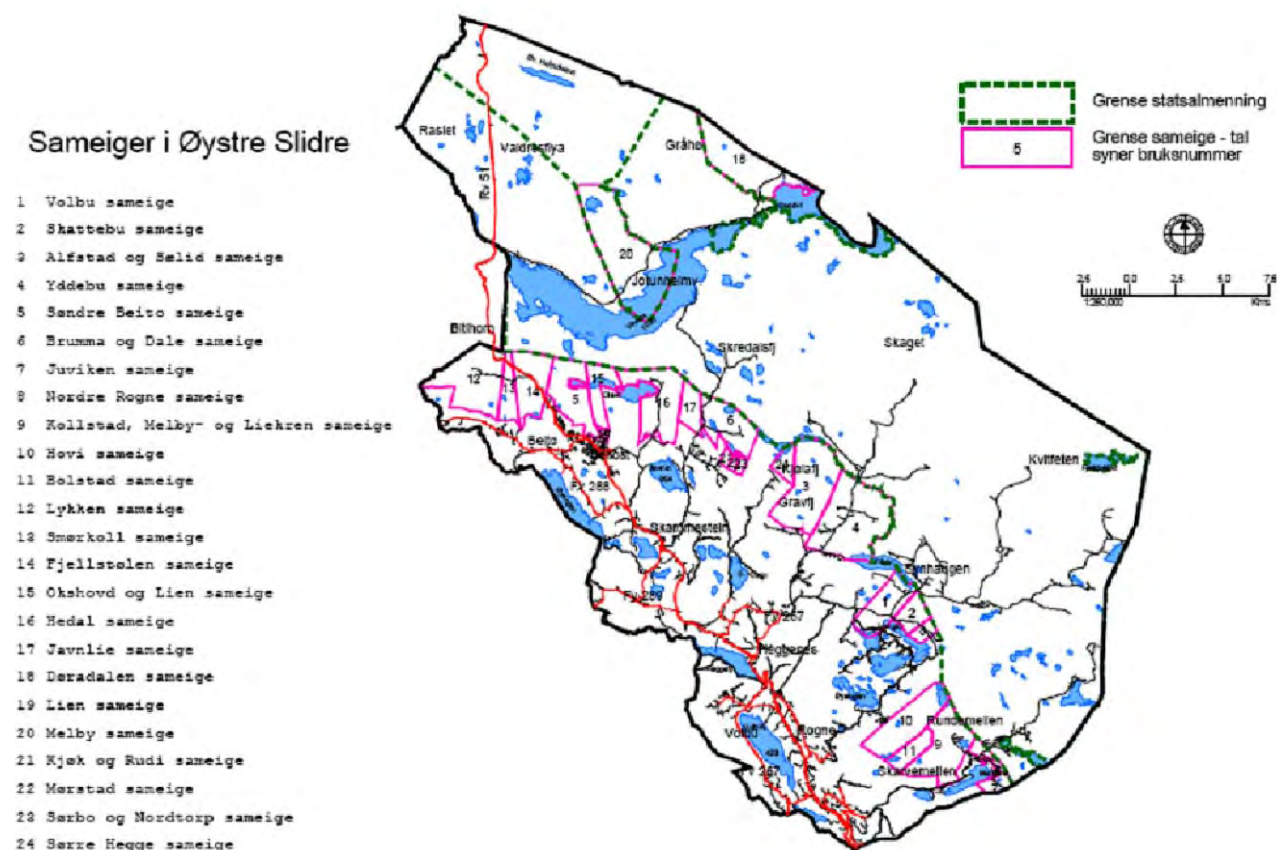

Fig 13 Figuren viser sameiger i Øystre Slidre som ligger opp til grensa for statsallmenningen. Kartproduksjon Øystre Slidre Kommune

7.1.2. Områder med store naturforvaltningsinteresser i utredningsområdet

Etna har status som verna vassdrag. Nedbørsfeltet for dette vassdraget er tegnet inn i kommuneplanens arealdel. I kommuneplanen for Øystre Slidre er så og si hele utredningsområdet vist som landbruk-, natur- og friluftsområde. Innenfor LNF-området er det områder som er merket av som har spesielle naturkvaliteter. Disse er Skagstjedne, Skindrotjerni, Fjelldokkvatnet og et myrkompleks nordvest for Yddin. Vernskoggrensa ligger på 860 m.o.h. i den søndre delen av kommunen, og på 840 m.o.h. i den nordre delen.

Utredningsområdet har en del regulerte hytteområder.

Områder med hyttebygging

Område	Ant. tomter	Status
1. Blilie	Trinn1: 26 nye + 5 gamle = 31 tomter Trinn 2: 31 tomter	De fleste er bygd eller under utbygging. Til sammen 62 tomter.
2. Øyangslie	41 eksisterende + 50 nye	Behandling for offentlig ettersyn
3. Felt v/Røyri	54	Vedtatt – ferdig utbygd
4. Midthøgda	64 eksisterende + 78 nye	Behandling for offentlig ettersyn
5. Synhauglia	86	Godkjent 1966/67. 74 nye tomter + 12 gamle. Alle er bebygd.
6. Yddebu	Ca. 42	Vedtatt – ferdig utbygd
7. Murkhøvd	21 + 35	Vedtatt – 25 ledige tomter trinn 2
8. Skreostølen	67 nye	Behandling for offentlig ettersyn
9. Pipesteinhøgda	14	Vedtatt – ingen ledige tomter
10. Javnlie a. Drøsabekken b. Javnlie aust	5 eksisterende + 9 nye 38	Behandling for offentlig ettersyn Godkjent

Fig 14 I oversikten ovenfor er det tatt med vedtatte planer som ligger innenfor eller på grensen til utredningsområdet i denne rapporten.

Det er relativt få hytter i utredningsområdet, men i tilgrensende områder er det mange hytter og turistbedrifter, og nye prosjekter er under planlegging. De nye planlagte hytteområdene grenser i all hovedsak opp mot utredningsområdet.

7.1.3. Landbruket

Det er mye landbruksdrift i kommunen. I følge SSB er 10,2 % av befolkningen i kommunen sysselsatt i primærnæringen. Det er dyrket opp betydelige arealer til fordyrking og beite også innenfor utredningsområdet. Dyrka areal i stølsfjellet er i underkant av 10 % av totalt dyrka areal i kommunen.

Antall sau som ble sluppet på beite i kommunen i 2003 var 2525 sau og 4288 lam. Dyretall er hentet fra ”organisert beitebruk”. Tallet på storfe er på ca. 1600 og det er ca. 200 geit. Det er ingen hestefølger i området.

Øystre Slidre er ut fra tilgjengelig statistikk sannsynligvis landets største stølskommune m.h.t. mjølkeproduksjon, og stølsområdene er fremdeles et svært viktig grunnlag for den tradisjonelle jordbruksdrifta. (*Stølsprosjektet i Øystre Slidre, 2003-2005*)

Retten til å ha støl og til å ha dyr på beite i statsallmenningen er knyttet til allmenningsretten. Seterretten er knyttet opp mot eiendommen som jordbrukseiendom, og status på hovedbølet og driften av setra (jf. forskrift om seter m.m.).

Mjølke- og kjøttproduksjon er næringsgrunnlaget for de fleste gardbrukerne. Et av stølsloga i utredningsområdet hadde i 2003 hele 116 mjølkeku (Lien). Områdene rundt stølene brukes til beite eller produksjon av vinterfôr. De aller fleste av stølene er i en eller annen form for drift i dag (Jf. seterregisteret for statsallmenningene). Av 57 stølsloga i kommunen var det drift med melkeproduksjon i 46 stølsloga⁵. Fordelingen av stølsloga med melkeproduksjon er jevnt fordelt over hele stølsfjellet.

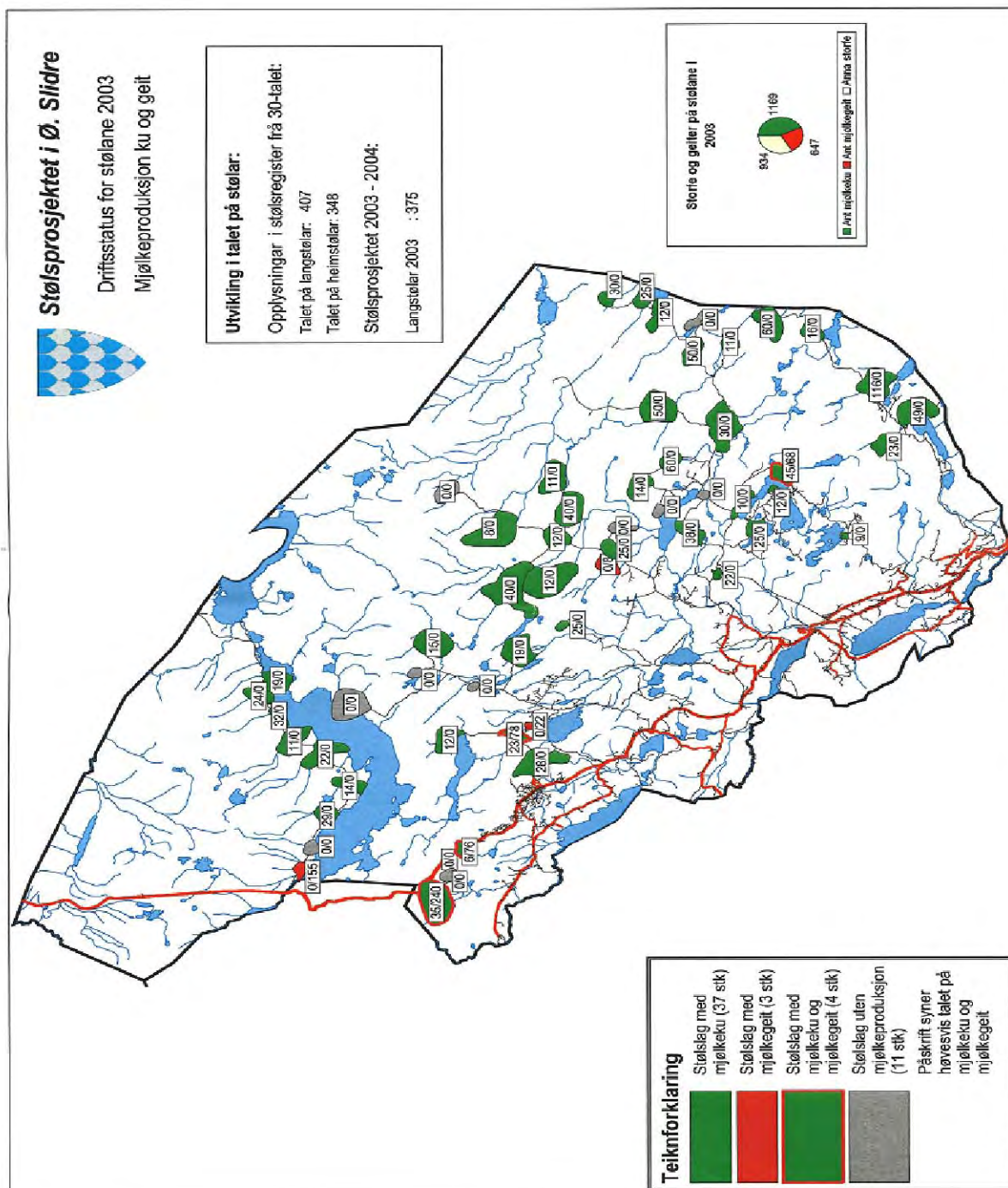

Fig 15 Driftsstatus for stølene i Øystre Slidre kommune
Kartet er utarbeidet av Øystre Slidre kommune

⁵ Tall fra 2003.

7.1.3.1. Beitebruk

Det er omfattende beitebruk i stølsområdene i Øystre Slidre. Tall fra 2003 viser at det er en aktiv støls- og beitebruk med 1169 melkekyr, 647 melkegeit og om lag 7000 småfe på utmarksbeite.

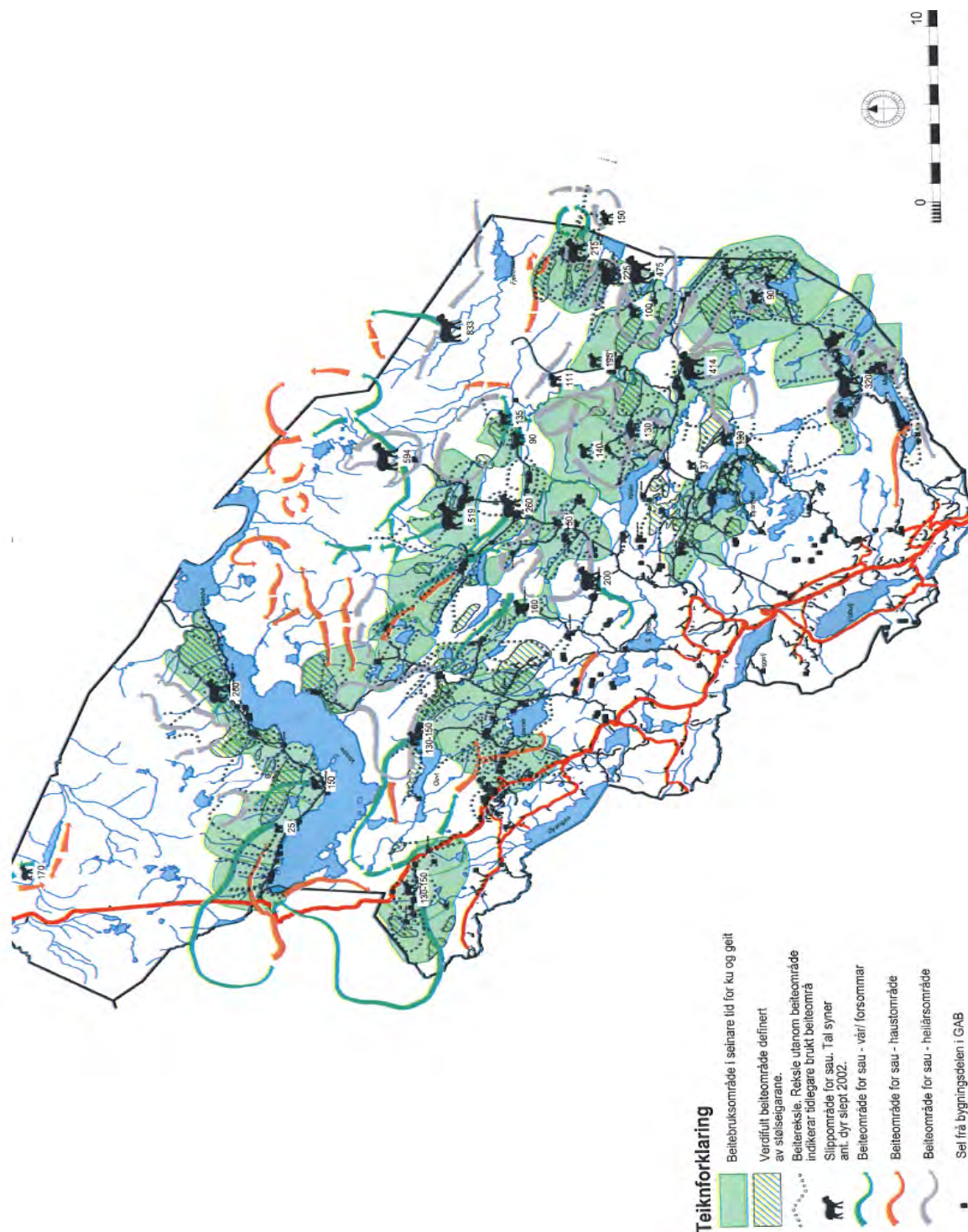

Fig 16 Beitebruk i Øystre Slidre
Kartproduksjon Øystre Slidre kommune

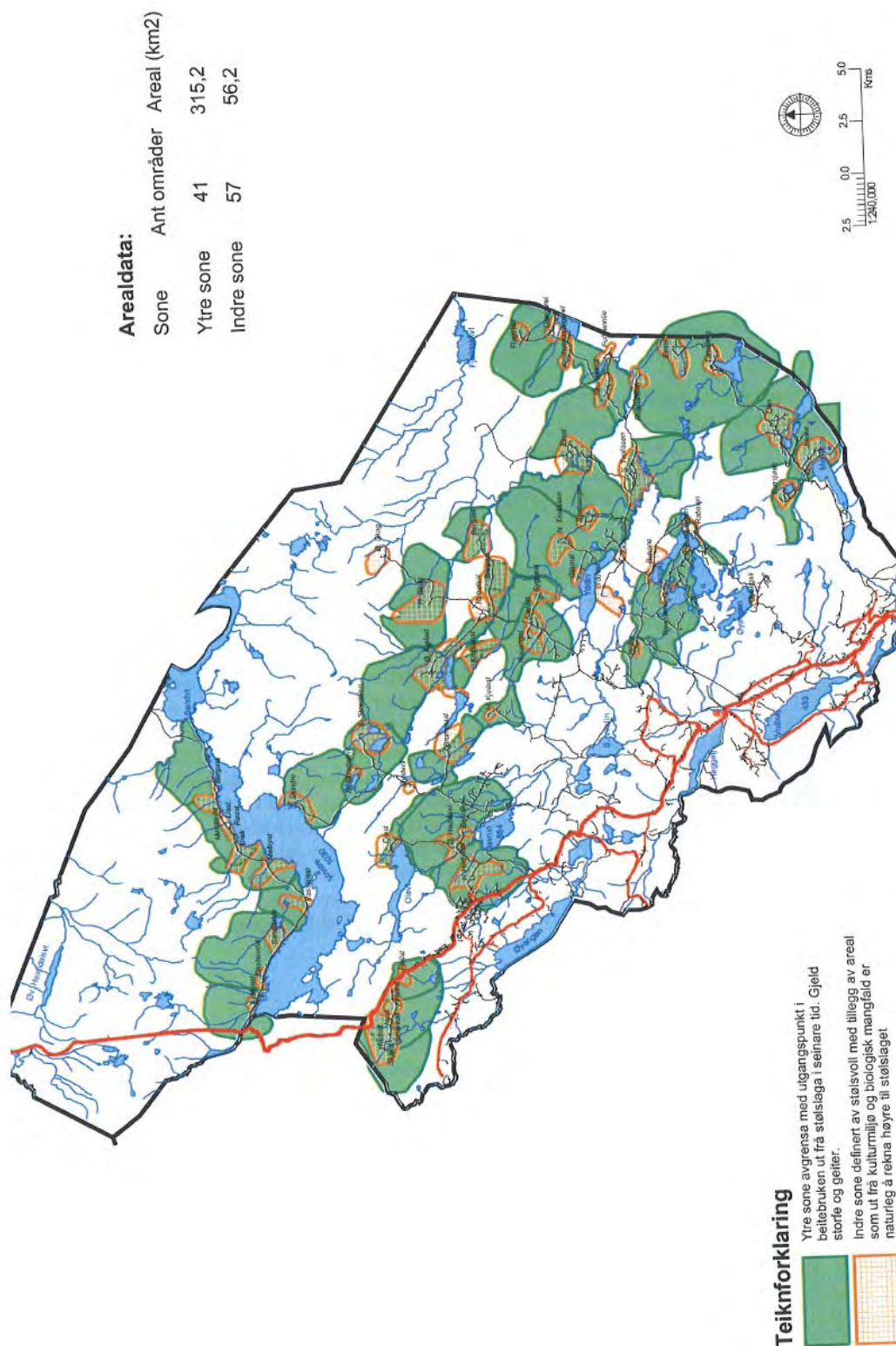

Fig 17 Beitebrukszoner i Øystre Slidre
Kartproduksjon Øystre Slidre kommune

Stølsområdene blir delt inn i beitebrukssoner. Beitebrukssonene representerer beitebruksområdene for ku, geit og sau i seinere tid slik det er definert av stølseierne. Disse områdene omfatter nesten $\frac{1}{3}$ av kommunens arealer.

Beitebruk er rettigheter som har vært veldig verdifulle fra lang tid tilbake, tidligere som hest og storfebeite, i dag i stor grad som sauebeite. Haldorbuhamna er inngjerdet som fehamning.

I Øystre Slidre blir mye av beitet vinterstid leid bort til Fram Tamreinlag. Fjellstyret har avtale med Fram Tamreinlag for perioden 2002-2007. Avtalen gjelder for beiting fra 1. september til 31. mai. Reinlaget skal varsle fjellstyret hvis reinen ikke er ute av allmenningen innen 31. mai.

7.1.3.2. Skogbruk

Statskog SF viser ut ved (vesentlig bjørkeskog) til stølene, hytter og til bruk hjemme i bygda. Dette skjer uten betaling til støler i bruk etter fjellova. Ut over dette drives det ikke aktivt skogbruk innenfor statsallmenningen.

Det er ikke undersøkt volum eller utbytte av skogsdriften i de berørte sameigene i denne rapporten. Innenfor utredningsområdet drives det imidlertid ikke aktivt skogbruk.

Kulturlandskap

De påfølgende bildene viser typiske stølsområder/kulturlandskapsområder. Det er i den senere tiden blitt skrevet 2 rapporter som viser registreringer av kulturlandskapsverdier i området. Status og verdsetting for alle stølsbygg i statsallmenningen er gjennomført i ”Stølsprosjektet for Øystre Slidre”. De fleste støslag har mellom 15 og 45% andel SEFRAK-bygg⁶. I registeret gis det opplysninger om byggets alder, type, funksjon, byggmåte m.m. De fleste SEFRAK-byggene er ikke underlagt noen form for formelt vern, men deler av materialet er vurdert ut fra potensiell verneverdi. Evaluering og verdsetting er viktig som grunnlag for å ivareta verdifulle bygningsmiljø bl.a. gjennom SMIL-midler⁷.

Øystre Slidre har kartlagt støslaga/kulturmiljøområdene. Dette er gjort ved å bruke en kulturmiljøindeks (KM-indeks) som er basert på et utvidet kulturmiljøbegrep der kulturmiljøfaktorene bygg/bygningsmiljø, andre kulturminner, biologisk mangfold/kulturmiljø og drift inngår. Klassifiseringa er gjennomført for statsallmenningen Mange stølsområder oppnådde høy og svært høy KM- indeks. Rapporten ”stølsprosjektet i Øystre Slidre” beskriver stølsområdene i stølsfjellet som en viktig del av kulturarven i kommunen.

Den andre rapporten er utarbeidet av Oppland fylkeskommune og er en del av fagrapportene når det gjelder utvidelsen av Ormtjernkampen nasjonalpark.

⁶ SEFRAK er en forkortelse for Sekretariatet For Registrering Av faste Kulturminner. Registeret ble bygget opp mellom 1975-1995 og skal omfatte opplysninger om alle bygninger eldre enn år 1900. SEFRAK omfatter også en del ruiner og tufter samt opplysninger om bygg som er blitt fjernet etter registrering.

⁷ SMIL- midler er ”Spesielle miljøtiltak i jordbruket” med utgangspunkt i det regionale miljøprogrammet (RMP). (Fordeles av kommunene)

Utsnitt av Etnlie med Fullsennlie i bakgrunn. Stølsområde i sør nær grense til N. Aurdal med aktiv drift – 3 støler med melkeku i 2005. Jordbruksmessig svært aktivt støslag med mye nydyrking til grasproduksjon og innmarksbeite. Fullsennlie hadde ikke melkeku i 2004. (Foto: Ola Hålimoen.)

Baustin mot Etnsenn

Foto: Inger Nes

Robølstølen hører til fjellstølane sør for Skaget (i bakgrunn). 1 støl med melkeku i 2004. (1 støl etablerte fellesdrift på Sygnestølen 2004). Foto: Ola Hålimoen

Utsnitt frå Olestøl- typisk fjellstøl lengst nord og vest i området. Olefjellet i bakgrunn. 1 støl med melkeku i 2004. Foto: Ola Hålimoen

Typisk utsnitt av stølsvidda frå Kjølafjellet mot Fjeldokkvatnet. Robølstølen i forgrunn til venstre og Bergastølen til høgre langs veg mot Bergset. I høyre bildekant skimtes nydyrkingsfelt i Venelie (adkomst fra Etnstølen). Alle stølslag med melkeku i 2004. (Foto: Ola Hålimoen)

Turrsjøen – stølslag ved foten av Rundemellen. 2 støler med melkeku i 2004. Foto tatt fra Skarvemellen. (foto: Ola Hålimoen)

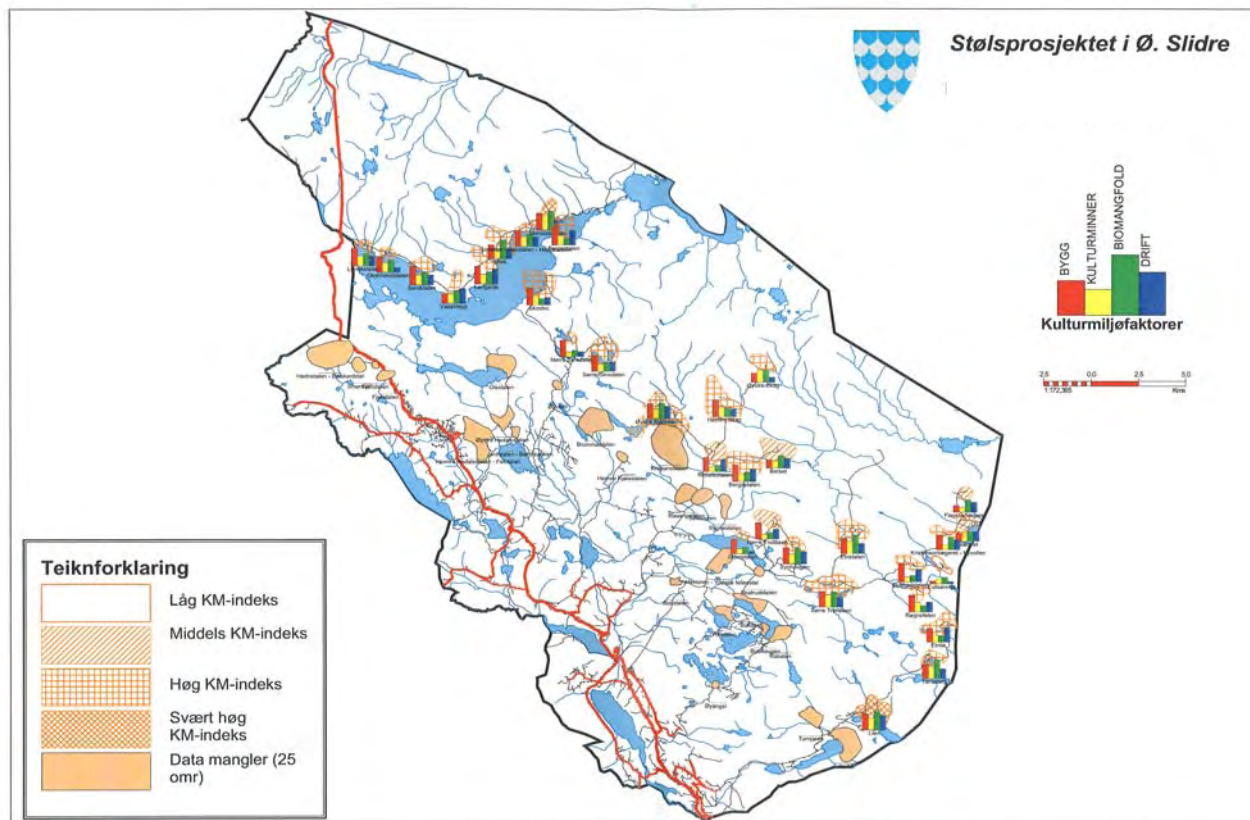

Fig 18 Kulturmiljøområder og klassifisert etter kulturmiljøindeks i statsallmenningen i Øystre Slidre
Kartproduksjon: Øystre Slidre kommune

7.1.4. Andre næringsinteresser

Jakt, fiske og reiseliv

«Øystre Slidre driftsplanområde for elg» ble etablert i 1993. I år 2000 var det ca. 500 elg i Østre Slidre. Forvaltningen oppga at de ønsket å redusere dette tallet til 300- 350 før kalvingen i 2002. Vinterbeitet regnes ikke som godt nok i forhold til dyretallet. I 2003 ble det laget en bestands- og avskytingsplan for 2003 og 2004. Dette ble gjort på grunn av endringer i hjorteviltforskriftene. Et mål i bestandsplanen var å redusere elgbestanden. Grunnen til dette er at beiteforholdene til en så stor elgstamme ikke er tilstrekkelige. Det ble lagt opp til en hard avskyting i Øystre Slidre og i nærområdet til allmenningen. Resultater på «sett elg» viser at dette arbeidet har resultert i en lavere elgbestand enn det var på 1980 og 1990 tallet. Bestanden er blitt halvert fra årene rundt 1990. Målsettingen for gjeldende bestandsplan er å holde bestanden på dagens nivå. Statsallmenningen som er inndelt i 7 jaktfelt, ble i 2003 tildelt 21 dyr på ordinær kvote, og 4 tilleggsdyr. Det ble felt til sammen 21 elg. Felte dyr er fordelt på 10 kalver, 2 ungdyr, 3 voksne okser og 6 voksne koller. Det ble felt dyr i alle jaktfelt. Statsallmenningen er i dag en del av «Dokkfløy elgregion». I forbindelse med dette regionale samarbeidet er det blitt utarbeidet egen forvaltningsplan. Gjeldene plan er for perioden 2005 – 2009.

T.o.m. 2003 ble jakta administrert av Statskog SF i samarbeid med fjellstyret. Fjellstyret overtok administrasjonen av all jakt på elg, hjort, rådyr og bever fra og med 2004. Inntektene, med fradrag av 5 % i administrasjonskostnader går inn i «fjellkassa». Det blir fra overskuddet i «fjellkassa» bevilget penger til grøfting, bomanlegg, tilskudd til gjeting, ungdomsrekruttering, bokprosjekt og støtte til det lokale skytterlaget m.v.

Bestanden for rype og skogsfugl varierer kraftig fra område til område og fra år til år. Det er stedvis registrert god rypebestand i noen områder, mens det er betydelig dårligere andre steder. Det er blitt foretatt taksering med hund. Øystre Slidre jeger- og fiskeforening er ansvarlig for dette sammen med fjellstyret.

Norsk Ornitologisk forening, avd. Oppland, har registrert fuglelivet/dyrelivet i området. Se egen rapport.

Vatn og vassdrag

Det er mange vann og elver i området. Valdres er kjent som et populært fiskeområde. Utleie av hytte med fiskerett forekommer. Valdres er også kjent for sin rakfiskproduksjon. Dette er en lokal spesialitet, som også har blitt en viktig næringsvei og merkevare.

Etnavassdraget starter i Øystre Slidre. Dette vassdraget er et vernet vassdrag. Dokkavassdraget starter også i Øystre Slidre. Dette vassdraget er regulert ved Dokkfløy på grensa mellom Gausdal og Nordre Land. Vinstervassdraget er også regulert.

Kraftlinjer / høgspennlinjer / antenner

Ved framføring av strøm til hytter står det i kommuneplanen at slik kabel skal legges i jordkabel i sårbare fjellområder og kulturlandskap.

Veger og masseuttak

Vegnettet i området er omfattende jfr. kap.5.1. Dette er veger som binder stølene og hytter sammen til et nettverk av veger.

Det er ca. 1.5 km av stølsvegen til Olægret/Flagstad mellom avkjøring til Synhaugen og Sørre Trøllåsen som er vinterbrøytet. Ellers er det ikke vinterbrøytete veger.

Interconsult- COWI har skrevet en egen rapport der det blir gjort greie for grusforekomster og gruskvalitet i området som er viktige ressurser for vedlikehold av bl.a. vegene.

Masseuttak

Se egen rapport utført av Interconsult- COWI

Militær aktivitet

Militære øvelser forekommer i området. Det har bl.a. vært større NATO- øvelser.

7.2. Nord- Aurdal kommune

Nord- Aurdal kommune sin totale del av utredningsområdet er på ca. 10 % av det totale utredningsområdet. Planområdet har noen andre grenser og et mer begrenset areal enn utredningsområdet slik det er beskrevet og vist nedenfor.

7.2.1. Utredningsområder, grenser og eiendomsforhold

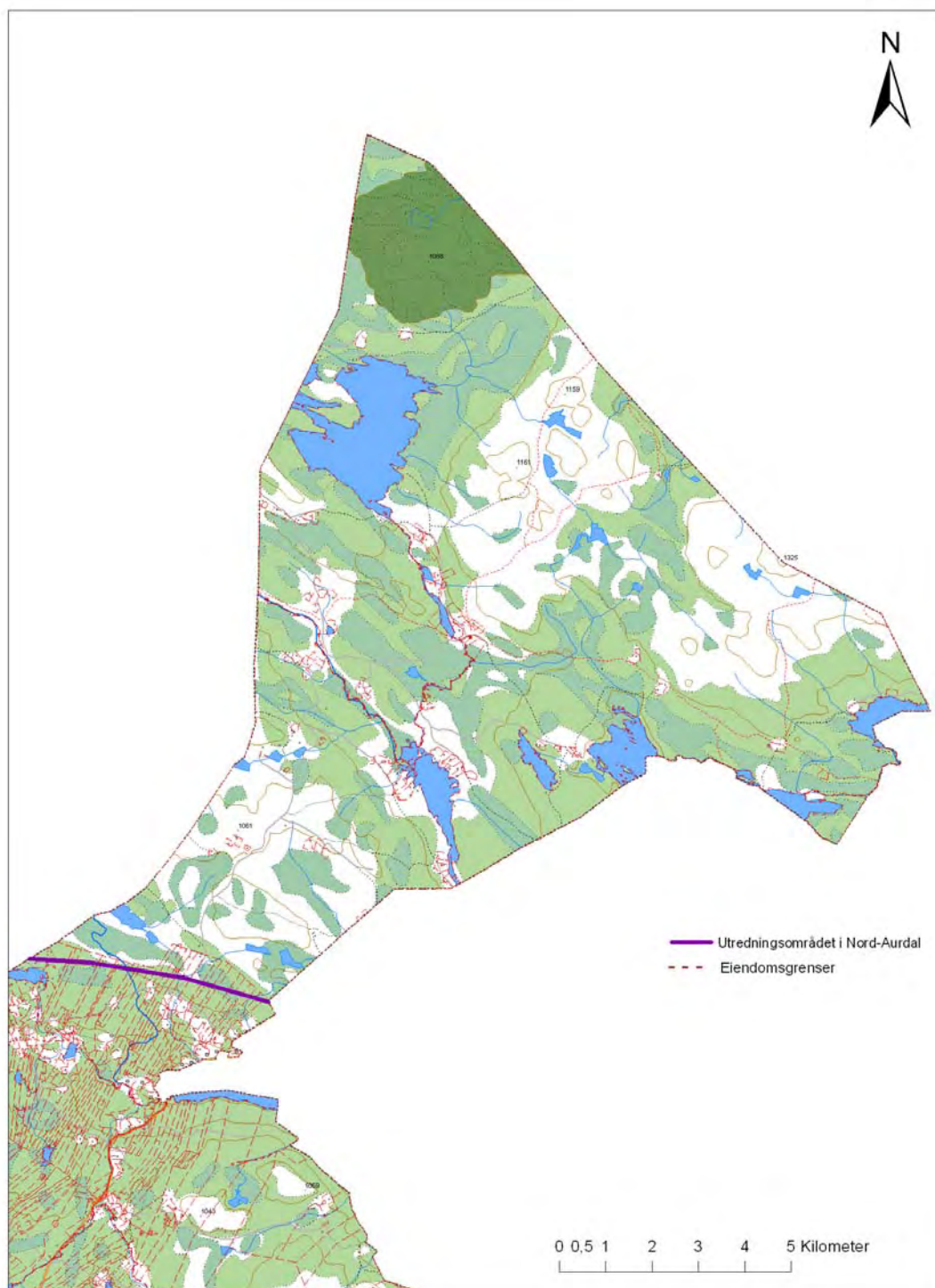

Fig 19 Kartet viser utredningsområdet i Nord- Aurdal kommune
Kart er utarbeidet av: Fylkesmannen i Oppland

Sørgrensa for utredningsområdet i Nord- Aurdal går sør for Hovsjøen. Det aller meste av området er et privat sameie (Skrautvål sameige). Hver enkelt grunneier er selveier innenfor sameiet. Øvrige områder er private teiger mot sameiet.

7.2.2. Områder med store naturforvaltningsinteresser

Etnavassdraget er varig vernet mot kraftutbygging. Nedbørsfeltet for dette vassdraget er tegnet inn i kommuneplanen.

Røssjøen er et viktig våtmarksområde med rikt fugleliv. Området er inntegnet som LNF- 1 område i den gjeldende kommuneplanens arealdel.

Innenfor kommunen ligger det et sammenhengende villmarksområde på ca. 400 daa (>5km fra tekniske inngrep). Området ligger i Tapptjerndalen mot kommunegrensa til Gausdal.

7.2.3. Landbruket

Området blir utnyttet aktivt i en landbrukssammenheng. Bruksordningen for Skrautvål sameige er delt på følgende måte: Støler, tilleggsjord, fiske og gardsbruk/naustbu. Det blir drevet aktiv setring i området. Det er nå (2006) seks aktive støler, og en av disse er fellesstøl.

Det er fastslått som viktig i kommuneplanen at dyr beiter i utmarksområdene for å hindre gjengroing. Bøndene bruker i stor grad utmarka til beite i dag og kommunen ønsker at det skal stimuleres til dette også i framtida.

I tillegg til beiteområder for fe- og sau i utredningsområdet i Nord- Aurdal er det hestefølger ved Tronhus i Nordre Land kommune og ved Lenningen i Etnedal kommune. Disse hestene går også inn i Nord- Aurdal kommune retning Hundslægret.

Området blir berørt av Fram Tamreinlags vinterbeite. Bortleie av vinterbeite for rein i Skrautvål sameie skal godkjennes av årsmøtet til sameiet.

Kommunen har i kommuneplanen et ønske om å videreutvikle reiselivsnæringa, og å profilere Valdres som en helseregion basert på kriterier som miljø, natur og kultur. Skrautvål Sameige skriver i sin næringsplan at de ønsker å *«utnytte/utvikle utmarksressursene som tilleggsnæring til landbruket for best mulig økonomisk avkastning for sameiet, samt bevare ressursene på lang sikt»*. Inntektene til sameiet går direkte inn igjen i driften av sameiet. I 2004 var dette tallet i overkant av kr 600 000. Det er viktig for turismen at landbruket og kulturlandskapet blir opprettholdt, og det er viktig å få kommende generasjon til å overta driften. Utmarka blir da en viktig ressurs. Bønder blir oppfordret til, ved siden av hyttebygging, å drive med stølsturisme og utleievirksomhet. Dette kan være et alternativ eller en del av aktiv stølsdrift.

Skrautvål sameie ser disse ressursene som viktige i en videreutviklings sammenhengen:

- a. Natur- og kulturlandskapet
- b. Stølsdriften og stølsbebyggelsen
- c. Storvilt, småvilt og jaktmulighetene
- d. Fiskebuene og fiskemulighetene
- e. Andre ressurser som bær og sopp etc.
- f. Kulturminner, lokalhistorie og severdigheter
- g. Lokale menneskelige ressurser
- h. Veinettet

Næringsplanen for sameiet sier at:

Det skal være et aktivt jordbruksmiljø bygget på tradisjoner og moderne prinsipper. Kulturlandskapet skal ivaretas gjennom aktiv bruk av området samt en bevisst forvaltning av området. Det offentlige skal bidra til dette. Sentralt her blir de reglene som til en hver tid gjelder for jordbruksavtalen. Stølene skal stimuleres til å opprettholde/starte med aktiv drift. Tilvisning av støl skjer i henhold til egne regler. Melkekvote er et av kravene. I sameiets område skal det være minimum en støl i aktiv drift. Tilleggsjord gis i henhold til vedtatte regler. Området som er mest egnet til dette skal være på Hovda. Det kan også være aktuelt med andre mindre områder tilknyttet allerede eksisterende støler eller tilleggsjord.

De som har dyrkingsarealer er selveiere innenfor sameiet. Grunneierne har ønske om å utvikle næringsgrunnlaget i takt med tiden. Dette kan være turisme, hytteprosjekter, nydyrking, elgjakt m.v. Det er ønske om å sette i gang treningsfelt for hund, både etter småvilt og storvilt. Grunneierne ønsker også å kunne ha retten til å gjerde inn jord og beite.

Det er de tre siste årene hugget ca. 2000 m³ tømmer i sameiet, og det blir tatt ut en del ved. Tilsvarende uttak er påregnelig også i framtiden. Økt uttak av bjørk er ønskelig for å hindre gjengroing av stølsområdene.

7.2.4. Andre næringer***Områder med hyttebygging***

Valdres er den regionen i Oppland som har flest hytter. Den 1. januar 2006 var det registrert totalt 14 161 hytter. Til sammenlikning hadde Midt-Gudbrandsdal 5960 registrerte hytter (nest mest). Nord-Aurdal kommune er den kommunen i fylket som har flest hytter. Den 1. januar 2006 var det registrert 3643 hytter i kommunen. Kommuneplanen sier at hyttefelt skal konsentreres til eksisterende hytteområde, slik at man kan ta vare på større urørte områder. Størsteparten av hyttebebyggelsen ligger nære bygda, og spesielt i området rundt Hovsjøen og Vingaråsen. Det er også noen hytter nord for Sæbu- Røssjøen. Her er det fra sameiet et ønske om å sette opp flere hytter.

I utredningsområdet for brukerrapporten er det ikke utpreget mange hytter, men det er noen naust (uklar status) med overnattingsmuligheter i tilknyttet fiskevann. Det er ingen reguleringsplaner for hyttebygging innenfor utredningsområdet. Fiske er en del av næringsgrunnlaget for en del grunneiere. Fisk og rakfisk fra Valdres er et «*merkenavn*» som er kjent for mange.

7.2.5. Annet**Kulturlandskap**

Kommuneplanen sier at:

«Kunnskap om kulturminne og kulturmiljø kan medverke til at me betre forstår forholdet mellom fortid og framtid, mellom menneske og natur, og mellom ulike kulturar. Det biologiske mangfaldet på stølsvidda er unikt, og kommunen har fremleis ein del urørt natur».

Videre fastslås det at kulturminnene og kulturmiljøene er viktige og uerstattelige kilder til kunnskap om historia i området. Dyr har beitet i utmarksområdet i alle tider og det er viktig at dette vedvarer for å unngå gjengroing. Kommunen kartlegger kulturminner, spesielt i utmarka,

for å på en bedre måte ta vare på minnene, og redusere skader. Mange stølsområder er helhetlige kulturmiljøer med et stort biologiske mangfold og med mange kulturminner. Gjennom arealplanlegging sier kommunen at de skal beskytte kulturlandskap mot nedbygging og andre tekniske inngrep som reduserer disse verdiene.

I Skruvdalen øst for Fullsenn er det blitt registrert rester etter gamle steinmurer som er brukt i forbindelse med fangst av elg i fangstgroper.

Oppland fylkeskommune har registrert verdiene når det gjelder kulturlandskap og kulturmiljøer i egen rapport i forbindelse med verneplanen. I denne rapporten blir områdene omkring hver enkelt støl beskrevet.

Det er også blitt gjort registreringer av flora og naturtyper i utredningsområdet (Miljøfaglig Utredning).

Det går fram i den gjeldende kommuneplans arealdel at utredningsområdet i sin helhet er LNF-område. Skråtvål sameige er i gang med å utarbeide en egen kommunedelplan for sitt område som innspill til en ny arealdel.

Planteliv

Miljøfaglig Utredning har foretatt registreringer av flora, vegetasjon og naturtyper i utredningsområdet. De har også foretatt en beskrivelse av berggrunnsgeologi og kvartærgeologi.

Dyreliv

Området er med i forvaltningsrådet for ”*Dokkfløy elgregion*”. I forbindelse med dette regionale samarbeidet er det blitt utarbeidet egen forvaltningsplan. Gjeldene plan er for perioden 2005 – 2009.

Det er stor våtmarksområder med rikt fugleliv i området

Det er blitt gjort forsøk med krattknusing for å øke produksjonen av rype i området. Omfanget av dette forsøket har ikke vært spesielt stort, så effekten av tiltaket er noe usikkert.

Se også egen rapport om dyreliv for utfyllende informasjon om området.

Vatn og vassdrag

Årlig nedbør er på 700- 800 mm. Området er en del av dreneringsområdet til Etnavassdraget som er varig vernet mot kraftutbygging.

Kraftlinje /høgspenlinjer/antenn

Det er ingen større kraftlinjer i området. Strømkabler ellers er i stor grad gravd ned. Telenor har ønske om å sette opp en mobilmast i området da dekningen ikke er tilstrekkelig i området (pers. med. ref. gr. for N-Aurdal og Etnedal)

Veger

Det er veier inn i området til hyttene og stølene. Til sammen er det anslagsvis 7 mil med veg innenfor utredningsområdet i kommunen. Disse veiene er bomveger og kan benyttes av alle som løser billett. Sameiet har likevel betydelige utgifter til drift og vedlikehold av stølsvegen. Driften av vegene er delt mellom Skrautvål Sameige og Skrautvål Sameige/Stølsvegen. Det er Skrautvål Sameige som er ansvarlige for den daglige driften av vegene.

Vinterstid blir det brøytet veg inn mot Hovsjøen/Abbortjernet, men videre innover i utredningsområdet blir det ikke vinterbrøytet.

Masseuttak

Skrautvål Sameige benytter i dag disse grustakene: Nisa, Helleset, Baustin, Etnesen/Stuvelivegen (3 stk.) og Nedfallsbekken nord for Fullsenn. For utfyllende informasjon om grus og masseforekomstene i området; Se egen rapport utført av Interconsult- COWI (2005).

Militær aktivitet

Om vinteren har det vært øvelser i området, bl.a. natoøvelser.

7.3. Etnedal kommune

Etnedal kommune sin totale del av utredningsområdet utgjør ca. 2 % av det totale utredningsområdet. Planområdet har noen andre grenser og et mer begrenset areal enn utredningsområdet slik det er beskrevet og vist nedenfor.

7.3.1. Utredningsområder, grenser og eiendomsforhold

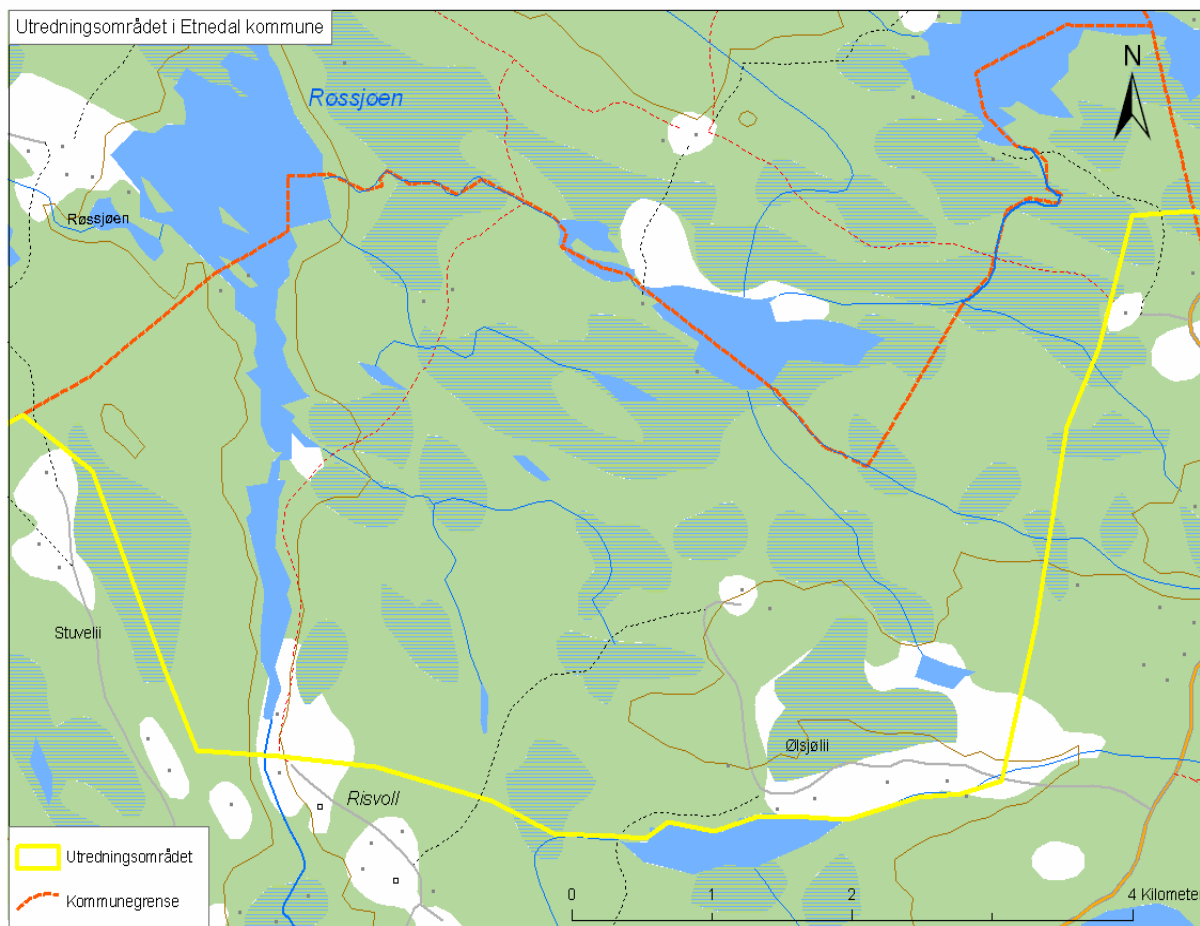

Fig 20 Utredningsområdet i Etnedal er markert med gul strek.
Kartproduksjon: Fylkesmannen i Oppland

Utredningsområdet

Utredningsområdet i Etnedal kommune grenser til Nordre Land kommune i øst og nordøst, og Nord- Aurdal kommune i vest. Området berører to sameier. Dette er Steinsetbygda sameie og Ton- Lenningen Utmarkslag. Steinsetbygda sameie er et tradisjonelt sameie med felleseie. I Ton- Lenningen Utmarkslag i Etnedal er sameiet teigdelt.

Området er avsatt som Landbruk- natur og friluftsområde (LNF) i kommuneplanen. Byggeområde (H 4) er avsatt som fritidsbebyggelse i kommunens arealplan og berører utredningsområdet i sørøstre ytterkant. Ved melding om planoppstart er dette justert slik at hyttefeltet ikke skal være berørt av plangrensene.

Fig 21 Utredningsområdet er avmerket som LNF- område i kommuneplanens arealdel.

7.3.2. Områder med store naturforvaltningsinteresser

Rotvollfjorden/Røssjøen er vist som LNF- område med spesielle verdier knyttet til våtmark og fugl, men er også viktig viltområde.

Det er ingen villmarkspregede områder i utredningsområdet (>5 km fra tyngre tekniske inngrep).

Kulturlandskap og kulturminner

Oppland fylkeskommune har registrert verdier når det gjelder kulturlandskap og kulturmiljøer i egen rapport. Her blir områdene rundt hver enkelt seter beskrevet.

Det er også blitt foretatt landskapsanalyse/-evaluering i forbindelse med foreslått utvidelse av Ormtjernkampen nasjonalpark. Denne registreringa er blitt utført av Miljøfaglig Utredning.

Ved Ølsjølifjorden er det i kommuneplanens arealdel vist som et område som er definert som kulturlandskapsområde med regional og lokal verdi.

Det er både registrert kullgroper etter jernutvinning og fangstgroper for elg i området.

Vatn og vassdrag

Etnavassdraget er varig vernet. Nedbørsfeltet er markert i kommunens arealplankart. Inndelinger og soner/forvaltningsklasser er også markert på kartet. Her er tilstanden til sonene beskrevet og det er gitt egne retningslinjer for forvaltningen av de ulike sonene langs vassdraget. Intensjonen med dette er å ivareta verneverdiene i vassdraget på en god måte.

7.3.3. Landbruket

Området blir utnyttet aktivt til landbruk. Fagutredningen for jord- og skogbruk i utmarka for Ton- Nordre Lenningen ble utarbeidet i 1992.

På Rotvollstølen er det fastboende (utenfor utredningsområdet). Her er det melkeproduksjon i tillegg til sau og hest. På Slaveriet er det fremdeles drift (2006). Her er det melkekyr. På Ølsjølisetra er det geit. Ellers går det ca. 500 sau i området og noen ungdyr. De fleste setrene, som før var aktive, blir i dag enten brukt til beite eller det blir høstet fôr. Beregninger gjort i 1992 anslår at det er beite for ca. 1400 vinterfora sau eller ca. 460 kyr. Det er også her gjengroing med bjørkeskog. Gjengroing reduserer beite.

Potensielle dyrkbare landbruksarealer finnes på begge sider av Rotvolla og opp mot Rotvollfjorden. Det som finnes av dyrkbart areal i området er hovedsakelig djupere fastmattemyrer. Det ble hevdet i 1992 at det var lite aktuelt med noe særlig nydyrking i området slik situasjonen for landbruket var da (*Fagutredningen for jord- og skogbruk i utmarka for Ton-Nordre Lenningen, 1992*).

Det er mye tett og gammel bjørkeskog på frodig grunn. Kubikkmassen pr. daa er så stor som 3.5 m³ der det kun står bjørk og ca. 3 m³ der det er blandingsskog med gran. Grensen for «lav bonitet» går ved tilvekst på 0,1m³/daa/år. Det er lite å hente fra avvirkning av grana i området. Grana står i blandingsskog med bjørk (1/6 av området). Det er sagt at forsiktig plukkhogst vil være den mest riktige hogstmetoden for barskog. Barskogsgrensa ligger på ca. 950 m.o.h. (*Fagutredningen for jord- og skogbruk i utmarka for Ton-Nordre Lenningen, 1992*).

Hogst av ved er i følge fagutredningen positivt og bør stå i kombinasjon med biotopforbedrende tiltak for vilt eller i forbindelse med forbedring av husdyrbeite. Vedhogst beregnet for salg til hyttefolk er en god ekstraintekt. Dette salget er en forutsetning for å få økonomisk fortjeneste på bjørka. Ellers skal det ikke hogges for store flater, flatene skal ikke ligge inntil snaufjellet eller inn mot myr eller andre åpne områder. Regler for verneskogen i Etnedal ble vedtatt 02.02.94.

Om sommeren slippes hestefølge ved Lenningen. Hesteavelslaget ble stiftet i 1899 og organiserer hesteslippet. Den senere tiden har antall hester på beitet variert mellom 16 og 28 dyr. Ny gjeterbu ble ferdig i 2006. Det er også et hestefølge ved Tronhus i Nordre Land, ikke langt fra Lenningen området.

Streiffølge av rein forekommer. Området ligger i randsonen til vinterbeitet til Fram Tamreinlag.

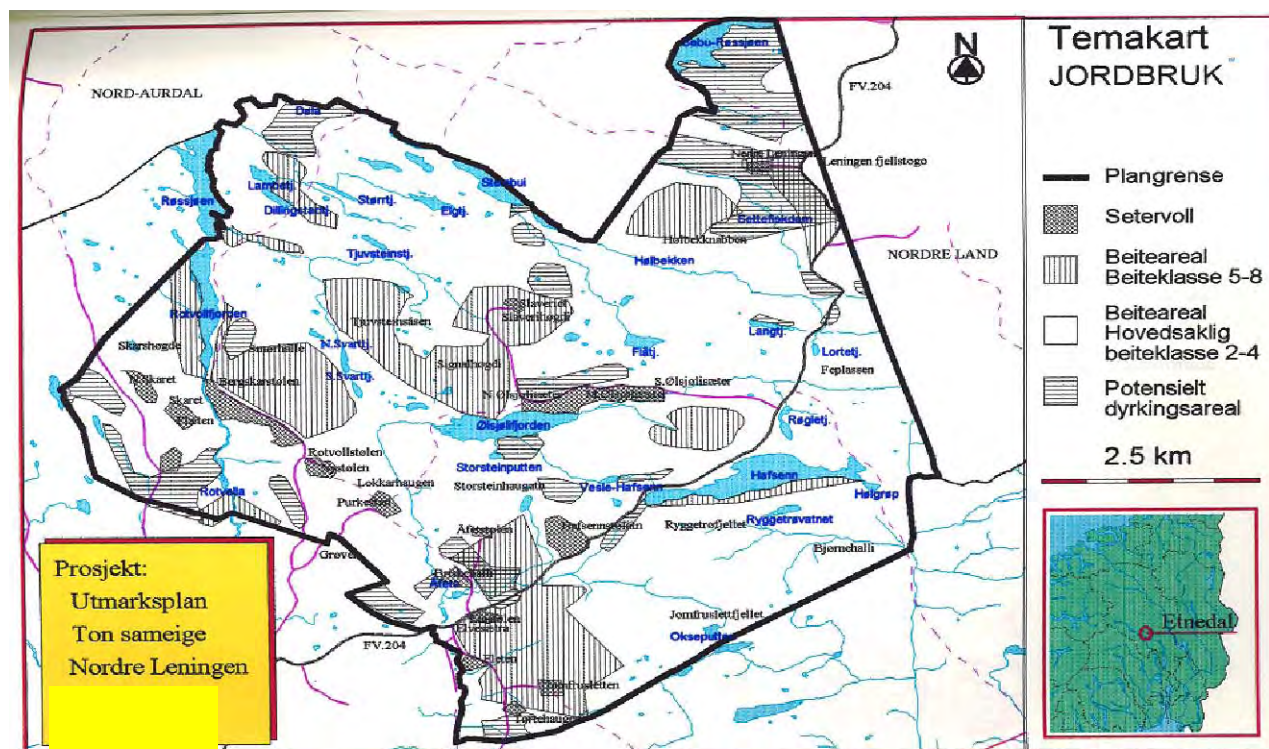

Fig 22 Setervoller, beitearealer og potensielt dyrkingsareal i Ton- Nordre Lenningen
Kilde: Utmarksplan Ton Sameige

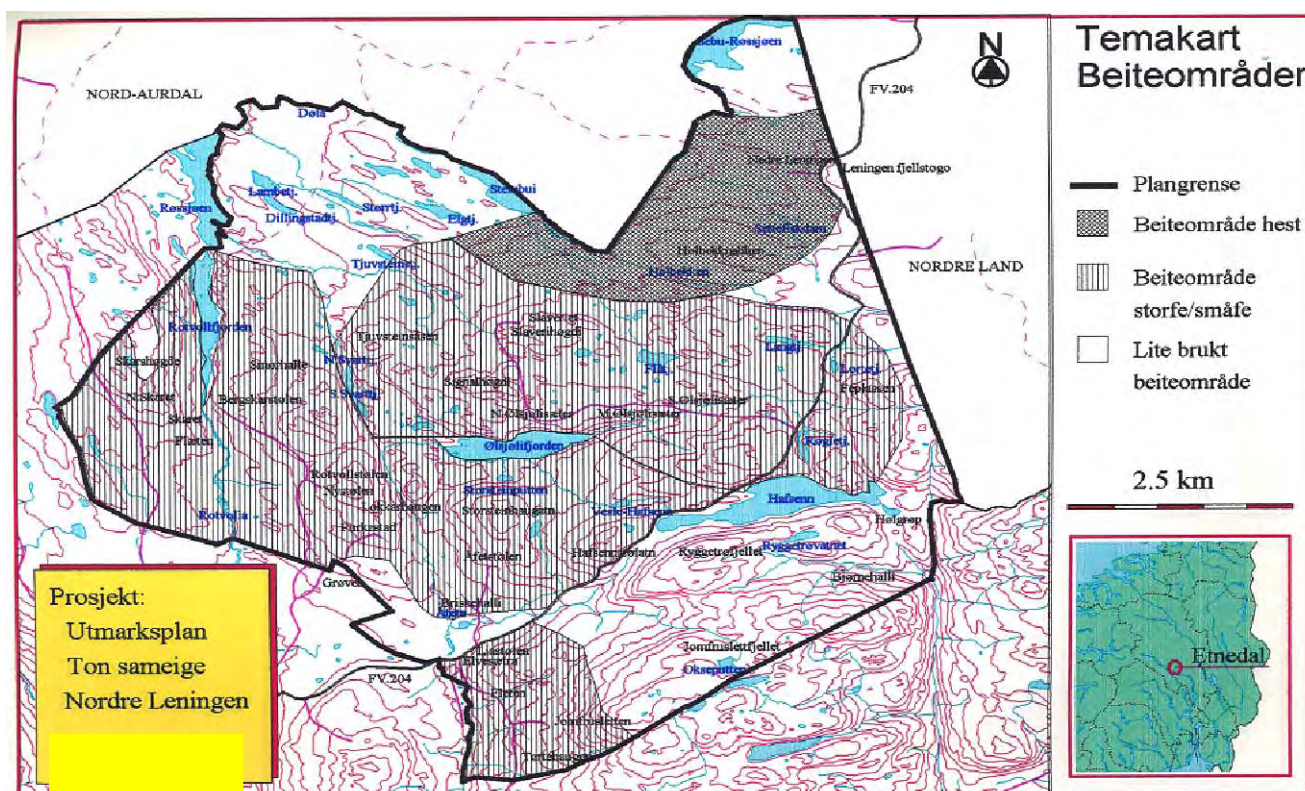

Fig 23 Beiteområder for hest, storfe og småfe i Ton- Nordre Lenningen
Kilde: Utmarksplan Ton sameige

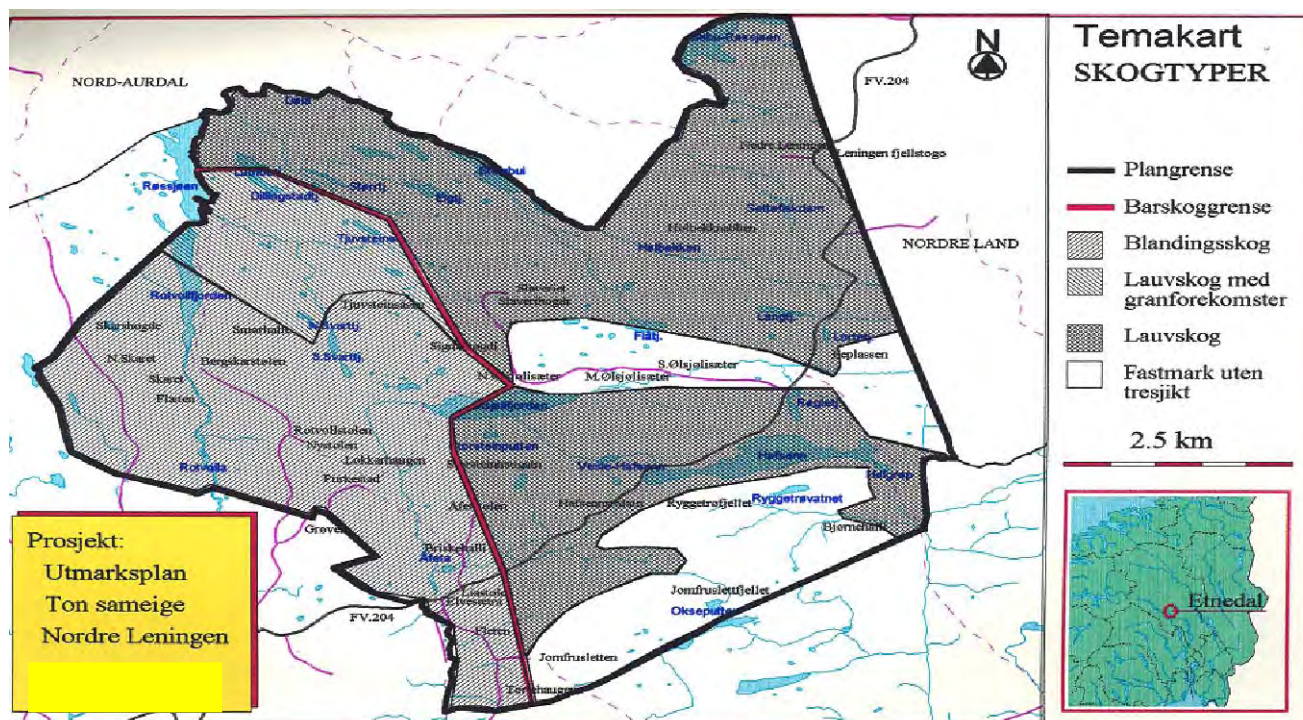

Fig 24 Skogtyper i Ton- Nordre Lenningen
Kilde: Utmarksplan for Ton sameige

7.3.4. Andre næringer

Områder med hyttebygging

Det er hyttefelt og butikk ved Lenningen. Her er det også hytteutleie og kafeteria drift. Det er stor interesse for å utvikle turisme og få i stand hytteprosjekter i området. Det er gjort en omfattende undersøkelse av friluftslivet i Etnedal kommune med en egen kommunedelplan for friluftslivet. Her er stier og løyper beskrevet, samt at aktiviteter på barmark og vinterstid er registrert. Egen framdriftsplan for tilretteleggingstiltak er utarbeidet.

7.3.5. Annet

Planteliv

Miljøfaglig Utredning har gjort registreringar når det gjelder flora, vegetasjon og naturtyper i utredningsområdet. De har også foretatt en områdebeskrivelse av berggrunnsgeologi og kvartærgeologi. Grunnforholdene er i stor grad, sammen med andre faktorer, med på å bestemme plantelivet.

Fjellbjørkeskog med blåbær og lågurter er dominerende vegetasjonstype. Foruten gran og bjørk er andre treslag lite utbredt.

Dyreliv

Området er en del av Dokkfløy elgregion. I forbindelse med dette regionale samarbeidet er det blitt utarbeidet egen forvaltningsplan. Gjeldene plan er for perioden 2005 – 2009. Sommerstid er området i Etnedal et viktig beiteområde for elg. Det er fra gammel tid blitt funnet rekker med fangstgroper fra Lenna til Skardberga (Skardberga ligger i Nordre land).

Området blir brukt både i forbindelse med storviltjakt og småviltjakt. Når det gjelder jakt på småvilt blir det fortrinnsvis jaktet på ulike typer hønsfugl samt hare. Jakt på vadefugler og and er relativt begrenset.

Norsk Ornitologisk forening, avd. Oppland, har registrert fuglelivet i området.

Kraftlinjer/ høgspenningslinjer/antenn

Fra Frugeseth til sør for Rotvollfjorden går det strømførende ledningsnett. Til det planlagte hyttefeltet (H4) er det påregnelig at det vil bli satt opp en strømledning.

Veger

Den eneste vegen innenfor denne delen av utredningsområdet er vegen inn til Slaveriet via Ølsjølisetrene. Denne vegen blir ikke vinterbrøytet. Ellers går fv. 204 til Lenningen og videre til Gausdal. Veg eid av sameiet (Ton/Lenningen sameige) er bompengefinansiert. Det blir årlig løst billetter for ca. 50 000 kr.

Masseuttak

Området består stort sett av sandig skifer og sandstein, men i vest for Kalvanfjorden er det et område der det er noe fyllitt. I det samme området er det påvist et felt der det er registrert fossiler.

Ved Aursliberget ligger et skiferbrudd.

For utfyllende informasjon over masse og grusforekomstene har Interconsult- COWI gjort registreringer.

Militær aktivitet

Det er ingen kjent militær aktivitet i området.

7.4. Nordre Land kommune

Nordre Land kommune sin totale del av utredningsområdet utgjør ca. 3 % av det totale utredningsområdet. Planområdet har noen andre grenser og et mer begrenset areal enn utredningsområdet slik det er beskrevet og vist nedenfor.

7.4.1. Utredningsområder, grenser og eiendomsforhold

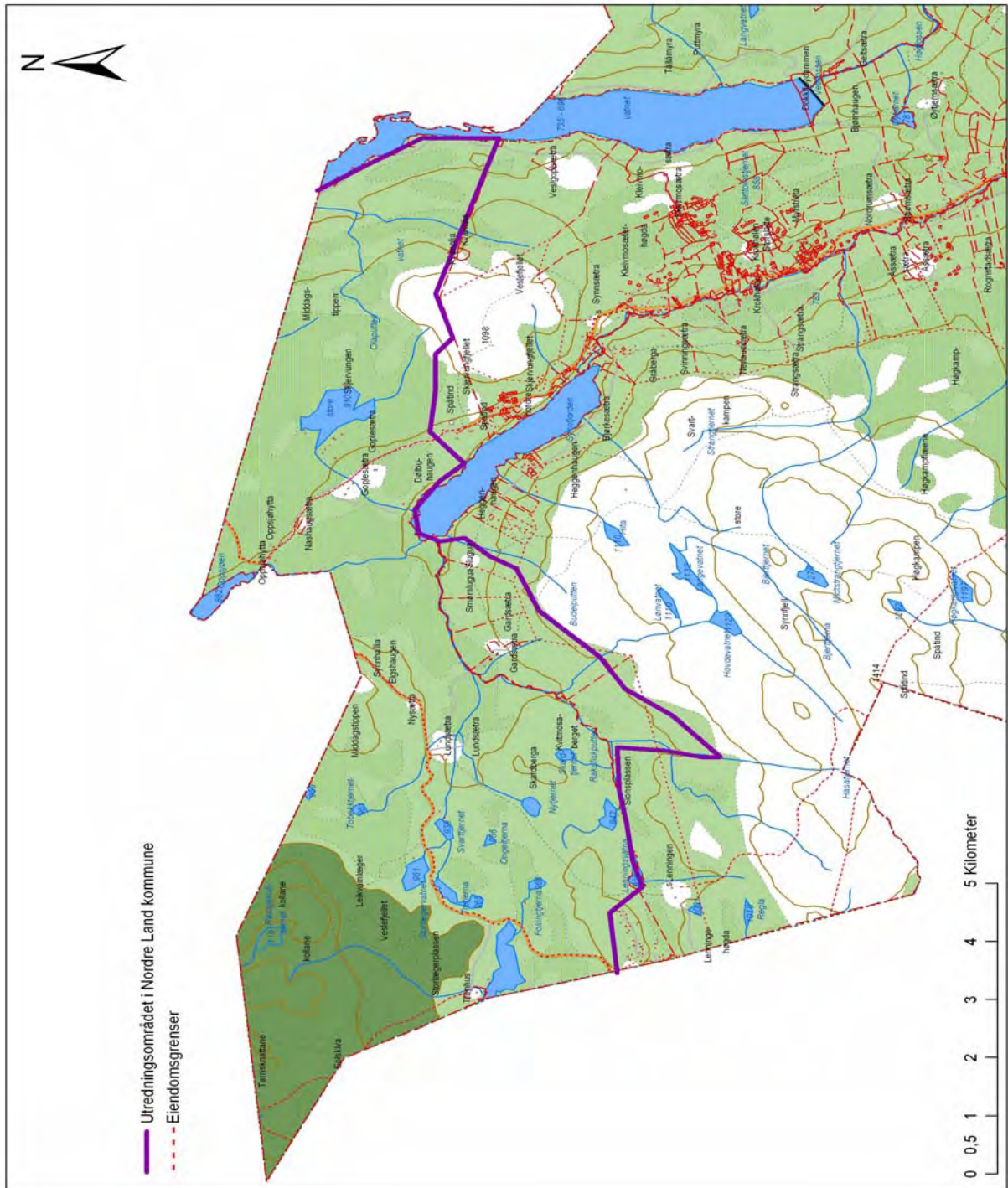

Fig 25 Kartet viser utredningsområdet i Nordre Land kommune
Kartproduksjon: Fylkesmannen i Oppland

I Nordre Land kommune er det stort sett Torpa statsallmenning som blir vurdert med unntak av området sør for Lenna ved Hasabekken mot Synnfjellet som er privat. Utredningsområdet i Nordre Land går fra Lenningen og opp Hasabekkdalen og til trengrensa i Synnfjellet. Herfra følger grensa nordøstover til nordenden av Synnfjorden. Deretter følger utredningsgrensa allmenningsgrensa til Dokkfløy med unntak av bebyggelsen rundt Spåtind hotell. Statsallmenningen og utredningsområdet grenser i syd mot Synnfjellet og Skjervungfjellet. I nord grenser allmenningen mot Gausdal statsallmenning. Dette er området som går under navnet Fellesstrekningen. Store deler av eksisterende Ormtjernkampen nasjonalpark inngår i Fellesstrekningen. Mot vest grenser allmenningen mot fjellområder i kommunene Etnedal og Nord- Aurdal.

Hele Torpa statsallmenning har et areal på 51000 dekar. Herav 21000 dekar barskog, 20000 dekar lauvskog og 10000 dekar lavfjell(over tregrensa). Den høyeste toppen er Djuptjernskampen med 1325 m.o.h. Toppen er grensefjell til de tre kommunene Gausdal, Nord- Aurdal og Nordre Land. Det laveste punktet er Dokkfløyvatnet på 735 m.o.h.

Utredningsområdet i sin helhet er i kommuneplanens arealdel avmerket som et LNF- område.

7.4.2. Områder med store naturforvaltningsinteresser

Det er ingen vernede områder innenfor utredningsområdet i Nordre Land kommune. Utredningsområdet er i sin helhet avsatt i kommuneplanens arealdel (1999- 2007) som et Landbruk, Natur og Friluftsområde (LNF- 1 område). I forbindelse med vern av skog på Statskog SF sin grunn er det blitt foretatt skogregistreringer i Lenna/Svartbekken og Skardberga området. Dessuten er myrområdet Oppsjømyra/Skjervungfjellet ansett som et viktig myr og våtmarksområde, spesielt med tanke på det rike fuglelivet.

Skardberget ligger sør for Lundsætra i Torpa statsallmenning og er et fjellskogsområde med mye gammel granskog. Skogen her har sjeldent store dimensjoner og trelengder, høyde over havet tatt i betraktning. I denne granskogen er det tilrettelagt en natursti på 5 km. Denne stien har utgangspunkt ved Lundsetra ved fylkesvei 204. Langs denne naturstien er det satt opp informasjon på tretavler. Stien går like forbi noen fiskevann, og ved Skardtjernet er det satt opp en gapahuk til allmenn bruk. Torpa allmenningsstyre har også nylig satt opp en gapahuk ved Olaputten nordøst for Skjervungfjellet.

Skjervungsmyrene har verdi som et stort sammenhengende myrområde som strekker seg fra Skjervungen og nordover over kommunegrensa inn i Gausdal kommune, og videre innover mot Snæra. Dette er et viktig område for våtmarksfugl. Disse områdene er det ansett som viktig å bevare i sin nåværende tilstand. I disse områdene er bygg og anleggsvirksomhet ikke tillatt jfr. plbl. §20-4 pkt. 2, annet ledd bokstav c, i kommuneplanens arealdel.

Ved Skardtjernet er det et gammelt skiferbrudd. Det er i dag lett å se rester etter den aktiviteten. Små og store heller ligger synlige i dagen. Skiferbruddet var i drift på midten av 1800- tallet. Stedet er merket av som "naturminne" på fjellstyrets kart over Torpa statsallmenning.

Det er ingen definerte villmarkspregede områder innenfor utredningsområdet (>5 km fra tyngre tekniske inngrep). Fjellområdet framtrer med en vekslende natur, fra bar- og bjørkeskog til mer høyfjellspregede naturtyper.

7.4.3. Landbruket

Beitebruksplan er under utarbeidelse av Statskog (2004). Land Forsøksring har lagt forarbeidet til denne planen.

Det er i dag ikke fulldyrket mark i undersøkelsesområdet. Det er aktiv setring på Nashaugsetra og på Goplensetra er det beitedyr. Ved Lundsetra(ene) var det melkekyr i 2003. Gardsetra blir brukt som beite. Det er godt beite rundt setrene i området.

I forarbeidet til den nye beiteplanen er det foreslått arealer for nye dyrkingsfelt og setrer. Disse arealene er fra Spåtind hotellet til Oppsjøhytta på begge sider av Synnfjellveien. Det andre området som er avsatt er området langs fv. 204 forbi Lundsetra.

I allmenningen kan det med fordel tas ut mer ved og tømmer (*Forarbeid til beitebruksplan i Torpa statsallmenning. Land Forsøksring, 2003*). Det er mye gammel skog, og gjengroing er det også her. I tillegg er det en del som har fått tildelt vedteiger de kan hogge i. Disse vedteigene ligger i hovedsak langs Vestfjellsvegen (rv. 204).

Uttak av tømmer i Torpa statsallmenning de siste åra har vært på ca. 500 m³/år.

Beitebruk

Utnyttelsen av beitet er varierende. Det går i dag en del storfe i området. I Storlia ned mot Dokkfløymagasinet har det beitet sau de siste somrene. Statens hesteavelseter ligger på Tronhus ved Sæbu- Røssjøen og her er det hestelipp hvert år. Det slippes hoppefølge med hingst. Hestene bruker området rundt Tronhus og Røssjøkollene. I forarbeid til beitebruksplan for Torpa Statsallmenning er det blitt beregnet at det er beite til ca. 2000 sau eller ca. 500 storfe i dette området av kommunen, eller som en kombinasjon av disse beitedyrene.

En oppstilling av beitegrunlaget i Torpa Statsallmenning viser følgende tall;

	km ²	Sau/ km ²	Sauenheter	Antall storfe
Storlia	6	60	360	90
Rundt Skjervungen	7	40	280	70
Spåtind-Gardsætervegen	8	50	400	100
Røssjøkolla	6	30	180	45
Fylkesvegen-Røssjøkolla	7	40	280	70
Tronhus	5	40	200	50
Gardsætra-Leningen	12	40	480	120
Sum	51		2180	545

En sauenhet = 1 sau. 1 storfe = 4 sauenheter (fra Beiteplan for N. Land)

Fig 26 Beitegrunlaget i Torpa statsallmenning.

Kilde: *Forarbeid til Beitebruksplan for Torpa statsallmenning*

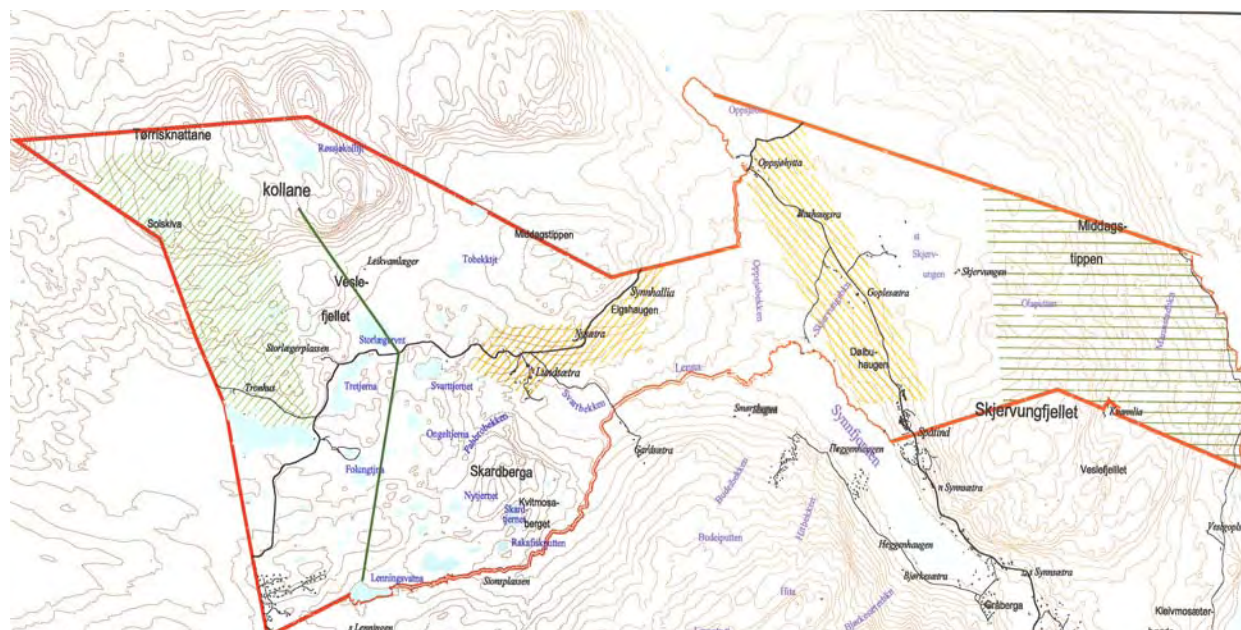

Hester på vegen mot Tronhus

Foto: Inger Nes

Kulturlandskapets karakter er i forandring også i dette området. Gjengroing er et økende problem. For lite beitedyr fører til at beite blir fortrent av blant annet bjørka. Det kunne med fordel blitt beitet hardere i området. Hardere beite sammen med større uttak av ved ville hindre at områder gror igjen.

Området berøres bl.a. av vinterbeitet til *Fram Tamreinlag*. Særlig rundt Røssjøkollene er det mulig å observere rein vinterstid. Det har de seinere årene vært registrert områder her som har vært noe nedbeitet og nedtråkket.

Torpa statsallmenning

Tegnforklaring

	Fellesbeite storfe og sau, 1. prioritet		Grense for fellesbeite storfe og sau, 2. prioritet
	Nye sætre, dyrking, 1. prioritet		
	Nye sætre, dyrking, 2. prioritet		
	Hestebeite		

Fig 27 Potensielle dyrkingsarealer og eksisterende beiteområder i Torpa statsallmenning- Kartet er utarbeidet av Land Forsøksring.

7.4.4. Andre næringer

Det er få hytter i utredningsområdet, og det er ikke blitt bygd nye etter utbyggingen av hyttefeltet ved Lenningen. Ved Lenningen er det 56 hytter på allmeningsgrunn. Fjellstyret har 50 % av festeinntektene fra hytter og hotell. Ved den nye tomtefesteloven som er vedtatt er det nå åpnet for at tomtefesterne kan løse inn tomten sin. Festeinntektene utgjorde i følge tall fra 2003 den største inntektsposten for fjellstyret. Salg av jakt og fiskekort utgjorde den nest største posten.

Det er utleie av 3 hytter, og 7 båter i allmenningen. Disse hyttene er Røsjøkollbua, Folungtjønnbua og Storlibua. Utleie av hyttene er i regi av fjellstyret.

Innen området er det gjort en del tiltak for å tilrettelegge forholdene for de veifarende med informasjonstavler, rasteplasser, bord og benker, utedoer, utplassering av søppelcontainere etc. Ved Folungtjønnen er det tilrettelagt for bevegelsehemmede med rullestol. Dette gjelder hytta samt egen rullestolrampe ved vannet.

7.4.5. Annet

Planteliv

Miljøfaglig Utredning har foretatt registreringar av flora, vegetasjon og naturtyper i utredningsområdet. Miljøfaglig Utredning har også foretatt en områdebeskrivelse av berggrunnsgeologi og kvartærgeologi. Grunnforholdene er i stor grad, sammen med andre faktorer, med på å bestemme plantelivet.

Den sjeldne Skjeggklokka vokser i området. Den vokser i Alpene og Karpatene samt noen spredte lokaliteter i Etnedal og Gausdal.

Dyreliv

Området er med i «*Dokkfløy elgregion*». I forbindelse med dette regionale samarbeidet er det blitt utarbeidet egen forvaltningsplan. Gjeldene plan er for perioden 2005 – 2009.

Området rundt Lenningen og østover mot Oppsjøen er rikt på elg. Området har en del trekkelg på våren og om høsten. Det er langsetter Skardberget sør for Lundsetrene registrert dyregraver fra gammel tid. Rekka av graver går mellom Lenna og Svartbekken og vestover over Skardberget. Vest for Storlægervatnet i Fellesstrekningen ligger det også to graver.

Salget av jaktkort var bra i 2003. Dette var trolig en effekt av at det var bra med ryper året før. Rype finnes spredt i områdene rundt snaufjellsmassivet Synnfjell og Røssjøkollen i alle høydelag. Det virker i følge fjellstyret som om det er bra med orrfugl, men mindre storfugl. Det skytes få av andre jaktbare fuglearter. Norsk Ornitologisk forening, avd. Oppland, har registrert fuglelivet i området. Denne rapporten kan leses på prosjektsiden til Ormtjernkampen nasjonalpark under fanen fagrappporter⁸.

Felling av hare har gått nedover fra begynnelsen av 1990 tallet. I 2003 ble det bare skutt 8 harer. Det er begrensninger på jakten i perioder. Det er begrensninger på antall *utenbygdsboende*⁹ jegere med hund i begynnelsen av jakta. Andre arter som rev, mink, mår og røyskatt blir så og si ikke beskattet i Statsallmenningen.

Egne områder blir brukt som treningsfelt for hund. Dette gjelder for elghund og fuglehund. Trening av elghund foregår fra 25.08 til 14.09. Trening av fuglehund foregår vinterstid fra 1. januar til utgangen av mars. Dersom påsken kommer før dette opphører fuglehundtreningen.

Fisket i området er basert påfritidsfiske. Reglene for fangstmetoder varierer fra vann til vann. Torpa fjellstyre setter bestemmelser for dette.

De senere årene er det jevnlig blitt observert jerv- og gaupespor i området. Observasjonene er sporadiske og det kan virke som om det dreier seg streifdyr som kommer nordfra.

⁸ http://www.fylkesmannen.no/fmt_enkel.asp?g29189=x&g29188=x&gid=29307&tgid=29188

⁹ I denne sammenhengen betyr «*Utenbygdsboende*» at du ikke bor i den kommunen jaktkortet eller fiskekortet gjelder for. Dette betyr at det kan gjelde andre regler eller priser.

Kulturlandskap

Beiteplanen for Torpa statsallmenning er, som før nevnt under utarbeidelse (*Statskog SF*). Rapporten omhandler bl.a. biologisk mangfold, hensyn til arts mangfold, flora, dyre og fugleliv og viktige biotoper.

Oppland fylkeskommune har registrert verdien når det gjelder kulturlandskap og kulturmiljøer i egen rapport. Her blir områdene rundt hver enkelt seter beskrevet.

Det er også blitt gjort registreringer av «*Kulturlandskapslokaliteter og forekomst av rødlistearter, indikatorer og truede vegetasjonstyper.*» Denne registreringen er blitt utført av Miljøfaglig Utredning.

Vatn og vassdrag

Dokkfløymagasinet på 9000 daa, og det største inntaksmagasinet for vannkraftutbyggingen i Dokkavassdraget. Årlig nedbør er 700- 800 m.m. Dokkfløymagasinet ligger øst for Oppsjømyra/Skjervangfjellet og er en del av dreneringssystemet til dette magasinet. Den vestlige delen av utredningsområdet drenerer til Synnfjorden eller til Sæbu- Røssjøen.

Bilde av ca. 1/3 av Dokkfløymagasinet tatt fra toppen av Ormtjernkampen

Foto: Per Arne Skartlien.

Kraftlinjer/ høgspennelinjer/antenner

Det er ingen slike tekniske installasjoner innenfor utredningsområdet.

Veger og motorferdsel

Fv. 204 fra Vestre Gausdal til Lenningen og Etnedal går gjennom området. Denne vegen har noen sideveier til setrer, hytter og fiskevann. Ellers er veisystemet relativt begrenset.

Letteste atkomstvei fra Torpa er Synnfjellvegen fra Torpa til Oppsjøen. En annen mulighet er vegen fra Skartlia i Aust- Torpa til fv. 204 ved Kittilbu fjellstue. Synnfjellveien blir brøytet opp til Spåtind høyfjellshotell og Synnseter fjellstue. Ellers er ikke flere veger vinterbrøytet i allmenningen. Veiene blir stort sett åpnet i slutten av mai eller i begynnelsen av juni.

Det er tilrettelagt for camping langs hovedvegen (fv.204) gjennom området. Her er det tilrettelagt med ca. 40 bord/benker, 17 utedoer og 6 infotavler.

Bruk av motorbåt er bare tillatt på sjøer større enn 2 km², og med begrenset motorstørrelse.

Masseuttak

Som nevnt før er blitt drevet skiferbrudd i Skardberga. Området dekker området mellom Skardberga og Rakafiskputten. Dette bruddet var i drift på slutten av attenhundretallet.

Ved Lundsetra er det et masseuttak. Dette masseuttaket ligger ved Fabrobekken/Svartbekken. Ved Grytbekken har det tidligere blitt tatt ut en del masse. I dag blir denne plassen brukt som oppbevaringsplass for campingvogner. Det er også grustak på vegen til Tronhus.

Grustak ved Tronhus

Foto: Inger Nes

Interconsult- COWI har for øvrig beskrevet masse og grusforekomster i egen rapport.

Militær aktivitet

Av og til har det vært vintertrening i området rundt Skjervungfjellet, og det har vært øvelser i området.

Forsvaret er en viktig samarbeidspartner i forbindelse med tilrettelegging i statsallmenningen. Dette spesielt med tanke på transport.

7.5. Gausdal kommune

Gausdal kommune sin totale del av utredningsområdet utgjør ca. 40 % av det totale utredningsområdet. Planområdet har noen andre grenser og et mer begrenset areal enn utredningsområdet slik det er beskrevet og vist nedenfor.

7.5.1. Utredningsområder, grenser og eiendomsforhold

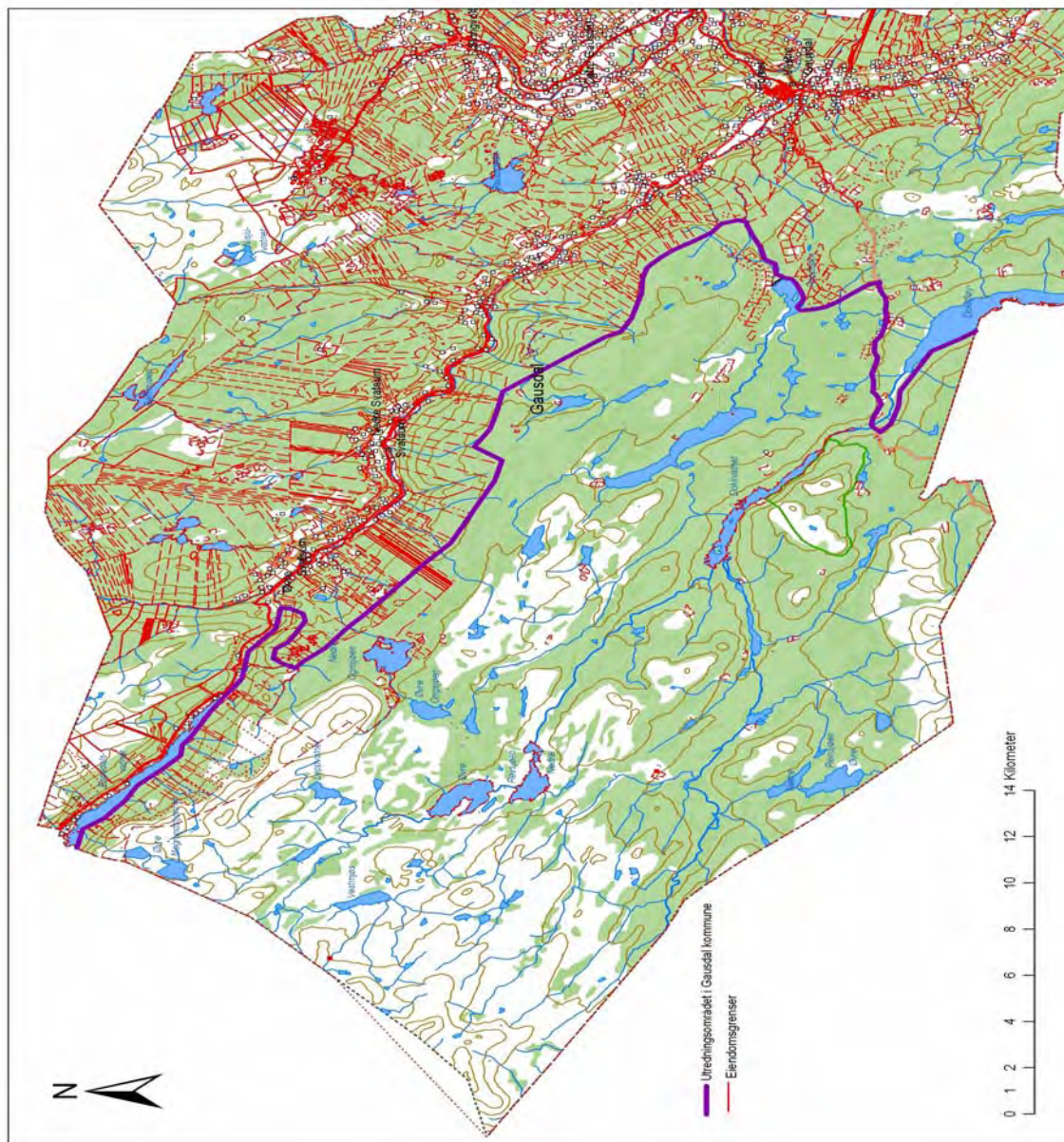

Fig 28 Utredningsområdet i Gausdal kommune
Kartproduksjon: Fylkesmannen i Oppland

Utredningsområdet

Utredningsområdet består i hovedsak av Gausdal statsallmenning, Øvre Svatsum sameie og noe annen privatgrunn. Dette er bl.a. området ned mot Dritua, Helvete og langs vestre bredd av

Utredningsområdet i Gausdal er i sin helhet lite preget av private hytter og større hytteprosjekter. Innenfor statsallmenningen er det reguleringsplaner for hytteutbyggingen på Værskai. På kjølen mot Vestre Gausdal er det 6 reguleringsplaner (Viknekjølen, Synstgardsetra Sør, Stubberud hyttegrend, Fintjernmarka, Roasetra og Vassenden). Alle er regulert med formålet hyttebygging.

Områder i eller i tilknytning til utredningsområdet hvor det er regulerte hyttefelt er Værskai (ca. 190), Viknekjølen (ca. 42), Synstgardseter (ca. 68), Fintjernmarka (ca. 42), Roasetra (ca. 102), Vassenden/Dalbakken (ca. 71). I alt utgjør dette ca. 515 hytter til sammen. En oversikt fra okt. 2005 fra Gausdal kommune viser følgende tall på bebygde hytter i de regulerte hytteområdene:

Værskai: 190

Viknekjølen: 17

Synstgardsetra: 37

Fintjernmarka: 41

Roasetra: 79

Vassenden/Dalbakken: 67

DNT, Gausdal allmenning og Gausdal fjellstyre har mange hytter/buer i området og disse står nærmere beskrevet i NINA sin statuskartlegging av friluftsliv, jakt og fiske og reiseliv (*se oversikt over buer og hytter bak i rapporten*) Den største og eneste betjente DNT hytta er Liomseter som er betjent deler av året.

Revåfoten masseutak er et av masseutakene i Gausdal/utredningsområdet. Det foreligger egen reguleringsplan for masseuttaket. Masseuttaket brukes også som lagringsplass for campingvogner.

Langs vegen til Liomseter er det tilrettelagte campingplasser og rasteplasser som man kan sette campingvogner eller telte sommerstid.

Ved Revsjøen finner vi Revsjøen Feplass og Friluftsområde (kommuneplanens arealdel- viktig friluftslivområde). Her er det plassert en del campingvogner sommerstid. Det er også en del lagringsplasser for campingvogner.

Lagring av campingvogner ved Revsjøen

Foto: Inger Nes

Rundt Astridbekken skisenter og Vørskei er det et varierende tilbud med oppkjørte løyper i vinterhalvåret. Først på vinteren blir løypene i de laveliggende områder oppkjørt. Senere på ettervinteren blir også løypene i selve fjellet oppkjørt. Det er både turløyper og konkurranseløyper i området. Samlet utgjør det over 100 km med turløyper. Det er kafé på Vørskei og Holsbru.

7.5.2. Områder med store naturforvaltningsinteresser

Innen utredningsområdet i Gausdal kommune er det i dag 4 områder vernet etter naturvernloven. Disse er Ormtjernkampen nasjonalpark, Ormtjernsmyra naturreservat (myrtype/botanikk), Hynna naturreservat (fugl/våtmark) og Storlonen naturreservat (fugl/våtmark).

Ormtjernkampen nasjonalpark er på ca. 9 km² og Norges minste nasjonalpark. Det unike plantelivet og urskogen var grunnlaget for vernet i 1968.

I Gausdal kommune ligger det største villmarkspregede området innenfor utredningsområdet (>5 km fra tyngre tekniske inngrep). Dette området ligger nordover fra Fossbekkbua mot Storkvolven, Langsua, Vestmjøs og Nordbua. Området er på ca. 18000 daa.

7.5.3. Landbruket

”Gausdal er blant de 10 største mjølkeproduksjonskommunene i landet, samt at de er størst i Oppland på; flest mjølkekyr, flest ammekyr, flest ungdyr av storfe, størst grovforareal(eng og beite) og flest driftsenheter med husdyr. Mange mjøleprodusenter har de senere årene slått seg sammen i samdrifter og flere nye samdriftsfjøs er bygd. Kjøttproduksjon med ammeku har likeledes fått et sterkt oppsving de senere år. Det er over 700 landbrukseiendommer (minimum 10 daa jordbruksareal og/eller 100 daa skog) i Gausdal. Nesten alle er kombinerte jord- og skogeiendommer. De største gårdene har mer enn 500 daa jordbruksareal og flere tusen daa skog, mens ca halvparten av driftsenhetene har under 100 daa eget jordbruksareal. De aller fleste gårdene har beite- og andre bruksretter i Gausdal Statsallmenning. Ca. 40 % av driftsenhetene henter deler av vinterforet i fjellet (fra områder som ligger høyere enn den faste bosettingen)” - Gausdal kommune 2006.

Seterdrift med krøtter på god hamn, med melking, kinning og ysting, var den viktigste utnyttinga av fjellet i mange hundre år og fram til 1950-tallet.

Det er fra tidligere kjent 22 felæger¹¹ i Gausdal Vestfjell. De mest kjente er Reinsjøen, Tortjernlia, Skytterbua, Fossbekken, Langsua, Vesterheim, Revsjøen, Vestmjøs, Norbua, Leppe, Slia, Skruvdalen, Nonstjernplassen, Langlonplassen, Druktjernhaugen, Grytsætre, Vågskar og Liomsetra. Noen av disse ble seinere setrer.

I hele Gausdal statsallmenning er det 127 setrer. De fleste av disse er i bruk i en eller annen form. I medhold av § 2 i fjellova er det ca. 700 jordbrukseiendommer som har rett til allmenningsbruk. Disse har bl.a. rett til beite og seter.

I 2004 var det 20 enkeltsetrer og 2 fellesetrer i bruk med melkeproduksjon i Gausdal kommunes del av utredningsområdet. På fellesetrene var det 9 brukere som hadde mjølkeku. Tallene for 2005 viser totalt 21 enkeltsetrer med melkeproduksjon og 2 fellesetre med melkeproduksjon. Det er i det seinere blitt utvist setrer langs gamle Liomsetervegen og ved Kittilbu, Reinsåsen og

¹¹ Felæger: **fel**læger standplass, kvileplass for *fedrift (2); beitestad for (drifte)fe (*norsk ordbok*)

Ongsjølia. På mange av de setrene som ikke driver med melkeproduksjon blir det hamnet på seterkveene eller på inngjerdet beite i tilknytning til setrene. Forøvrig er alle setrene/dyrkingsarealene, med eller uten drift, med i utredningsområdet gjeldende denne delen av Gausdal med unntak av Forsetsætra. Innenfor den private delen av utredningsområdet er det ingen aktive setrer i dag (2006). Det er imidlertid dyrka mark, beite og aktivt beitelag i den private delen.

Innen planområdet for planen ”*Jotunheimens Forgård*” var det fulldyrkede arealet i Gausdal på ca. 3800 daa. Arealet for beite (innmarksbeite og overflatedyrka) var på ca. 1000 daa. Arealet for utredningsområdet nå er noe mindre så man kan anta at arealene er noe mindre.

De største dyrkingsarealene i området er (data er hentet fra planen ”*Jotunheimens Forgård*”):

- Forsetseter- feltet med 1400 daa dyrka og 3200 daa dyrkbare områder (Det dyrka arealet ligger utenfor utredningsområdet)
- Bødalskjølen med 200 daa dyrka og 2000 daa dyrkbare områder
- Silvika med 200 daa dyrka og 500 daa daa dyrkbare områder
- Langåsen/Vakkeråsen med 0 daa dyrka og 900 daa dyrkbare områder
- Gråbeinmyra med 150 daa dyrka og 150 daa dyrkbare områder

I sum utgjør de dyrkbare arealene som er nevnt over i alt ca. 6750 daa. Det er altså en god del dyrkbare områder i utredningsområdet som ennå ikke er utnyttet.

Beite/hamning

NIJOS har nylig lagd en egen rapport over beite og beitebruk i Gausdal. Beitebruken i Vestfjellet har lange tradisjoner. Det er tre inngjerda fehamninger i bruk. Disse beiteområdene er på til sammen 152 km².

Revsjø/Liomseterhamna (81 km²) viser stor variasjon på beitekvaliteten. Skogområdene i sørvest har god beitekvalitet. De store flate viddene i nord kan man ikke karakterisere som like gode beiteområder. Høy beitekvalitet har Fatkvollen, noen arealer i Storkvollen og på østsiden av Risåhøgda. Det er 11 % av arealet som kan benyttes til beite for storfe som har svært god kvalitet. For Revsjø/Liomseterhamna er det kapasitet til 3800 saueenheter. Av dette bør det være om lag 200 storfe, da det meste av grasmyrarealet ikke vil bli benyttet av sau.

For året 2004 ble det for Gausdal fellesbeite, Revsjø-/Liomseterhamna, sluppet 1230 sau/lam. Her var det også 457 storfe på beite. I Tortjønhamningen ble det sluppet ca 400 sau. For Dock beitelag, Dokklia, ble det sluppet 429 storfe. I tillegg hamnet tre utenbygdsboende uten beiterett i statsallmenningen. Dette utgjorde 125 sau og 43 storfe. Antall dager med tilsyn av beitedyra var i 2004 på 62.

Dokklihamna (27km²) har moderat til lav beiteverdi med unntak av Grytlia. Det er 11 % av arealet som kan beites av storfe som er svært godt beite. Hamna i Dokklia blir bare brukt til storfe. Mulig dyretall her er satt til 1100 saueenheter eller 280 storfe. Tverrlihamna (3km²) har et jevnt godt beite for storfe, men noe dårligere for sau da mye av området er myr. Mulig dyretall er 160 saueenheter eller 40 storfe (NIJOS 7/2002).

I beitevedtektene for Gausdal statsallmenning er det godkjent 2 beitelag. Beitelagene er etablert for å gjøre drifta mest mulig rasjonell, samt å gjøre tapet av dyr minimalt. Aktuelle oppgaver kan være:

- Etablering/vedlikehold av samle og skillekveer
- Vedlikeholde sperregjerder
- Vedlikehold av bruer/klopper
- Saltplasser
- Tilsyn
- Felles sanking
- Beiteundersøkelser jfr. NIJOS rapport 7/2002

Vedlikehold av gjerder for fedriften er en viktig del av aktiviteten ved hamnedriften. Det blir bl.a. organisert gjerdedugnader hvert år i hamningene. De inngjerda fehamningene, på statsallmenningen, utgjør 152 km² av totalt 500 km² statsallmenningsgrunn innen utredningsområdet. Det foreligger derfor en "ubenyttet" beiteressurs som er ca. 3,3 ganger så stor som dagens inngjerda fehamninger. Årsaken til at det i dag er såpass store "ubenyttede" beiteområdene skyldes ikke beitekvaliteten, men arbeidskrevende sanking da områdene i dag ikke er inngjerdet. Dersom beitebehovet øker i tiden fremover, for eksempel ved økt mengde ammeku, kan det være nødvendig med ytterligere gjerding innenfor utredningsområdet for å gjøre drifta mer rasjonell.

Oversikt over antall dyr på beite innen de ulike hamningene:

Hamning:		2000	2001	2002	2003	2004	2005
Tverrlihamna	Sau	-	-	-	-	-	-
	Storfe	24	18	0	0	0	0
Dokklihamna	Sau	-	-	-	-	-	-
	Storfe	459	470	503	497	429	466
Liumseter	Sau	2714	2436	2657	1694	1230	1078
	Storfe	250	278	343	333	457	329
Revsjøhamna	(Østfold)	(1375)	(1147)	(1460)	-	-	-
Suluhøgda	Sau	-	100	200	400	400	570
	Storfe	-	-	-	-	-	-
Totalt	Sau	2714	2536	2857	2094	1630	1648
	Storfe	733	766	846	830	886	795

Fig 30 Oversikt over dyr på beite sesongene 2000-2005

Kilde: Gausdal Fjellstyre

I tillegg til tallene som er ført opp i tabellen ovenfor leier Gausdal Fjellstyre ut hamn til Øystre Slidre Fjellstyre som for 2004 slapp 965 sau og 84 storfe.

Oversikten/tabellen ovenfor kan virke noe misvisende fordi det ser ut som om tallene med unntak av Suluhøgda bare går nedover og at det er slutt på å slippe dyr på beite fra Revsjøen. Tall fra Gausdal kommune for 2006 viser at det ble sluppet 749 sau på Tortjønnet (Suluhøgda), 850 sau på Revsjøen og 258 dyr på Liumseter. Totalt ble det sluppet 1857 sau fra disse tre stedene. Revsjøen og Liumsetra er innenfor samme hamning, men er relativt geografisk avgrenset slik at

det kan slippes og sankes fra begge steder. Grunnen til at det blir sluppet færre dyr (sau) fra Liomsetra nå er at det var en periode med overbeite og at slaktevektene om høsten gikk nedover. Sankelaget har prøvd å fordele dyrene på områder med bedre beite, derfor blitt flere dyr sluppet på Revsjøen nå. I tillegg har det blitt sluppet flere storfe fra Liomsetra de siste årene. Sau og storfe beiter på ulike områder og på forskjellige graslengder og delvis også på ulike grasarter. Det totale beitepresset trenger derfor ikke nødvendigvis å øke fordi om det blir flere storfe på beitet. Utenom hamningene er det også egnede beiteressurser. Bl.a. bruker gårder nærmere bygda (Svatsum) privat- og allmeningsområder til beite.

Gausdal fjellstyre har satt opp følgende oversikt over verdien av utmarksbeite i Gausdal statsallmenning:

Dyreart	Antall dyr	Antall beitedager	Foropptak	Sum Foropptak
Sau og Lam	2613	90	1,0 f.e.	235000
Storfe	879	90	5,0 f.e.	395000
Tamrein	3000	225	1,0 f.e.	675000
Samla f.e.				1305000

Fig 31 Tabell som viser verdi av utmarksbeite i Gausdal statsallmenning

Videre skriver fjellstyret:

”Dersom en setter prisen pr. f.e. til 3 kr. blir verdien av opptatt for på utmarkebeite i Gausdal statsallmenning på 3 915 000 kr”.

”I tillegg til dette kommer dyr som beiter i og i tilknytning til sætrene, samt det foret som blir kjørt ned fra dyrkingsfeltene som ligger i fjellet”.

I de private områdene innenfor utredningsområdet i Øvre Svatum og Espedalen slippes det sau på begge sider av Espedalsvannet. Noen av dyra som blir sluppet i dette området vil derfor ikke komme innenfor grensa for utredningsområdet. Totalt har sankelaget sluppet 683 dyr innenfor sitt område. Området strekker seg fra Ongsjøfjellet i sør og nordover til kommunegrensa.

Mange gårder i Gausdal kommune satser på større samdrifter med melkeproduksjon, og mange gårder får dermed ledig plass til kjøttfe/storfe. Det er en klar tendens til stadig større driftsenheter med storfe som bruker utmarksbeite i Gausdal. Mangel på storfekjøtt og økte tilskudd til å ha dyr på beitet gjennom SMIL- midler har stimulert til denne økningen.

Skogbruk

Gjeldende plan for skogbruket i Gausdal er kommunedelplanen *”Oversiktsplan for skogbruket”* som ble vedtatt i 2000. Allmenningen i Gausdal har nye driftsplaner for skogbruket.

Det drives ordinær skogsdrift i den mest produktive skogen i statsallmenningen. Dette er særlig i de sørøstre delene av utredningsområdet, samt i den private skogen i Espedalen. I tillegg til denne skogsdriften drives det uttak av ved i form av tynning av bjørk. Dette er vesentlig langs vegene.

All hogst over verneskoggrensa omfattes av verneskogbestemmelsene for Gausdal vedtatt 2. februar 1994. Verneskogbestemmelsene omfatter ikke arealer som ligger nedenfor kote 800 i Espedalen.

Det er mye spesielle skogs- og myrområder i utredningsområdet. Skogen er i det senere blitt registrert for et eventuelt vern av skog på Statskog SF sin grunn i Norge. Disse områdene er Skjelhaugen, Hornsjøkampen, Revåkampen, Dokkvatnet, Grytsaga og Obleikhaugen.

Utredningsområdet, med unntak av området inn mot Langsua, ble flyfotografert i 2004. Det fotograferte området i statsallmenningen skal takseres i 2006. Det skal også utføres miljøregistreringer i skogen i Espedalen.

Hogstkvantum i Gausdal statsallmenning har de siste 10-15 år vært på ca. 4500 m³/år.

Skogbruket (privatskogen) er en betydelig bidragsyter til økonomien for mange grunneiere og det drives aktiv skogsdrift i hele dette skogsbeltet. Det største kvantum med størst økonomisk verdi tas ut i det arealet som ligger nedenfor verneskoggrensa og det er grana som dominerer og har størst økonomisk betydning i privatskogen.

Opplysninger som bygger på takst fra 1993 viser følgende tall for skogsituasjonen i utredningsområdet i Gausdal statsallmenning (tallene er beregnet av Mjøsen Skog BA):

Produktiv barskog: ca. 45.000 dekar

Produktiv lauvskog: ca. 20.000 dekar

Stående kubikkmasse:

Gran: ca. 250.000 m³

Furu: ca. 36.000 m³

Lauv: ca. 50.000 m³

Årlig tilvekst er ca. 10.000 m³

Når det gjelder området Roaseterbekken – Fron grense er det etter skjønnsmessig vurdering og beregning ut fra kart og enkelttakster anslått følgende tall for dette private skogområdet:

Produktivt areal : 9 000 daa

Stående kubikkmasse : 30 000 m³

Tilvekst : 1 900 m³

Driftsforhold : Middels gode

Treslagsfordeling : 70 % gran, 12 % furu, 18 % bjørk

Anslagsvis foredles i dag ca. 40 % av tømmeret som hogges i utredningsområdet lokalt. Gausdal Bruk AL er en av de største andelssagene i landet. Her tilbys et rikholdig trelastlager for detalj- og engrossalg.

Resten av det som hogges i området er massevirke og blir i all hovedsak sendt til videreforedling andre steder.

I datainnsamlingen til *”Jotunheimens Forgård”* ble det registrert ca. 15 trebaserte foredlings/næringsvirksomheter i Gausdal, med en anslagsvis omsetning på 110 millioner kroner. Et eksempel på en lokal treforedlings bedrift som baserer seg på lokalt trevirke er Gausdal Skigard AS (*Øvre Svatsum*) Firmaet har 3 ansatte og over 1 million i omsetning.

Prosjektet *”Utnytting av høgereliggende bjørkeskog”* ble gjennomført i 1996 (*Øvre Svatsum*). Prosjektet vurderte fjellbjørk som fôr og biobrensel. Dette prosjektet ble ikke videreført pga. daværende rammebetingelser. Disse rammebetingelsene er noe som fortløpende kan revurderes i forhold til energi- og kraftpriser og mulig utnyttelse av alternative energikilder som biobrensel. Tradisjonelt har det til alle tider vært drevet en eller annen form for landbruksaktivitet innenfor utredningsområdet, i tråd med *”tida og tilhøva”*. Ser man fremover, vil det være naturlig at landbruket ønsker å utnytte de muligheter som en ev. biomasseproduksjon vil kunne gi.

Reindrift

Det er tamrein over store deler av utredningsområdet (ca. 3000). Området inngår i det sentrale vinterbeiteområdet til Fram Tamreinlag.

7.5.4. Andre næringer

Reiselivsnæringa er svært viktig for Gausdal kommune. Denne aktiviteten er i stor grad knyttet til bl.a. bruk av fjellet med hoteller, pensjonater, hytter og lignende. Det arrangeres bl.a. jaktkurs/fuglehundtreningkurs, kick-off møter og konferanser, villmarksleirer, hundekjøreskole for barn etc. Private aktører står for disse kursene/aktiviteten bl.a. i samarbeid med Gausdal Fjellstyre.

Gausdal statsallmenning har blitt og blir brukt av mange. Utgangspunktet for bruken varierer mye, det samme gjelder bruksmåten. Noen tar utgangspunkt i jakt, fiske, fangst, samling og andre former for friluftsliv, andre bruker fjellet i forbindelse med næring, enten i landbruks eller reiselivssammenheng.

Ved Kittilbu ligger Kittilbu utmarksmuseum som forteller historia om bruken av Gausdal Vestfjell gjennom 10 000 år – fra steinalderen fram til i dag. Her kan du oppleve og sjøl delta i aktiviteter bl.a. *”blæstring”* (jernutvinning).

Holsbru kafé ligger ved fv. 204 i vegkrysset som tar av til Liomseter. Dette er en kafé med middagsservering samt øl- og vinrettigheter. Kaféen satser på salg av god hjemmelaget mat, husflid, hytteutleie, fiskekort, jaktkort, båtutleie og utlån av nøkler til bomveier og er et mye brukt utgangspunkt for turer videre innover i fjellet. Kaféen er vinterstengt.

Ved jettegrytene ved Helvete er det tilrettelagt for juvvandring. Årlig er det omlag 8000 besøkende. Det har de seinere årene blitt arrangert konserter med kjente artister i Helvete.

For trekkhundkjøring er det to egne hundeløyper med utgangspunkt fra Astridbekken skisenter. Disse løypene er på henholdsvis 30 og 50 km. Fra Kittilbu og nordover er det også egne løyper for hundekjøring.

På Værskoi er det registrert ca. 1500-2000 vinterparkeringsdøgn.

Videre er Espedalsområdet og Espedalsprosjektet verdt å nevne i en reiselivssammenheng i tilknytning til det aktuelle utredningsområdet.

Lokale destinasjoner som satser på lokale tradisjoner og har utmerket seg i en reiselivssammenheng er *Veisten Gård og Landhotell* og *Kulturstua i Ro*.

Veisten Gård og Landhotell¹² var opprinnelig en gammel skysstasjon som i dag tilbyr et bredt spekter av friluftslivsaktiviteter i tradisjonsrike omgivelser. Veisten Gård og Landhotell presenterer seg selv på denne måten: ”... *et sted med atmosfære, og et annerledes tilbud til privatpersoner, bedrifter, organisasjoner og lag som ønsker et opplevelsestilbud som avviker fra dagens standard hotelltilbud ...*”.

Kulturstua i Ro¹³ er en ”*levende fjellgård*” og spisested basert på lokale tradisjoner og råvarer. Gården tilbyr bl.a. møter og kurs i fred og ro, samt kulinariske matopplevelser basert på lokale råvarer som blir anrettet på tradisjonelt vis etter gamle oppskrifter. Den hjemmelagde maten blir presentert sammen med historier om mattradisjoner i området.

Begge de omtalte reiselivsdestinasjonene har en profil som også henvender seg til et internasjonalt publikum, med bl.a. deltakelse i Grüne Woche i Tyskland 2006.

Hundekjøring

Hundekjøring foregår i hovedsak fra Astridbekken der det er tilrettelagt parkeringsplasser. Her går det egne traséer for hundekjøring. Traséene går nordover. Dette tiltaket med egne hundekjøringsløyper ble i sin tid iverksatt av Gausdal kommune, fjellstyret og utøvende trekkhundkjørere. Årsaken til dette var at hundekjøring ødela skiløpene, og at folk følte seg utrygge når de møtte kobbelt med trekkhunder.

Det er blitt arrangert hundekjøringsstevner/konkurranser i området. Det er også firmaer i området som tilbyr ulike ”villmarksaktiviteter” med hundekjøring som en av aktivitetene. Eksempler på hundesledeturer som tilbys er Reinsåsen- rundt(halvdagstur), Hornsjøen- rundt(heldagstur) og ulike ”lagturer” i Gausdal Vestfjell(flere dager). (Trekkhundkjøringen er ytterligere beskrevet i NINA- rapporten som omhandler reiselivet og friluftslivet i dette utredningsområdet.)

Regulerte vann

Dokkfløyvannet, Ropptjønnen, Øvre og nedre Roppa, Hornsjøen og Nedre Ongsjøen er demt opp for kraftproduksjon. Fra Øvre Reinsjøen til Hornsjøen er det lagd en kanal. Denne kanalen er lagd for å øke vannmengden inn til Hornsjømagasinet. Snæra, Kroktjønnen ved Nysetra, Toftsetervatnet, Tortjernet, Valåttjønn, Nyvatnet, Vakkertjernet, Vetafjelltjernet, Kitilbuputten samt Kristianiafjorden er oppdemt med tanke på å bedre fiskeforholdene. Kristianiafjorden er et lite tjern inne ved Ormtjernsetra, som ligger rett nord for Ormtjernmyra naturreservat.

¹² <http://www.veisten.no/>

¹³ <http://www.kulturstua.no/index.html>

Nede til venstre i bildet kan man se Nedre Ongsjøen som er regulert

Foto: Inger Nes

Kraftlinjer/høgspennetlinjer/antenn

Det er fremført strøm til Værskjeområdet (samt Kittilbu). Hyttene på nordsiden av fv. 204 har strøm, men ikke hyttene på sørsiden. Deler av Vassendenområdet ved Espedalsvatnet har også strøm.

Veger/motorferdsel

Fylkesvei 204 (Vestfjellveien) danner sørgrensa for utredningsområdet. Langs veien ligger Forsethsætra, Astridbekken og Værskjei. Sommerveien til den betjente DNT- hytta Liumseter går fra Holsbrua. Denne vegen er stengt om vinteren på grunn av hensynet til elgen som trekker i Dokkfaret. Inn til Liumseter er det ca. 20 km. Vinterveien går fra Synstgardseter via Revsjøen til Liumseter. Denne veien blir trafikkert med beltekjøretøy samt scooter.

Det går vei fra Svatsum og inn til Revsjøområdet. Vinterstid er vegen kun brøytet til Synstgardsetera. Det går også veg på baksiden av Espedalsvannet, samt veg til Roasetera. Til Reinsåsen går det bomveg. Det er også veg til Hellebergseter og til Ropptjønnet. Fra Nedre Svatsum og til Keikener det også veg¹⁴.

Til DNT- hyttene blir det transport gass, ved og proviant og annet nødvendig utstyr. Denne utkjøringen gjøres noen få ganger i året. Det er da mest vanlig å bruke snøscooter.

¹⁴ Gausdal kommune har utarbeidet kart som viser oversikt over seterveger som brukes til å få ut avlinger og likende.

Veg:	Årstall:	Personbiler:	Lastebil, buss, tilhenger, husvogn:
Revsjøvegen:	2000	2390	248
	2001	2126	242
	2002	2247	348
	2003		Årsinntekt kr.166.115,-
	2004		Årsinntekt kr. 249.150,-
	2005		Årsinntekt kr.256.704,-
Ormtj.vegen.	2000	899	50
	2001	851	57
	2002	1077	79
	2003	985	57
	2004	1021	61
	2005	1052	42
Liumseterveien:	2000	3743	415
	2001	3216	403
	2002	3847	446
	2003	3355	264
	2004	3703	331
	2005	4029	269

Fig 32 Tallene viser oversikt over antall solgte bombilletter på Revsjøvegen, Ormtjernsetervegen og Liumsetervegen årene 2000-2005. Tallene er hentet fra Gausdal Fjellstyre

I Gausdal gjelder lokal forskrift etter motorferdselsloven. Det er definert sårbare områder for motorferdsel i utmark og dette omfatter områder i nordre og midtre del av Gausdal statsallmenning. Kommunen har videre løypeplan for oppkjøring av skiløyper (se også kart på neste side). Kommunen hadde i 2002 gitt 5 løyver for leiekjøring som skulle gå over 4 år om gangen. (Jotunheimens Forgård- 2002). I 2006 er det totale antall løyver det samme. Det er en "base" som har utgangspunkt fra Vørskei og en "base" som har utgangspunkt fra Synstegardsseter. Det er spesielt til setrer uten sommerveg det blir tilkjørt utstyr og varer m.m.

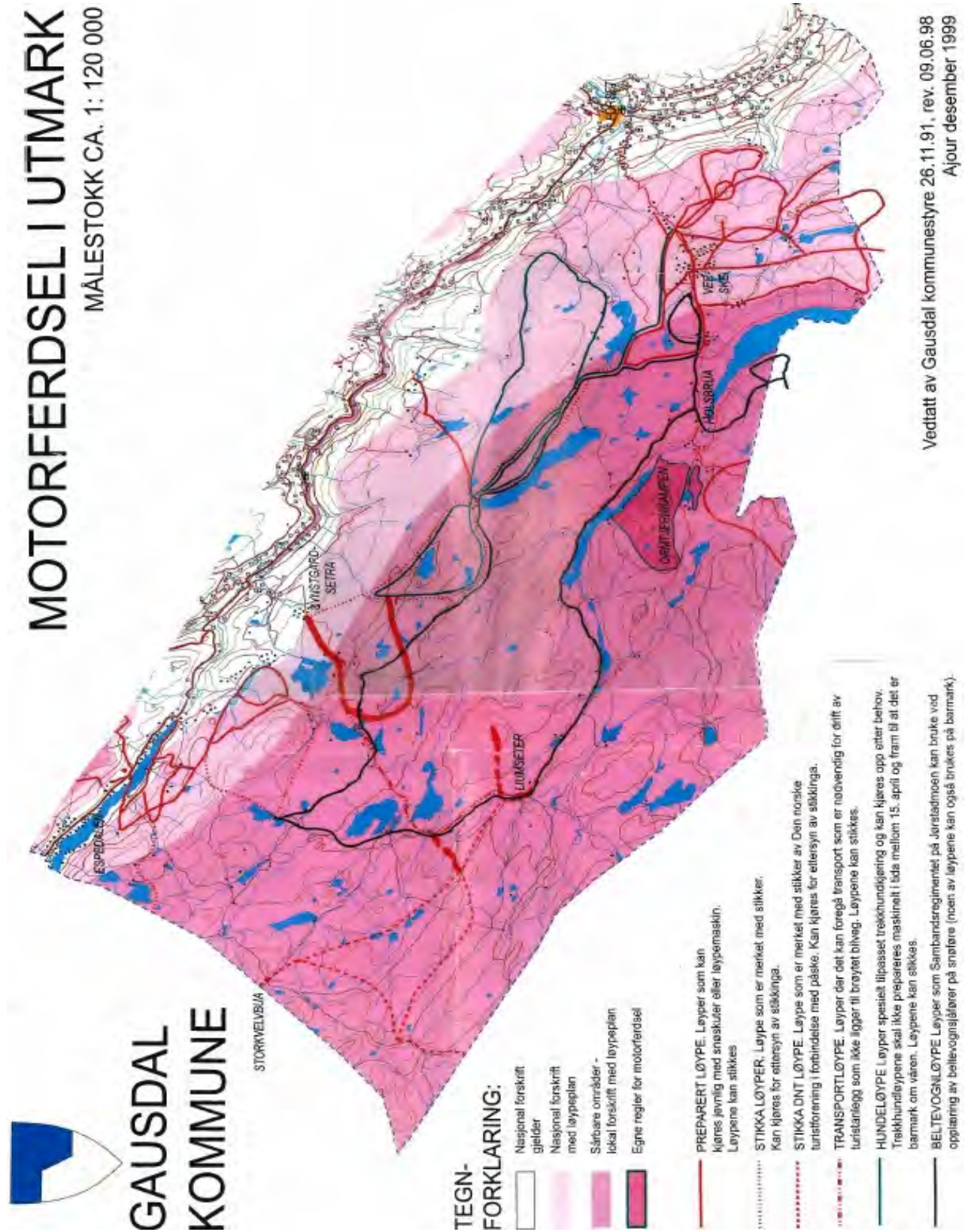

Fig 33 Kart over motorferdsel i utmark i Gausdal
Kart utarbeidet av Gausdal kommune

7.5.5. Annet

Kulturlandskap og kulturminner

Kulturlandskapet i Vestfjellet er bl.a. beskrevet i boken «*Vide vidder i vest*» av Jarle Bye. Boken gir en forståelse av områdets betydning for folket som høstet av naturen, og hvilke endringer som har skjedd gjennom historien.

”I Gausdal er det registrert 1253 lokaliteter med kulturminner, i hovedsak SEFRAK-registrerte bygninger. Det er også 132 fangstgroper, 89 jernvinneanlegg, 80 kullgroper, 54 steinalderlokaliteter, 9 gravhauger, et gårdsanlegg fra jernalderen/-middelalderen. En stor del av fornminnene er registrert i forbindelse med Dokkautbyggingen og er derfor i noen grad utgravd og fjernet.” Jotunheimens Forgård- 2002.

Rundt Dokkfløymagasinet ble det foretatt utgravinger etter gamle boplasser og det ble konstatert at det hadde foregått jernutvinning. Fangstgropsystemer for fangst av elg ble også kartlagt, og er delvis satt i stand igjen slik det en gang var.

På Kittilbu er det lagd egen kultursti i forbindelse med Kittilbu Utmarksmuseum. Det er mange fornminner i tilknytning til denne kulturstien. Stien går gjennom setergrenda, og er tilrettelagt med informasjon.

Det er tidligere blitt drevet aktivt skogbruk, sagbruk og fløtning i vestfjellet. Dokkfløydammen var en av disse fløtningsdammene. Dette damanlegget, som var i drift til 1969, er nå neddemt av det nye kraftverkmagasinet på Dokkfløy.

Viktige kulturlandskap som er nevnt i ”Jotunheimens Forgård” når det gjelder Gausdal er *Dritudalen* med gamle slåttemarker med særprega planteliv, *Nysetra*, *Ormtjernsætra* og *Hornsjøsetra* er blant de typiske setergrendene i Gausdal Vestfjell med eldre bebyggelse og seterløkker.

I forbindelse med kommuneplanens arealdel (1995) ble det utarbeidet et temakart for naturforvaltningen og kulturlandskapet i kommunen.

Dyreliv/Jakt

Plante og dyrelivet har lagt grunnlaget for mye av den bruken som har vært i dette området i flere århundrer. Plantearter som finnes i området bærer mange steder preg av tidligere aktiv beiting og seterdrift, men også et biologisk og naturmessig mangfold. Beitebruken er i det seinere blitt redusert/endret, og gjengroing av kulturlandskap er allerede synlig. Redusert seterdrift og sterkt redusert behov for ved på setrene har også bidratt til gjengroing.

Det er store våtmarksområder i området. Her er spesielt Hynna og Storlonen naturreservat viktige for hekkende våtmarksfugl.

”Viltforvaltningens mål er å sikre vinterbeiteområdene i Gausdal Vestfjell og trekkveger for elg langs Espedalsvatnet og sørover gjennom allmenningen, og opprettholde eller øke småviltbestanden”. Miljø- og naturressursprogram- Gausdal kommune- 1989.

Mennesker har til alle tider utnyttet viltet i området som en viktig ressurs og inntektskilde. I dag blir bestandene av det jaktbare viltet regulert gjennom kommersiell jakt. Elgbestanden reguleres

med "rettet avskyting" og styres av rettighetshaverne sammen med myndighetene. Området inngår i Dokksfløy elgregion. Elg trekker fra sommer og vinterbeite gjennom store deler av Gausdal statsallmenning. Det største trekket går langsetter baksida i Espedalen, og her er det rester etter et stort antall dyregraver fra gammel tid. Det er også mange andre eksempler på elggraver i Gausdal. Områder med graver er bl.a. Roppa, Krokan og Ongsjøa, Ongsjøfjellet og Ågotdalen. Vestfjellet er et viktig vinterbeiteområde for elgen. Vestre Gausdal er et av få områder i Norge hvor elgen trekker fra lavlandet til fjellskogen vinterstid. Den åpne vegetasjonen med bjørkelier og glissen gran og furuskog gjør at elgen er følsom for forstyrrelser. Undersøkelser viser at elgen i Vestfjellet taper vesentlig kroppsvekt gjennom vinteren, sett i forhold til andre områder i landet hvor liknende målinger er blitt foretatt. Hovedmatkilden til elgen vinterstid i dette området er bjørk, jf. Fig 34. Bjørk er næringsfattig sett i forhold til andre matkilder som furu, rogn, osp, selje, einer og vier.

Tabell 1

	A. Agder (Bygland)	Telemark (Heddal)	Østfold (Høbøl)	Hedmark (Åsnes)	Oppland (V.Gausd.)	Oppland (Vågå)	N.-Tr.lag (Verdal)
Furu	50%	25%	72%	85%	–	70%	21%
Bjørk	2%	3%	5%	11%	100%	5%	14%
ROS	6%	39%	17%	2%	–	–	22%
Einer	22%	8%	2%	2%	–	–	31%
Vier	20%	23%	4%	–	–	25%	12%

Materialet er innsamlet i perioden 1983 – 1989.

ROS står for rogn + osp + selje.

Fig 34 Tabell hentet fra tidskriftet *Hjorteviltet*. Tabellen viser hvor stor andel hvert treslag utgjør av elgens vintermat i syv undersøkte områder.

Det er i dalsidene nedenfor snaufjellet at man finner de viktigste oppvekstområdene for småvilt. I områdene sør for Roppa og helt fram til Djupådalen er det områder med mange spillplasser for både storfugl og annen skogsfugl, en del av spillplassene (tiur og orreleiker) er registrert, bl.a av Gausdal jeger- og fiskeforening, men er ikke offentliggjort.

Gausdal har flere treningsfelter for hare-, elg-, og fuglehunder.

For harehunder er det i alt 8 treningsfelt; Manstadlia (9.900 daa), Vågskard 1 (23.800 daa), Vågskard 2 (21.200 daa), Vågskard 3 (10.900 daa), Grytlia Nord (18.300 daa), Grytlia Sør (8.700 daa), Leppe Nord (26.000 daa) og Leppe Sør (24.000 daa). Det blir solgt 1 kort pr. dag, evt. pr. halve dag.

For elghunder er det i alt 6 treningsfelt; Manstadlia (9.900 daa), Vågskard 1 (23.800 daa), Vågskard 2 (21.200 daa), Vågskard 3 (10.900 daa), Grytlia Nord (18.300 daa) og Grytlia Sør (8.700 daa). Det blir solgt 1 kort pr. dag.

For fuglehunder er det både høsttrening og vintertrening. Om høsten (21.08-14.09) er det tillatt å trene i treningsfeltet nord for Revsjøveien (Leppe sør og Leppe nord) Området er på ca. 55.000 daa. Om vinteren (01.01-31.03) er det tillatt å trene i treningsfeltet fra Hornsjøen og norover. Hele feltet er på 147.000 daa. Pr. i dag er det ikke tillatt å trene fuglhunder i Storlonen

naturreservat. (Gjelder kun vintersesongen fra 01.01 – 31.03) Reservatet er på 11.500 daa slik at det reelle arealet på treningsfeltet er på 135.500 daa. Det er fritt kortsalg.

Områdene har vært godt besøkt av hundeholdere jf. fig. 35. Det blir også arrangert jakthundprøver. Det er også tanker om å utnytte potensialet statsallmenningen har som treningsområde for hund. Dette kan også innbefatte andre typer brukshunder enn jakthunder. Dette kan være politi-, militær-, lavine og redningshunder.

Type kort	Antall solgte kort
Harehund	110
Elghund	96
Fuglehund	131
Totalt solgte treningskort	337

Fig 35 Tabellen over viser antall solgte trenings kort sesongen 2004 i Gausdal statsallmenning (Gausdal Fjellstyre).

For 2005 hadde Fjellstyret en inntekt på 24.000 kr fra dette treningskortsalget.

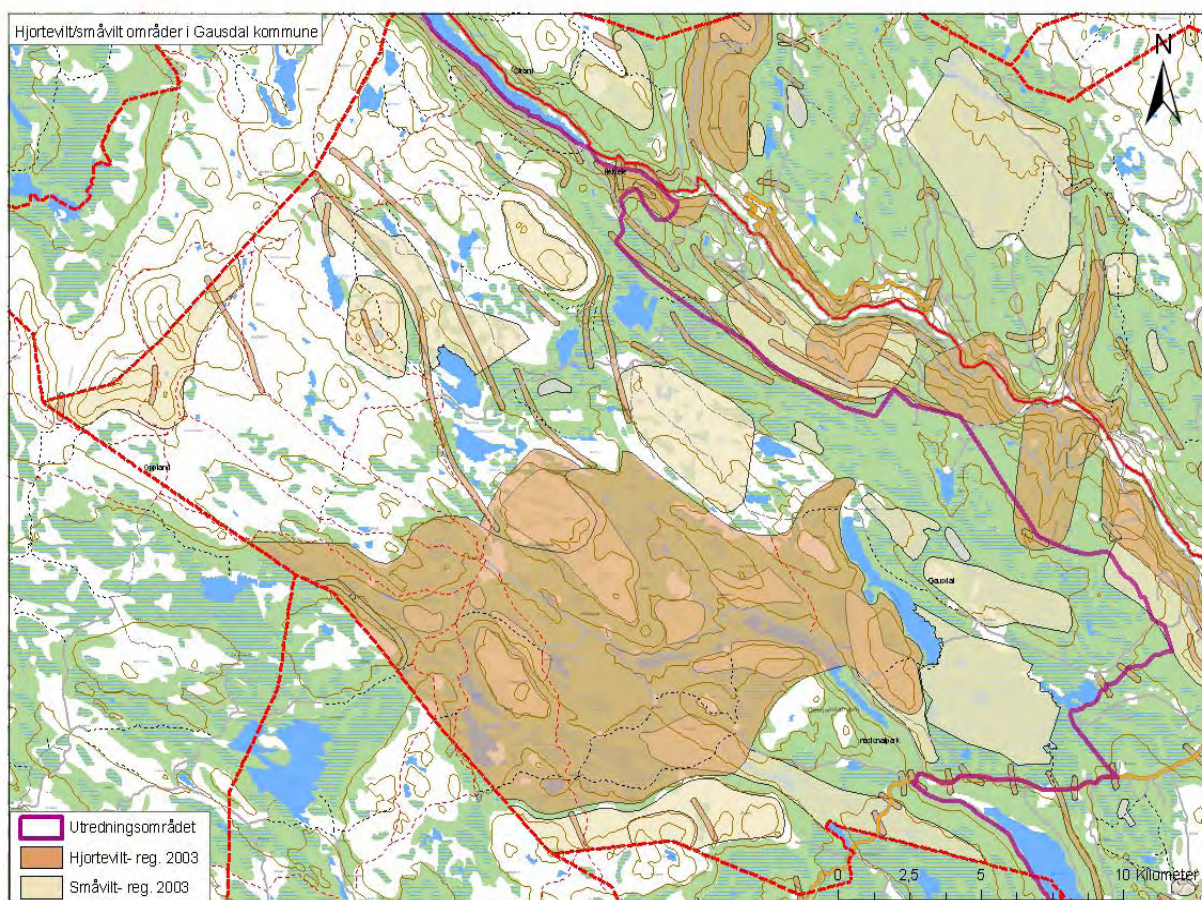

Fig 36 Kartet viser registrerte leveområder for hjortevilt og småvilt i Gausdal kommune sin del av utredningsområde, bl.a. vinterbeite for elg i og rundt Dokkfaret.

I forbindelse med elgforvaltningen i statsallmenningen gjennomfører Gausdal Fjellstyre flere tiltak. Det har siden 70- tallet blitt organisert flytelling av elg i Dokkaret vinterstid. Vinterbestanden har variert mye, men har i de siste årene ligget på rundt 50 dyr. I tillegg til flytelling blir det også foretatt sportelling av elg ut av Dokkaret. Tellestrekningen går fra Oppheim i Forsetlia til Lenningen. Disse tellingene blir gjort i april-mai. Andre tiltak for å stoppe noe av elgen som trekker mot Murudalen er utsetting av rundballer og saltsteiner. Både for elgjakta, fly- og sportellinga og foringstiltakene blir det utarbeidet egne rapporter.

Storviltjakta forgår både på statsgrunn (Statskog SF) og på privat grunn. Fellingstillatelser på elg blir gitt ut fra en femårig bestandsplan. Bestandsplanen baserer seg på registreringer, tellinger, observasjoner og sett-elg-skjemaet. De private grunneierne i utredningsområdet er Espedalen utmarkslag, Øvre Svatsum vilt- og fiskelag, Nedre Svatsum grunneierlag, Viknekjølen jaktforening, Ostad jaktforening, Bødal jaktforening og Augga viltlag. Disse leier ut storviltjakta til jaktlag. Verdien på jaktområder for storvilt blir utregnet etter en verdi pr. daa. Dette tallet er i følge kommunen minimum 2, 50 kr pr. daa.

De siste årene er det blitt tatt ut ca. 90- 100 elg i statsallmenningen. Dette dreier seg om inntekter på mellom 500- 600.000 kr. Inntektene tilfaller fjellkassa, og som igjen blir brukt i forvaltningen/tilsynet av allmenningen.

Det selges også kort for småviltjakt i hele området. I statsallmenningen selges jaktkort på rype, skogsfugl, hare, and og rådyr. Det kan også jaktes hjort, men i elgjakta er denne jakta forbeholdt elgjegerne. De siste årene har inntektene for småviltjakta ligget på 200- 270.000 kr. For de ovenfornevnte private grunneierlagene selges det også jaktkort for rype, skogsfugl, hare, and og rådyr. I enkelte områder er rype, skogsfugl og/eller and fredet eller bortleid.

Det blir årlig gjennomført lirype- og smånagertaksering i Gausdal statsallmenning. Arbeidet blir utført av personell fra fuglehund miljøet i Gausdal og Lillehammer. Denne takseringen er et samarbeid mellom fjellstyret og Høgskolen i Hedemark avd. Evenstad. Takseringen blir gjort for å ha et redskap for bedre forvaltning av bl.a. rypa.

Kommune	Ant. linjer	Antall meter	Ant. obs.	Antall ryper	Ryper/obs	Ryper/km ² (med 90% sikkerhet)		Ant kyllinger /høne 2006
						2005	2006	
Gausdal	37	108 725	56	318	5,7	14	19(13-28)	5,5

Fig 37 Tabellen over viser takseringstall for rype i Gausdal for 2005/2006. Takseringen er foretatt av Høgskolen i Hedemark.

Vann og vassdrag/fiske

Alle vann og vassdrag øst for området Leppekampen, Ongsjøfjellet, Hornsjøfjellet og Hærfjellet drenerer til Gausa som igjen renner ut i Lågen/Mjøsa. Det største vassdaget er Dokkavassdraget som ender i Randsfjorden ved Dokka. Dette vassdraget går videre nordover fra Dokkfløymagasinet, følger dalen mot Liumseter og svinger videre vestover mot Fjelldokka og videre innover i Øystre Slidre. Når Dokkfløymagasinet er fylt til topps- er det tre ganger så stort som det nest største vatnet i området, Hornsjøen. Dokkfløymagasinet ligger i randsonen til utredningsområdet. Revsjøene og Ongsjøene er også større vann i området.

Det er i dag mange gode fiskevann i Gausdal Vestfjell. Gausdal statsallmenning har 81 større og mindre fiskevann, samt flere elver og bekker. Massingtjernet er det vannet som ligger høyest med 1322 meter over havet. Vannet ligger inne på Hyllefjell i fjellbotnen mellom Nordre og Søre Langsua. Innenfor statsallmenningen er det noen få private vann. Disse er Nedre Ongsjøen, Øvre/Nedre Revsjøen, Dokkvatnet og Øvre Ormtjernet.

For innenbygdsboende er det mulig med garn og oterfiske, mens for utenbygdsboende er det kun stangfiske. På privat grunn er det stangfiske, samt garnfiske for innenbygdsboende i Øvre Svatsum. I Espedalen selges det fiskekort, også for garn. For Revsjøen og Risåtjønnen selges det kun fiskekort til medlemmer i GJFF.

Fjellstyret er en aktiv rettighetshaver når det gjelder tilrettelegging for fiske i statsallmenningen. Det være seg kultivering, informasjon, tilgjengelighet (også for bevegelseshemmede) samt tilgjengelighet til kjøp av fiskekort. Av kultivering kan nevnes utsetting av fisk, opprensning av gytebekker, utfiskinger, prøvofiske, kjøp av rettigheter etc. Det meste av utsettingen foregår i dag stort sett i de veinære vannene. Det er her det største fisketrykket er, og hvor mange “nye” fiskere blir født. Ellers blir det satt ut noe fisk i de vannene som har dårlig egenproduksjon. Det meste av denne utsettingen foregår i dag med hjelp av snøscooter. Fjellstyret har de siste årene hatt en inntekt på 300 — 360.000 kroner fra fiskekortsalget.

Del av Dokkfaret tatt vestover

Foto: Kristin Selvik

År:	Innenbygdsboende:				Utenbygdsboende:				
	Oter/ Garn	Dgk.	Ukek.	Ses.k.	Stangfiske:				
	Oter/ Garn	Dgk.	Ukek.	Ses.k.	Oter/ Garn	Dgk.	Ukek.	Ses.k.	Sum solgt.
-00	159	227	9	219		2425	15	209	3263
-01	128	449	14	182		2160	118	200	3251
-02	177	299	3	285	11	2194	122	257	3348
-03	162	224	7	277	11	1917	121	279	2998
-04	160	198	0	304	7	1974	117	282	3042

Fig 38 Statistikk over fiskekortsalg i perioden 2000 t.o.m. 2004. Vannene i Gausdal Vestfjell er godt besøkt noe salget av fiskekort viser. Salget av døgnkort har gått noe ned i perioden 2000-04, mens salget av ukeskort (utenbygdsboende) og sesongkort har økt. Dette kan bety at det er mange som fisker mange døgn, og at de sannsynligvis oppholder seg i området i flere døgn av gangen. (Kilde: Gausdal Fjellstyre)

Masseutak/gruvedrift

Interconsult- COWI har lagd en egen rapport som viser oversikt over grus og masseforekomster i området.

Revåfoten masseutak er et masseutakene i Gausdal/utredningsområdet. Det foreligger egen reguleringsplan for masseuttaket. Masseuttaket brukes også som lagringsplass for campingvogner. Planområdet er på ca. 145 daa, der nytt område for masseuttak utgjør ca. 25,5 daa, eksisterende grusuttak utgjør ca. 4,8 daa og LNF-områder utgjør ca. 112 daa. (*Vedtatt plan-Revåfoten*). Området ligger langs Liomseterveien nord for Revåa sitt utløp i Dokkvatnet. Liomsetervegen tar av fra fv. 204 ved Dokkelva. Massetaket ligger ca. 16 km fra Værskoi.

Espedalen har opp gjennom tiden hatt flere perioder med gruvedrift. Gruvedriften kan deles opp i tre perioder¹⁵.

Så tidlig som i 1666 ble Espedalen kobberverk etablert. Navn som Kopperberget og Kopperslåen bærer vitnesbyrd om denne tiden i Espedalens historie. Virksomheten var ikke særlig lønnsom, og ble lagt ned allerede i 1672.

I 1845 ble nikkelforekomsten i Espedalen gjort kjent gjennom professor Sheerers publikasjoner. Allerede året etter søkte det engelske gruveselskapet Brødrene Evans om drift av et nikkilverk. Konesjonen ble innvilget og Espdalen nikkilverk ble drevet i stor stil. Smelteovnen ble plassert på Verksodden mellom Breisjøen og Espedalsvatnet for å utnytte vannkraften i elva. Smelteovnen er i dag restaurert og kan sees den dag i dag. Driften av gruva betydde mye for livet i Espedalen, ca. 500 arbeidere var knyttet til driften. Det bodde 700 menneske i Espedalen. Nye

¹⁵ Gruvehistorikken i Espedalen er hentet fra: <http://www.helvete.info/index%20link/espedalen.html>

småbruk ble ryddet, og på Verksodden ble det bygd hus. Dette var bakeri, butikk, kontor og forsamlingslokale.

Verket fikk stor betydning for bygdene omkring, men virksomheten ble likevel ikke spesielt lønnsom. Driften var både tungvint og kostbar. I malmen var det for det meste magnetkis, og lite av den mer verdifulle jernnikkelkisen. Dette førte til at verket ble utkonkurrert av andre nikkelverk, og lagt ned i 1857.

På grunn av stigende nikkelpriser på slutten av 1800 talet ble drifta sett i gang på nytt. I denne perioden lå smelteverket i sørenden av dalen. Det ble også bygget en stor administrasjonsbygning ved Vassenden. Driften varte i fire år, og gruvene ble nok en gang forlatt.

Ny gruvedrift i Espedalen?

Det er i det senere blitt gjort nye undersøkelser i berggrunnen i Espedalen for å undersøke muligheten for nye drivverdige forekomster av nikkel. Man finner nikkel stort sett som mineralet Pentlanditt, med lys bronsjefarget metallglans. Nikkel blandes med jern som blir til rustfritt stål. Prisen på nikkel er nå svært høy på verdensmarkedet, fordi det er stor etterspørsel fra Kina.

Det er det kanadiske selskapet Falconbridge som har stått for undersøkelsene de siste årene. Undersøkelsene har til nå vært grunngeofysiske ved hjelp av skanning av berggrunnen fra helikopter. Det er i tillegg blitt utført drilling og prøveuttak fra hull bl.a. i Stormyra- området, hvor det tidligere er blitt gjort funn. Andre lokaliteter på begge sider av Espedalen blir undersøkt og prøveboret. Lønnsomheten for en mulig drift blir vurdert fortløpende av entreprenørene.

Militær aktivitet

Området rundt Kittilbu er den delen som er mest berørt av militær aktivitet. Det er Jørstadmoen militærleir som står for aktiviteten. Her foregår det enkeltmannsutdanning vinterstid, og det blir undervist i sambandstjeneste og beltevognkjøring m.v. De områdene som blir brukt er relativt stedfaste, med unntak av enkelte lengre skiturer innover i fjellet. For beltevognkjøring er det etablert egne traseer som blir brukt i undervisningen. Denne undervisningen foregår pr. 2006 ca. 2 uker i året i vinter sesongen.

Forøvrig er forsvaret behjelpelige med nyttetransport til buene til Fjellstyret. Dette kan være materialer, ved, gass og lignende.

7.6. Sør-Fron kommune

Sør- Fron kommune sin totale del av planområdet (jf. grenser satt ved melding om planoppstart) er på ca. 133 km², dvs. 10 % av det totale området. Planområdet og utredningsområdet er når det gjelder Sør- Fron kommune det samme.

7.6.1. Utredningsområder, grenser og eiendomsforhold

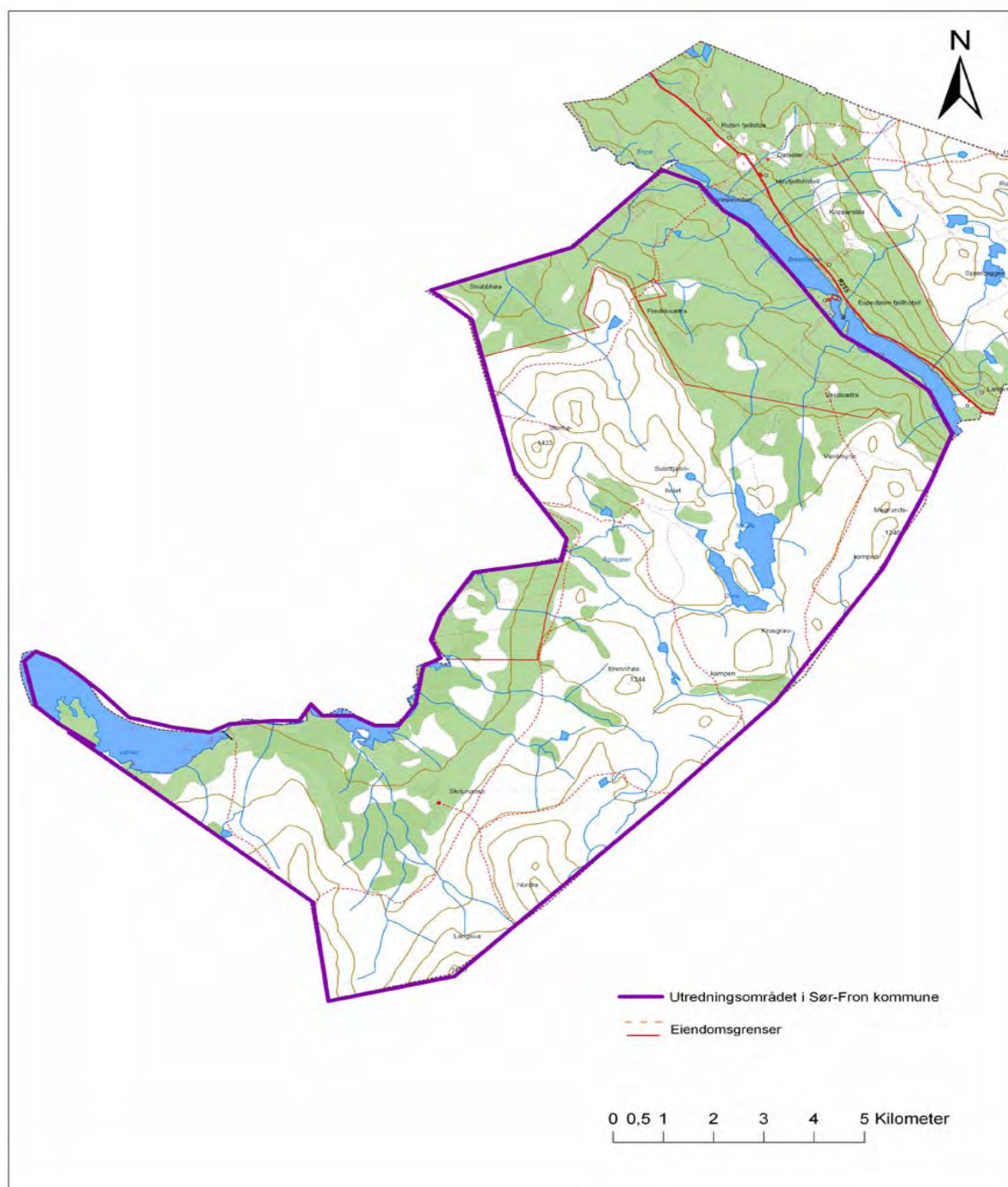

Fig 39 Utredningsområdet i Sør- Fron kommune
Kartproduksjon: Fylkesmannen i Oppland

Utredningsområdet

Sør- Fron sin del av utredningsområdet ligger vest for Espedalen og følger ellers kommunegrensa til Nord- Fron, Øystre Slidre og Gausdal.

7.6.2. Områder med store naturforvaltningsinteresser

Hersjømyrin er et Landbruk, Natur og Friluftsområde (LNF) i kommuneplanen for Sør- Fron. Dette er et våtmarksområde med rikt innslag av hekkende våtmarksfugl/vadefugl.

Området Rundt Storkvolven, Søre Langsua er et definert villmarkspreget område (dvs. > 5 km fra større tekniske inngrep.) Området er på ca. 340 daa.

7.6.3. Landbruket

Setrene Fredriksetra og Venlisetra ligger innenfor utredningsområdet. På og rundt disse setrene er det beite. Det er ikke melkeproduksjon/aktiv seterdrift på disse setrene.

Rundt Svarttjernholet er det et hestefølge på ca. 50 unghingster.

Det går tamrein i området. Beite blir leid bort til Fram Tamreinlag.

7.6.4. Andre næringer

I Espedalen er det blitt satt i gang et prosjekt som heter «Espedalen mot år 2010»¹⁶, og er et samarbeid mellom næringsutøvere og utviklere i dalen. Målet for prosjektet var å tilrettelegge for nye arbeidsplasser, styrke grunnlaget for reiselivet, beholde landbruksnæringa på dagens nivå, legge til rette for kommersiell fangst og foredling av ferskvannsfisk, styrke infrastrukturen og etablere bygdeutvalg for Espedalen.

Områder med hytter/hytteutbygging

Fjellstyret og Espedalen bygdeallmenning har buer i området (Krusgrav, Østre Agnsjøen og Svarttjønnholet) og det er DNT-hytter i området (Skriurusten, Storhøli).

Vatn og vassdrag

Espedalsvassdraget og Vinstervassdraget ligger i utredningsområdets randsone. Vinstervassdraget er regulert. Øyvatnet, Øyangen og Vinsterelva er her påvirket av inngrep.

Kraftlinjer / høgspennlinjer / antenner

Statsnett har høyseptlinje som krysser i Espedalen. Linjen er nord-sør gående. Telekommunikasjonslinjer eller el- linjer inntil 22kV blir ellers lagt med jordkabel.

Veger

Private fjellveger blir ikke brøytet vinterstid dersom det ikke er nødvendig for næringsvirksomhet innen landbruket eller til andre næringsbedrifter.

¹⁶ Se også: www.gausdal.kommune.no/files/44541

Masseuttak/grus/gruvedrift

Interconsult- COWI har registrert grus og masseforekomster i området.

«*Malmvegen*» og Nikkelutvinningen i Espedalen er ansett som et viktig kulturminne og er en sentral del av historien og utviklingen i Espedalen¹⁷.

7.6.5. Annet

Kulturlandskap

Oppland fylkeskommune har registrert verdier når det gjelder kulturlandskap og kulturmiljøer i egen rapport. Ingen lokaliteter er beskrevet/prioritert i Sør- Fron kommune.

Landskapsanalyse/-evaluering i forbindelse med foreslått utvidelse av Ormtjernkampen nasjonalpark er blitt utført av Miljøfaglig Utredning.

Planteliv

Miljøfaglig Utredning har foretatt registreringar av flora, vegetasjon og naturtyper i utredningsområdet. Miljøfaglig Utredning har også foretatt en områdebeskrivelse av berggrunnsgeologi og kvartærgeologi. Grunnforholdene er i stor grad, sammen med andre faktorer, med på å bestemme plantelivet.

Gran og furuskog er dominerende i lavere strøk, men med dominans av bjørk høyere oppe. Lautreslag som osp og rogn vokser spredt i planområdet. Området ligger høyt opp mot Langsua og Storkvolven (1500 m.o.h.), og har planteliv som er typisk for disse høydelag i Sør- Norge.

Dyreliv

Området ligger høyt og grenser mot Espedalen og Hersjømyrene. Registreringer av fuglelivet er blitt foretatt av Norsk Ornitologisk forening, avd. Oppland.

Trekket til eller fra vinterbeite for elgen i Murudalen går på vestsida av Espedalsvannet. Stammen (ca. 1000 elg om vinteren) lever på marginalgrensa av hva den kan klare. Det er registrert en del skader på furuskogen som finnes i liene ned mot Espedalen. Når elgen er på vinterbeitet eller trekker om våren er den svært sårbar for menneskelig aktivitet.

¹⁷ Se også avsnittet om gruvedrift og nikkelutvinning i Espedalen under Gausdal kommune.

7.7. Nord-Fron kommune

Nord-Fron kommune sin totale del av planområdet (jf. grenser satt ved melding om planoppstart) er på ca. 104 km², dvs. 7 % av det totale området. Planområdet har noen andre grenser og et mer begrenset areal enn utredningsområdet slik det er beskrevet og vist nedenfor.

7.7.1. Utredningsområder, grenser og eiendomsforhold

Fig 40 Utredningsområdet i Nord-Fron kommune
Kartproduksjon: Fylkesmannen i Oppland

Utredningsområdet

Nord- Fron kommune sin del av utredningsområde utgjør området mellom Jotunheimvegen og grensa mot Sør- Fron kommune i sør. Det sentrale området er Hersjømyrene og nedover langs øvre delen av Vinstervassdraget.

7.7.2. Områder med store naturforvaltningsinteresser

Utredningsområdet er i sin helhet avsatt som LNF- område i kommuneplanens arealdel. Hersjømyrin er et område med stor naturforvaltningsinteresse. Planbestemmelsene for dette området sier at det ikke vil bli tillatt med utviding av eksisterende hytter, og at det skal føres en streng dispensasjonspraksis. Området er undersøkt av Norsk Ornitologisk forening, avd. Oppland.

Reguleringsplan for Samsgarden-Snubbmoen ligger delvis innenfor utredningsområdet. Reguleringsformålet i denne planen er bl.a. naturvernområde, friområde, skytebane og område for masseuttak.

Det er ingen villmarkspregede områder innen utredningsområdet (dvs. >5 km fra tyngre tekniske inngrep).

7.7.3. Landbruket

Storhølisæter Sausankelag sitt område er innenfor utredningsområdet (se fig. 41). I dette området går det til sammen ca. 385 sau på sommerbeite. Det er samleleve ved Storhølisæter. Ved Svartjernholen er det et felæger med unghingster.

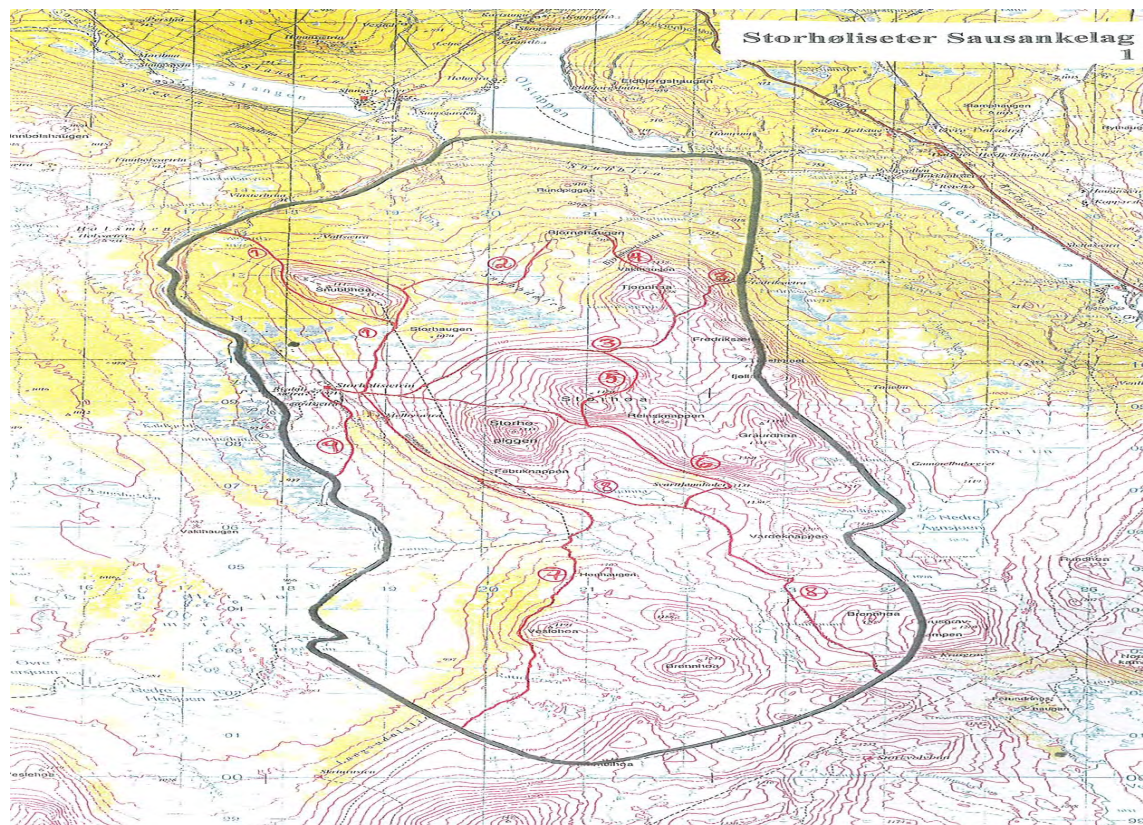

Fig 41 Storhølisæter Beitelag sitt område i Nord og Sør- Fron kommune

Ved Vesleffjell er det en seterkve brukt til beite for storfe. Ved Vestresetra er jorda ute av drift, mens husene er bortleid.

Hølsetrene består av to setrer. Den ene er Veslum søre, som blir brukt som kve og som vår og høstbeite for sau. Husene blir brukt i forbindelse med gardsdrifta. Det er 200 daa innmarksbeite. Den andre setra er Strandli/Fosse der bruken og størrelsen er tilnærmet lik Veslum søre.

Ved Finnbølsetra er det tre setrer: Skåbu nedre, Kappelslåa og Bakkerud. Ved Skåbu nedre er husa i bruk, og det er 18 daa innmarksbeite. Ved Kappelslåa er kvea i drift, og husene i bruk i forbindelse med gardsdrifta. Det er 13 daa fulldyrka, og det er 8 daa innmarksbeite. Ved Bakkerud er det 18 daa innmarksbeite.

Ved Storhølisæter er det fire setrer. Dette er Megarden, setra til Vaal, setra til Risdal søre og setra til Risdal. På Megarden er kvea og husene i bruk. Det er 23 daa innmarksbeite. På setra til Vaal blir kvea slått, og husene blir leid ut. Det er 27 daa fulldyrka og 10 daa innmarksbeite. Setra til Risdal søre blir brukt som saubeite høst og vår. Husene blir brukt som selvbetjeningshytte for DNT og til utleie. Det er 45 daa innmarksbeite. På setra til Risdal nordre blir kvea brukt til hamning våren og høsten. Husene er i bruk. Det er 300 daa innmarksbeite.

Ved Venlia, Kongslia og Sygard er det kvehamn med storfe hele sommeren og husene er i bruk i samband med gardsdrifta. Innmarksbeitet er på 72 daa.

Ved Hersjøen er det sju fiskebuer.

Det går tamrein i området. Beite blir leid bort til Fram Tamreinlag.

7.7.4. Andre næringer

Områder med hytter/hytteutbygging

Det er to hytte/bu- områder i området Merravika – Øyvassosen i kommuneplanen, med i alt 50 nye buer. Oppføring av bu her er etter nærmere bestemmelser, og dette er forbeholdt de med bruksrett i Espedalen bygdeallmenning.

Vassdragsregulering

Vinstravassdraget og Øyangen er innenfor utredningsområdet og er regulert. Elva mellom Øyvatnet og Slangen/Olstappen bærer synlige preg på regulering, og det er ingen krav om minstevannføring. Mellom Nedre Hersjøen og Storhølisæter er det bygd terskler i Vinstervassdraget. Prosjekter som er verdt å nevne er *”Bedre bruk av fiskeressursene i regulerte vassdrag i Oppland”* og *”Fond til fremme av fisket i Vinstervassdraget”*. Disse prosjektene arbeider for å bedre fiske for allmennheten i regulerte/miljøpåvirkede vann.

Demningen ved Øyvassosen

Foto: Inger Nes

Konsesjonsvilkårene for Vinstervassdraget er under revisjon og ligger i Olje- og energi departementet for sluttbehandling. I forbindelse med revisjon av konsesjonsvilkårene har det kommet innspill med ønske om minstevassføring ut fra Øyvatnet.

Kraftlinjer / høgspenlinjer / antenner

Området er gjennomregulert og det går flere høgspenlinjer innenfor område. På Finnbølshaugen er det blant annet ei radiomast. Se kart over høgspenlinjene i området under kap. 5.3.

Veger

Jotunheimvegen danner grensa mot nord for utredningsområdet. Fra denne går det sideveger til Øyvatnet/Kaldfjorden, og til Øvre Hersjøen, Øyangen, Hølsetra og Storhøliseter.

Masseuttak/grus

Interconsult- COWI har i egen rapport beskrevet grus og masseforekomster. Det er relativt store grusressurser i området. Dette er i form av kvartærgeologiske forekomster, bl.a. eskere¹⁸ etc. Det er også en del rogenmorene¹⁹ i de delene der det er myr/organisk materiale.

¹⁸ Langstrakte rullestensåser av glasifluvialt materiale. Det vil si at det er avsatt av smeltevannselver i kanaler under isbreen. Når breen så har trukket seg tilbake, ligger disse åsene igjen.

Samsgarden – Snubbmoen er en av de største grusforekomstene i området. Denne forekomsten ligger mellom Slangen og Olstappen. Uttaksområdet er regulert. Uttaket til nå har vært begrenset da det er verneverdier i avsetningene.

7.7.5. Annet

Kulturlandskap

Oppland fylkeskommune har registrert verdiene når det gjelder kulturlandskap og kulturmiljøer i egen rapport. Her blir områdene rundt setrene beskrevet. Ingen setrer eller områder i Nord- Fron er beskrevet i rapporten. Rester etter fangstanlegg fra gammel tid finnes i området.

Dyreliv

Hersjømyrin er et større våtmarksområde med rikt arts mangfold av våtmarksfugl.

Trekkt til eller fra vinterbeite for elgen i Murudalen går på vestsida av Espedalsvannet. Stammen på ca 1000 elg om vinteren er på grensa til beitenes kapasitet²⁰. Det er registrert en del skader på furuskogen som finnes i liene ned mot Espedalen. Når elgen er på vinterbeitet eller trekker om våren er den sårbar for menneskelig aktivitet.

Viltkartlegging ble foretatt over Hersjømyrin i 1998.

Norsk Ornitologisk Forening, avd Oppland (NOF) har registrert fuglelivet i området. Se egen rapport.

Tradisjonelt er området et svært viktig område for fritidsfiske.

Planteliv

Miljøfaglig Utvikling AS har foretatt registreringer av flora, vegetasjon og naturtyper i forbindelse med foreslått utvidelse av Ormtjernkampen nasjonalpark.

Miljøfaglig Utredning har også foretatt en områdebeskrivelse av berggrunnsgeologi og kvartærgeologi. Grunnforholdene er i stor grad, sammen med andre faktorer, med på å bestemme plantelivet.

Furukog er dominerende i lavere strøk, men med dominans av bjørk høyere oppe. Lauvtreslag som osp og rogn vokser spredt i planområdet.

¹⁹ En Rogenmorene er en blokkrik, langstrakt rygg som dannes på tvers av isbevegelsen. Forekommer i store senkninger i fjellområder.

²⁰ Tall fra den interkommunale fjellplanen "Jounheimens forgård".

8. Litteraturliste

Haugen, O.1952. Norske fjellbeite. Bind II. Det Kgl. Selsk. For Norges vel. Oslo.

Gausdal kommune 1989. Miljø- og naturressursprogram for Gausdal kommune- Et miljøpolitisk handlingsprogram. Del I: Statusoversikt – Satsingsområder.

Stortingsmelding nr. 62. 1991- 92. Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge.

Innstilling til stortinget nr. 124 (1992-93) ”Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge”, behandlet i Stortinget 19.04.93.

Fagutredning jord- og skogbruk. Prosjekt utmarksplan for Ton sameie og Nordre Lenningen. 1992.

Valdres Folkemuseum, 1992. Skrifter Nr 4. Prosjekt Stølsvidda- Framtid for stølsdrift? Inger Eikeland Flåten.

Stortingsmelding nr. 29. 1996- 1997. Regional planlegging og arealpolitikk.

Bye, Jarle. 1997. Vide vidder i vest. Vestfjellet i Gausdal. Allmenningsstyret i Gausdal.

Statens kartverk 1997: ”Jotunheimens forgård”. Målestokk 1:100 000. Utgitt 1997.

Skrautvål sameie, 2001, Næringsplan

Øystre Slidre kommune m. fl, 2005 -Beitebruksplan for Øystre Slidre. Gruppe for beitebruksplanen: Sankelaga, Øystre Slidre Fjellstyre, Øystre Slidre sau- og geitavlslag, Øystre Slidre Bondelag, Øystre Slidre bonde- og småbrukarlag, Øystre Slidre kommunelandbruksforvaltningen.

Yngve Rekdal. NIJOS- rapport 7/2002. Vegetasjon og beite i Gausdal vestfjell. Revsjø/Liumseterhamna, Dokklihamna, Tverrlihamna og Ormtjernkampen nasjonalpark med foreslåtte utvidingsområder.

Østlandsforskning, 2002. Utmarksbeite og plan- og bygningsloven. Notat.

Kommunedelplan del I Plan, 2003 (Felles Etnedal, Gausdal, Lillehammer, Nord- Aurdal, Nord-Fron, Nordre Land og Sør-Fron). Fjellplanen ”**Jotunheimens forgård**”.

Kommunedelplan del II Registreringer 2003 (Felles Etnedal, Gausdal, Lillehammer, Nord-Aurdal, Nord-Fron, Nordre Land og Sør-Fron). Fjellplanen ”**Jotunheimens forgård**”.

Land Forsøksring, 2003, Forarbeid til beitebruksplan for Torpa Statsallmenning,

Torpa fjellstyre, 2001, 2002 og 2003, Årsmelding og regnskap

Skogstjenester A/S v/Geir Høytomt, 8/2003, Registrering av miljøverdier i Torpa Statsallmenning

Arealplanene til kommunene Nord-Fron, Sør-Fron, Øystre Slidre, Nord-Aurdal, Etnedal, Gausdal og Nordre Land.

Øystre Slidre kommune, 2003-2005, Stølsprosjektet i Øystre Slidre: Heilskapleg tilnærming til planlegging, forvaltning og næringsutvikling i stølsfjellet. Metoderapport med resultat eksempel.

Nord-Fron kommune, 2001- 2013, Kommunedelplan for beitebruk.

Fylkesmannen i Oppland, Landbruksavdelingen, 2005-2008, Regionalt miljøprogram for jordbruket i Oppland.

St.meld.nr.21, 2004-2005, Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand.

Fagrapporter i forbindelse med utvidelse av Ormtjernkampen nasjonalpark:

I tillegg til denne brukerrapporten er det lagt følgende fagrapporter med disse temaene:

- **Vegetasjon**
- **Dyreliv**
- **Friluftsliv og reiseliv**
- **Geologi**
- **Landskap**
- **Kulturminner og kulturmiljø**
- **Grusressurser**

Informasjon om arbeidet med utvidelsen av Ormtjernkampen nasjonalpark blir lagt ut fortløpende på Fylkesmannens egen prosjektside.

Web- adresse: www.fylkesmannen.no/ormtjernkampen

RAPPORTER UTARBEIDET VED MILJØVERNAVDELINGEN

- Nr. 1/86 Avdelingens årsmelding for 1985. *
- Nr. 2/86 Brukerundersøkelse blant medlemmer av A/L Lågen fiskeelv i 1985.
- Nr. 3/86 Årsrapport for kloakkrenseanleggene 1982-1985.
- Nr. 4/86 Prosjekt Hortulan: Undersøkelser om utbredelse, bestandsstørrelse, bestandssvingninger og biotopkrav hos Hortulan i Oppland. Resultater fra 1985.
- Nr. 5/86 Oversikt over sivile skytterbaner i Oppland i 1986.
- Nr. 6/86 Ornitologiske registreringer fra Røssjøen med omkringliggende områder.
- Nr. 7/86 Botaniske undersøkelser i Rinilhaugen Nordre Korsvatnhøgda (Lunner-Oppland) Egil Bendiksen *
- Nr. 1/87 Fiskeribiologiske undersøkelser i Furusjøen, Orvillingen og Flakken i Fryavassdraget og midtre Leinetjønn i Tjørnåvassdraget, Nord-Fron - september 1984
- Nr. 2/87 Fiskeribiologiske undersøkelser i Muruvatn, Sel kommune, Oppland
- Nr. 3/87 Årsmelding 1986
- Nr. 4/87 Fiskeribiologiske undersøkelser i Olevatn, Fleinsendin, Vangsmjøsa og Strandefjorden i Vang, Vestre Slidre og Nord-Aurdal kommuner, Oppland fylke
- Nr. 5/87 Traneundersøkelser i Oppland fylke. Våren/sommeren 1986
- Nr. 6/87 Radioaktivt nedfall i Oppland etter Tsjernobylulykken. Virkninger for vilt og fisk
- Nr. 7/87 Langtidsplan 1988-91
- Nr. 8/87 Fiskestatus i forsurningsfølsomme områder i Oppland
- Nr. 9/87 Fokstumyra naturreservat Vegetasjon og fugl
- Nr. 10/87 Fosfatholdige tekstilvaskemidler - kontroll av reklame- og utstillingsforbudet juli 1987
- Nr. 11/87 Prøvefiske i Atnsjøen i 1985
- Nr. 12/87 Utdrift av lågåsild- og sikyngel i Lågen
- Nr. 13/87 Botaniske undersøkelser i Buttentjernområdet i Jevnaker og Ringerike kommuner
- Nr. 14/87 Landbrukskontrollen 1987
- Nr. 15/87 Villrein og inngrep i Snøhetta
- Nr. 16/87 Spreidd busetnad. Undersøking av sakshandsaming og dimensjonering av separate avløps-anlegg i Oppland.
- Nr. 1/88 Fiskeribiologisk undersøkelse i Framrusti, Skjåk
- Nr. 2/88 Fiskeoppdrett i Oppland
Registrering av anlegg og forensning
- Nr. 3/88 Årsmelding 1987
- Nr. 4/88 Fokstumyra naturreservat - Fugleregistreringer 1987
- Nr. 5/88 Oppsynsrapport 1987 for Fokstumyra naturreservat, Dovre statsalmenning og Joramo bygdealmenning
- Nr. 6/88 Årsrapport 1987 Koordineringsgruppa for overvåking av radioaktivitet i næringsmidler
- Nr. 7/88 Botaniske undersøkelser i noen verna vassdrag i Oppland fylke Lora, Sjoa Lomsdalsvassdraget, Vassdrag i Vang: Øtrøi/Begna, Rødøla, Skakadalsåni og Helin
- Nr. 8/88 Vassdragsrapport for varig verna vassdrag - Lora
- Nr. 9/88 Glyfosatsprøyting i skog i Oppland 1988 og 1989
- Nr. 10/88 Skjøtselsplan for edellauvskogsreservater i Oppland *
- Nr. 1/89 Skjøtselsplan for myrreservater i Oppland
- Nr. 2/89 Miljøstatus for Oppland Problemer, utfordringer og mål
- Nr. 3/89 Kontroll med forureining frå landbruket 1988
- Nr. 4/89 Oppsynsrapport 1988 for Fokstumyra natur-reservat, Dovre statsallmenning og Joramo bygdealmenning
- Nr. 5/89 Vannkvalitet og fisk i Gausavassdraget 1987 og i 1988
- Nr. 6/89 Fiskeribiologiske undersøkelser i Flakksjøen m.fl. i Ringebu 1988
- Nr. 7/89 Vassdragsrapport for varig verna vassdrag - Sjoa
- Nr. 8/89 G - kort. Opplegg og erfaring
- Nr. 9/89 Koordineringsgruppa for overvåking av radioaktivitet i næringsmidler. Årsrapport 1988
- Nr. 10/89 Vassdragsreguleringer og fisk i Oppland
- Nr. 11/89 Fiskeribiologisk undersøkelse i Mesna elv, Lillehammer
- Nr. 12/89 Fiskeribiologisk undersøkelse i Framrusti, Skjåk, 1988
- Nr. 13/89 Fokstumyra naturreservat. Fugleregistreringer 1988
- Nr. 14/89 Forslag til forvaltningsplan for Rondane nasjonalpark
- Nr. 15/89 Mjøsørretens ernæring
- Nr. 16/89 Operasjon Mjøsørret - Tiltaksplan for settefiskproduksjon

-
- Nr. 17/89 Digitalt viltområdekart ved bruk av program-pakken FYSAK
- Nr. 18/89 Kalkingsplan for Oppland
- Nr. 19/89 Dreggekonkuransen Mjøsa Ørretfestival - Opplegg og erfaringer
- Nr. 20/89 Fiskeribiologiske undersøkelser i Flåtjønn Muvatn og Bølvatn i Ringebu kommune, august 1989
- Nr. 21/89 Utnytting av en del jaktbare viltarter i Oppland
- Nr. 22/89 Fiske i Dokka, 1988
- Nr. 23/89 Fokstumyra naturreservat, fugleregistreringer 1989.
- Nr. 24/89 Dokumenterte rovviltskader på husdyr i Oppland og Buskerud 1989.
- *
- Nr. 1/90 Operasjon Mjøsørret. Årsrapport 1989.
- Nr. 2/90 Aure i Randsfjorden, Vigga og Dokka.
- Nr. 3/90 Miljøstatus for Oppland
Årsmelding 1989
- Nr. 4/89 Forureining frå landbruket. Årsrapport 1989.
- Nr. 5/90 Tiltaksplan og fisketiltak på Venabygdsfjellet.
- Nr. 6/90 Vannkvalitet og fisk i Gausavassdraget 1989
- Nr. 7/90 Bedre bruk av fiskeressursene i regulertevassdrag i Oppland. Fagrapport 1989
- Nr. 8/90 Koordineringsgruppa for overvåking av radioaktivitet i næringsmidler.
- Nr. 9/90 Utsetting av Hunderørret i Lågen og Mjøsa 1965 - 1989.
- Nr. 10/90 Sikfisket i Randsfjorden 1978-1988.
- Nr. 11/90 Mjøsa ørretfestival 1990
- Nr. 12/90 Fiskeregistrering i Gudbrandsdalslågen, Dovre kommune 1990
- Nr. 13/90 Fokstumyra naturreservat fugleregistreringer 1990
- Nr. 14/90 En spørreundersøkelse om store rovdyr i Oppland og Buskerud i årene 1986 til 1988.
- *
- Nr. 1/91 Flora- og faunaregistreringer på Totenåsen
- Nr. 2/91 Bruk av motorkjøretøyer i utmark, vinteren 1990
- Nr. 3/91 Årsmelding 1990
- Nr. 4/91 Botanisk undersøkelse av elvekløftene Sagåa og Berdøla i Sel kommune, Oppland
- Nr. 5/91 Lokal overvåking i Vuluvassdraget. Lom kommune.
- Nr. 6/91 Operasjon Mjøsørret - Årsrapport 1990.
- Nr. 7/91 Forurensning fra landbruket
- Nr. 8/91 Registreringer av bjørn, jerv, ulv og gaupe i Oppland og Buskerud 1989 og 1990.
- Nr. 9/91 Bedre bruk av fiskeressursene i regulerte vassdrag i Oppland - Fagrapport 1990
- Nr. 10/91 Elgforvaltningen i Oppland 1971-1991
- Nr. 11/91 Koordineringsgruppa for overvåking avradioaktivitet i næringsmidler. Årsrapport 1990
- Nr. 12/91 Krepsefisket i Norge 1990
- Nr. 13/91 Forurensning fra pelsdyrfarmer i Oppland
- Nr. 14/91 Spørreundersøkelse blandt fiskere i Begna elv, Sør-Aurdal, 1990.
- Nr. 15/91 Prosjekt elgregion - et arbeid med stammeorientert elgforvaltning i deler av Oppland.
- Nr. 16/91 Kvikksølv i aure, lake og krøkle fra Mjøsa 1982-84.
- Nr. 17/91 Storauren i Gausa.
- Nr. 18/91 Genetisk variasjon hos mjøsaure
- Nr. 19/91 Vannkvalitet og fisk i Gausavassdraget 1991
- Nr. 20/91 Bruk av motorkjøretøyer i utmark Vintersesongen 1990/91
- Nr. 21/91 Mjøsøs ørretfestival 1991.
- Nr. 22/91 Fiskeribiologiske undersøkelser i Hornsjøen, Brettalsvatnet, Eisteinsvatnet, Nedre Hundtjønn og Jogrimen i Øyer kommune - august og september 1991.
- Nr. 23/91 Mjøsa strandeierforening og mjøsfisket. fangst av Lagesild i Mjøsa/Lågen 1991.
- Nr. 24/91 Utnyttelse og ringvirkninger av småviltjakten i Vestre Slidre statsallmenning i 1989.
- Nr. 25/91 Restaurering av Vigga 1991.
- Nr. 26/91 Samla Plan for vassdrag. Rullerte prosjekter i Oppland i 1991
- *
- Nr. 1/92 Operasjon Mjøsørret - Årsrapport 1991
- Nr. 2/92 Registrering av rekrutteringsmuligheter for aure i Aursjømagasinet, Lesja
- Nr. 3/92 Årsmelding 1991
- Nr. 4/92 Miljødata og miljøinformasjon i fem kommuner i OL - området
- Nr. 5/92 Tiltak mot forurensning fra landbruk. Årsrapport 1991
- Nr. 6/92 Lokal overvåking i Begnavassdraget 1991.
- Nr. 7/92 Vannkvalitet og fisk i Gausavassdraget 1991.
- Nr. 8/92 Lokal overvåking i Vuluvassdraget, Lom kommune, 1991.
- Nr. 9/92 Miljøstatus 1992.
- Nr. 10/92 Koordineringsgruppa for overvåking av radioaktivitet i næringsmidler. Årsrapport 1992.
- Nr. 11/92 Ørretfiske i Mjøsa: Fangstrapportering 1977-1991
- Nr. 12/92 Beveren i Oppland i 1991.
- Nr. 13/92 Bedre bruk av fiskeressursene i Regulerte Vassdrag i Oppland.

-
- Nr. 14/92 Fiskedød i Begnavassdraget.
- Nr. 15/92 Elgbeiteregistreringer gjennomført i Gausdal og Ringebu - med en metodebeskrivelse.
- Nr. 16/92 Lov om motorferdsel i utmark og vassdrag. Bruk av motorkjøretøyer i utmark, vintersesongen 1991/92.
- Nr. 17/92 Finnes det fortsatt bjørn i Vassfartraktene?
- En intensivundersøkelse 1990-91.
- Nr. 18/92 Næringsstoffer og tungmetaller i kloakkslam fra renseanlegg i Oppland.
- *
- Nr. 1/93 Dokumenterte roviltskader på husdyr i Oppland 1992. Skadeproblematikk, erstatninger, forebyggende tiltak og framtidig forvaltning.
- Nr. 2/93 Årsmelding 1992.
- Nr. 3/93 Vannkvalitet i Gausavassdraget, 1992.
- Nr. 4/93 Vannkvalitet i Begnavassdraget, 1992.
- Nr. 5/93 Bedre bruk av fiskeressursene i regulerte vassdrag i Oppland - Fagrapport 1992.
- Nr. 6/93 Gausaauren - Statusrapport med forslag til habitatforbedrende tiltak.
- Nr. 7/93 Operasjon Mjøsørret - Årsrapport 1992.
- Nr. 8/93 Koordineringsgruppa for radioaktivitet i næringsmidler - Årsrapport 1992
- Nr. 9/93 Lov om motorferdsel i utmark og vassdrag - Bruk av motorkjøretøyer i utmark vintersesongen 1992/93.
- Nr. 10/93 Aurebestanden i Tessemagasinet - konsekvenser av reguleringen.
- Nr. 11/93 Sportaksering på gaupe i Midt-Gudbrandsdalen 1993.
- *
- Nr. 1/94 Nasjonal registrering av kulturlandskap
- Nr. 2/94 Handlingsplan for oppgradering av kommunale fyllplasser i Oppland
- Nr. 3/94 Vannkvalitet i Gausavassdraget 1993
- Nr. 4/94 Vannkvalitet i Begnavassdraget 1993.
- Nr. 5/94 Årsmelding 1993.
- Nr. 6/94 Tiltak mot forureining frå landbruk. Årsrapport 1993
- Nr. 7/94 Handlingsplan for friluftsliv for Oppland 1994 - 99.
- Nr. 8/94 Dokumenterte roviltskader på husdyr og utbetalte erstatninger for roviltskade i Oppland 1993.
- Nr. 9/94 Slamplan for oppland.
- Nr. 10/94 Bedre bruk av fiskeressursene i Regulerte vassdrag i Oppland - Fagrapport 1993
- Nr. 11/94 Motorferdsel i utmark sommersesongen 1993
- Nr. 12/94 Bedre bruk av fiskeressursene i Regulerte vassdrag i Oppland - Status 1989 -1993
- Nr. 13/94 Sportaksering på gaupe i Midt-Gudbrandsdal og Ottadalen 1994
- Nr. 14/94 Koordineringsgruppa for overvåking av radioaktivitet i næringsmidler. Årsrapport 1993
- Nr. 15/94 Anlegg for produksjon av settefisk og matfisk i Oppland
- *
- Nr. 1/95 Spredning av husdyrgjødsel i Oppland 1994
- Nr. 2/95 Motorferdsel i utmark i Oppland
Vintersesongen 1993/1994
Sommersesongen 1994
- Nr. 3/95 Stangfisket etter Hunderørret nedenfor Hunderfossen 1965 - 1994
- Nr. 4/95 Vannkvalitet i Begnavassdraget 1994
- Nr. 5/95 Vannkvalitet i Gausavassdraget 1994
- Nr. 6/95 Vannkvalitet i Viggavassdraget 1994
- Nr. 7/95 Forvaltning av fredet rovvilt 1994
- Nr. 8/95 Miljøstatus for Oppland 1995
- Nr. 9/95 "Operasjon Mjøsørret"
- Sluttrapport -
- Nr. 10/95 Bedre bruk av fiskeressursene i regulerte vassdrag i Oppland
Fagrapport 1994.
- Nr. 11/95 Motorferdsel i utmark - Rapport vinteren 1994 - 95
- Nr. 12/95 Koordineringsgruppa for overvåking av radioaktivitet i næringsmidler - Årsrapport 1994
- *
- Nr. 1/96 Analyse på sortering av organisk avfall og restavfall i GLØR, HRA og Torpet avfallsselskap.
- Nr. 2/96 Flora og vegetasjon i Dokkadeltaet med forslag til skjøtselstiltak i naturreservatet.
- Nr. 3/96 Forslag til skjøtsel i Opsahl, Eriksrud og Geiteryggmyra naturreservatet.
- Nr. 4/96 Ørreten i Vorma.
- Nr. 5/96 Forekomst av elveperlemusling og salamander i Oppland.
- Nr. 6/96 Fagrapport 1995 . Bedre bruk av fiskeressursene.
- Nr. 7/96 Forvaltning av hjort i Oppland 1961 - 1995.
- Nr. 8/96 Sik og aure i Randsfjorden - oppsummering av fiskeribiologiske undersøkelser.
- Nr. 9/96 Plan for kalking av fiskevann i Oppland
- Nr. 10/96 Oversikt over vannkjemidata i Oppland fram til 1995.
- Nr. 11/96 Rovviltforvaltning, skadedokumentasjon, forebyggende tiltak, bestadsregistrering.
- Nr. 12/96 Overvåking av vannkvalitet i Oppland 1995.

-
- Nr. 13/96 Sportakseringen på gaupe i Gudbrandsdalen og Ottadalen 1993 - 1996.
- Nr. 14/96 Elgforvaltningen i Oppland 1991 - 95.
- Nr. 15/96 Drivgarnfisket etter ørret i Lågen fra Mjøsa til Fåberg i perioden 1900 - 1969.
- *
- Nr. 1/97 Overvåking av vannkvalitet i Oppland 1996.
- Nr. 2/97 Bedre bruk av fiskeressursene i regulerte vassdrag i Oppland - Fagrapport 1996.
- Nr. 3/97 Forvaltning av rovvilt i Oppland i 1996.
- Nr. 4/97 Forslag til kvalitetskriterier for settefisk av aure i innlandet.
- Nr. 5/97 Mal for driftsinstruks - store jordrenseanlegg
- Nr. 6/97 Botaniske undersøkelser i Østhagan landskapsvernområde. Biologisk mangfold og forslag til skjøtselstiltak.
- *
- Nr. 1/98 Overvåking av vannkvalitet i Oppland 1998.
- Nr. 2/98 Truete fuglearter i Oppland
- Nr. 3/98 Forvaltning av fredet rovvilt i Oppland 1997
- Nr. 4/98 Bedre bruk av fiskeressursene i regulerte vassdrag i Oppland 1997
- Nr. 5/98 Motorferdsel i utmark i Oppland vintersesongen 1997/98
- Nr. 6/98 Brukerinteresser - planområde for aktuelle nasjonalparkutvidelser Dovrefjell og Rondane - Oppland fylke
- *
- Nr. 1/99 iNARDO Informasjonssystem/nasjonalparksenter For Rondane og Dovrefjell
- Nr. 2/99 Vurdering av habitatforbedrende tiltak i Aursjømagasinets gytebekker
- Nr. 3/99 Forvaltning av fredet rovvilt i Oppland 1998
- Nr. 4/99 Bedre bruk av fiskeressursene i regulerte vassdrag i Oppland - Fagrapport 1998
- Nr. 5/99 Fiskedød i vassdrag i Oppland i perioden 1990 – 1998 forårsaket av soppen *Saprolegnia* spp.
- Nr. 1/00 Forvaltning av fredet rovvilt i Oppland 1999.
- Nr. 2/00 Undersøkelse av fiskebestandene i 17 kalkede lokaliteter i Oppland 1999.
- Nr. 3/00 Bedre bruk av fiskeressursene i regulerte vassdrag i Oppland - Fagrapport 1999.
- Nr. 4/00 Utbredelse og bestandsstatus for elvemusling Margaritifera margaritifera i Dokka/Etna, Oppland
- Nr. 5/00 Utbredelse og bestandsstatus for elvemusling Margaritifera margaritifera i Begna, Oppland
- *
- Nr. 1/01 Botaniske undersøkelser av kalkede myrområder ved Fjorda, Gran og Jevnaker kommuner. Effekter ved rekalking.
- Nr. 2/01 Skjøtselplan for Dokka naturreservat.
- Nr. 3/01 Bedre bruk av fiskeressursene i regulerte vassdrag i Oppland - Fagrapport 2000.
- *
- Nr. 1/02 Skjøtelsplan for Gjendebuområdet i Jutunheimen nasjonalpark
- Nr. 2/02 Evertebratundersøkelser i fem kalkede innsjøer i Oppland 2000.
- Nr. 3/02 Effekter av kalking og naturlig restaurering av forsurede innsjøer i Oppland i 2001.
- Nr. 4/02 Bedre bruk av fiskeressursene i regulerte vassdrag i Oppland – Fagrapport 2001.
- Nr.5/02 Beveren i Oppland i 2001
- *
- Nr 1/03 Bedre bruk av fiskeressursene i regulerte vassdrag i Oppland – Fagrapport 2002
- Nr 2/03 Fiskesamfunnet i Dokkfløymagasinet etter reguleringen i 1989
- Nr 3/03 Fisketrapper i Oppland – status 2002
- *
- Nr 1/04 Fiskebiologiske undersøkelser i Pollvatnet og Heggebottvatnet
- Nr 2/04 Kartlegging av viktige leveområder for karpefisk, abbor, hork og gjedde i Gudbrandsdalslågen – Fra Harpefoss til utløp i Mjøsa
- Nr 3/04 Bedre bruk av fiskeressursene i regulerte vassdrag i Oppland – Fagrapport 2003
- Nr 4/04 *Utlegging av kalkholdig grus på gyteplasser for røye i Fjorda, Gran kommune. Undersøkelse av gyting og klekking.*
- Nr 5/04 *Registrering av gyte- og oppvekstområder for ørret i Vorma*
- *
- Nr 1/05 Harrens gyting i Lesjaskogsvatnet – kartlegging av gytebekker
- Nr 2/05 Vern av Statskog SFs grunn. Områder i Oppland fylke – Utkast til verneplan
- Nr 3/05 Forvaltningsplan for Fokstumyra naturreservat
- Nr 4/05 Utviklingen av ørretbestanden i Begna elv etter utbygging av Eid kraftverk
- Nr 5/05 Storørreten i Randsfjorden
- Nr 6/05 Kartlegging av flaggermus i Oppland
- Nr 7/05 Bedre bruk av fiskeressursene i regulerte vassdrag i Oppland – Fagrapport 2004

*

- Nr 1/06 Avkastnings- og bestandsforhold hos aure i
Vinsteren
- Nr 2/06 Bedre bruk av fiskeressursene i regulerte vassdrag i
Oppland – Fagrapport 2005
- Nr 2/07 Brukerrapport- Med hovedvekt på landbruket
(Fagrapport vedr. utvidelse av Ormtjernkampen
Nasjonalpark)

